UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Pactis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

eſſe lis,vt l.ſi quis a liberis.in prin.de lib.agn.Sol.Regula hic po
ſita fallit in caſibus qui ponũtur in l.lis nulla.ff.de iud.⁊ s.de epiſ.
audien.l.ſi lenones.¶ Queritur quid ſi fuerit citatus venia nõ pe
2 tita,an vitietur proceſſus.†Gul.de Cu.dicit quod non,nam peti-
tio venie non eſt de ſubſtantia iudicij,ꝙ apparet,qꝛ patronus põt
remittere,vt l.quãuis.ff.eod.ꝙ non eſſet ſi eſſet de ſubſtantialibus
iudicij,vt dicam in aut.offeratur.j.de lit.conteſt. Canon.tangunt
in c.ſepe contingit.de verbo.ſignifi.in cle.⁊c.

ALIA LECTVRA.

Qui in poteſtate. Parẽtes nõ poſſunt vocari in ius ſine ve
nia.h.d.¶ Op.de l.ſi quis a liberis.in prin.de lib.agn.
3 d.l.ſi lenones.s.de epiſ.audi.Sol.Regula eſt†ꝙ lis in-
ter patrem,⁊ filiũ in poteſtate conſtitutum non põt eſſe.Fallit in
iuribus contrarijs.Fallit in caſtrẽſi vel quaſi peculio,⁊ in alijs ca
ſibus notatis in l.lis nulla.ff.de iudicijs,⁊ ad predicta facit ꝙ no.
in l.ſi ſocer.in prin.ff.ſol.ma.Tetigi in authent.ſed quãuis.j.de rei
vxo.actio.Item quero,quid in filijs adoptiuis.Dic vt in gloſ.
4 ¶†Quero pone filius emancipatus egit contra patrem,factus
eſt proceſſus nõ reperit ꝙ venia fuerit petita,quero nunqd pceſ-
ſus vitietur?Primo vr ꝙ ſic,qꝛ cũ citatio ſit fundamentũ proceſ-
ſus,vt s.eo.in rub.⁊ citatio non hꝫ ſolennitatẽ,que requiritur,vt
hic,ergo.vr vitiari.In ꝯrium dicit Gul.in l.quãuis.ff.eo.per illaꝫ,
⁊ eandẽ.l.quãuis.qꝛ⁊ ipſe patronus volens põt citari etiã ſine ve
nia.Vñ ſi non appareret contradictio partis,non irritatur ꝑpter
5 hoc proceſſus.Dic vt ibi per eũ.¶†Quero nunqd pater contra
filium agentẽ,⁊ veniam non petentem poſſit exceptionẽ oppone-
re,⁊ penam quinquaginta aureorũ petere?Doc.dicũt ꝙ poſſit,de
quo vide Cy.hic.¶Not.ꝙ inter patrẽ,⁊ filium non põt eſſe lis,in
his que preſupponũt actionẽ ciuilẽ,⁊ naturalẽ,ſed per officiũ iudi
cis bene põt eſſe lis.Hoc probatur in l.ſi ſocer.in gloſ.ibi poſita in
ver.conueniri.ff.ſol.mat.⁊ facit ꝙ no.gl.in l.Imperator.ff.ad Tre.
⁊ l.vbi pure.eod.ti.Quod iſtud ſit verum probatur.Pater debet
filio alimenta,⁊ per officium iudicis tenetur,⁊ tamen pater poteſt
eſſe in iudicio cum filio,⁊ econuerſo pro alimentis ſibi preſtandis,
vt l.ſi quis a liberis.ff.de liber.agno.Bart.

---

a De pactis.[a] Rubr.III.

¶In hac rubrica continuabo tibi quaſi omnes rubricas vſqꝫ ad
ti.de iudi.Imperator dicturus de iudicijs premiſit de edẽdo,⁊ de
in ius vocãdo,ideo qꝛ poſtquã quis eſt citatus,quãdoqꝫ cõtingit
ꝙ amici ſe ponũt in medio,⁊ faciunt ꝙ actor faciat reo pactũ gra-
tuitũ,ideo ponitur hic rub.de pa.Quandoqꝫ tranſigitur,ideo hic
ſequitur de tranſactionibus.Quandoqꝫ nullo modo poſſunt con-
cordari,ſed omnino intendũt litigare,⁊ tunc eſt neceſſe ꝙ interue-
niat aduocatus,ideo ponit tit.de poſtulãdo,⁊ de aduocatis,⁊ po-
ſtea debet inueniri procurator,ideo ponit ti.de proc.Et qꝛ in pre-
dictis quandoqꝫ aliqui leſi reſtituũtur ratione etatis,vel abſentie,
ideo cõſequẽter põit ti.de in inte.reſti.poſtea venit liber de iu.⁊c.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶De pactis.Circa materiam pactorum habes tra-
ctatum do.Baptiſte de ſancto Seuerino.

LEX I.

1 ☞Fideicommiſſum dicitur conditio.
2 Si teſtator grauet filios in morte de reſtituendo,ſi deceſſerit ſine
liberis,⁊ in codicillis reuocauit conditionem,videtur remittere fi-
deicommiſſum.
3 Renunciare iuri de futuro,quando quis poſſit.⁊ nu.5.⁊ 9.
4 Ius quod non competit,nec re,nec ſpe,non poteſt cum pacto re-
mitti,⁊ nume.10.
5 Pactum factum de futura ſucceſſione mortui,valet.⁊ nu.12.
6 Pactum factum contra voluntatem teſtatoris,valet.⁊ nu.13.
7 Ex conuentionibus innominatis quis nõ poteſt agere,niſi primo
impleuerit ex parte ſua.⁊ nu.14.
8 Cautio Mutiana an habeat locum in contractibus.⁊ nu.15.
11 Iuri de preſenti ⁊ non de futuro,quare renunciari poſſit.

a Conditionis.[a] Fideicõmiſſum ex futuro
euentu pendens poteſt per
pactum remitti.h.d.Diuiditur in duas partes.Primo
ponit dictũ in genere.Secundo infert ad ſpeciẽ.ſecũda
b ibi,cum igitur,⁊c.¶Not.principiũ cum gl.dicit tex.cõditionis[b]in
1 certum,quod totũ ipſum fideicõmiſſum†dicitur cõditio.¶No.ad
c queſtionẽ[c] quã conſului.Teſtator grauauerat filios de reſtituẽdo
2 in morte ſi quis deceſſerit ſine liberis,†poſtmodũ in codicillis ade
d mit conditionẽ[d] quã filijs ſuis impoſuerat.dicebatur poſtea quod
fideicõmiſſum debebatur,qꝛ ſola conditio fuit adẽpta,ſi deceſſerit
ante grauamen,allegabatur quod ſola cõditio erat remiſſa,nõ au-
* tem fideicõmiſſum erat ademptũ.Sed ego conſului contrariũ*,⁊
inter alias rationes fuit vna,qꝛ quãdo dicit teſtator,remitto con-
ditionem,videtur remiſiſſe totũ fideicõmiſſum conditionale,vt hic
patet.Nam conditionẽ appellauit totũ fideicõmiſſum.Ratio qua
me fundaui,fuit iſta,qꝛ etiam ſi diceremus fideicommiſ.remanere,
nullius eſſet momẽti,nam tantũ debere ego tibi,quantũ tu mihi,⁊
ſic nullũ,vt l.ab omnib⁹.§.ſi a Titio.de leg.j.⁊ ibi dixi ⁊c.¶Venio
e ad gl.⁊ opp.iuri de futuro non poteſt renũciari[e],vt l.ſi ita ſcriptũ.
f §.ſi ſub cõditione[f].ff.de leg.ij.Sol.†Non poteſt renũciari ſimplici
3 renũciatione,vt in cõtrario,ſed per pactũ ſic,vt hic dicitur.Ratio,
quia pactũ nititur cõſenſu duorũ,renunciatio cõſenſu vnius,ideo
eſt maioris firmitatis.Ita dicit glo.magna no.¶Sed contra hoc
opp.de l.nec nos.j.de capti.Dicit gl.ibi fuit error.Vel dic,ibi erat
4 ius†quod non cõpetebat re,nec ſpe,[g] ideo nec per pactum poteſt
g remitti.Ita loquitur ibi.⁊ vide glo.tuam.¶Item opp.ff.quorum
leg.l.j.§.quod ait.el ij.glo.dicit quod illud magis accedit repudia-
tioni quam pacto.Tu dic,⁊ melius,ꝙ ibi interdictũ quo.leg.alias
bonorum,hered.non cõpetebat nec re,nec ſpe,antequã adirẽt he-
reditatem,vel bonorũ poſſeſſionẽ peterent.⁊ ideo per pactum non
h poteſt remitti.¶Vlterius ad iſtud[h] opp.extra gl.de l.in pluriũ.ff.
de acqui.here.⁊ de cura.bo.dan.l.j.⁊ ff.a quib.app.non licet.l.j.§.j.⁊
j.de temp.app.l.ſi.circa ſi.Sol.gl.in d.l.j.de cura.bo.dan.dicit,quod
renunciatio ſimplex ſi quidẽ fuit facta in iudicio,valet,vt ll.cõtra-
rijs.ſi fiat extra iudiciũ,non valet.Ita loquitur quod dictũ eſt s.⁊
iſtud eſt bene dictũ.Alij dicunt,aut renũciatio fit parte preſente,⁊
i valet.Ita loquitur hic.Aut abſente parte[i] ⁊ nõ valet,vt d.l.ſi ita.
§.ſi ſub cond.cum ſi.Et ideo ſi fit in iudicio,valet propter preſen-
tiam partis,vel iudicis.Iſta eſt opi.Iac.de Are.que placet mihi,
licet quidã cõtra,qꝛ verba renũciationis facta parte preſente ha-
bent vim pacti obligatorij de nõ petẽdo in futurũ,vt l.tale pactũ.
in prin.ff.de pact.¶Pro declarãda igitur iſta materia perfectius
quam tetigerim in ſolutione contrariorum,diſtingue tres caſus.
k ¶Quedã ſunt iura,que vere cõpetunt nobis re ⁊ ſpe[k].Quedam,
que nobis cõpetunt ſpe,⁊ nõ re.Quedã,que nobis non cõpetunt
nec ſpe,nec re.Primo caſu,ſi quidẽ illa iura nobis cõpetunt re ⁊
ſpe,abſqꝫ aliquo facto noſtro,ex diſpoſitione legis vel teſtatoris,
vt legata,que a die mortis querunt ignorãti,⁊ hereditas,que que-
ritur filio ſuo ignorãti,tunc poteſt repudiari,⁊ per pactũ remitti,⁊
nõ eſt dubiũ,vt l.ſi.j.de repu.here.⁊ l.ſi quis ita.la vltima.ff.de con-
di.inſti.⁊ quod ibi no.l.ſeruũ filij.§.j.ff.de leg.j.Si vero nobis com-
petunt ex aliquo facto noſtro.tũc ſi eſt ius perſonale,nullo modo
poteſt tolli renũciatione,ſed requiritur pactũ factũ parte preſen-
te.quod apparet,qꝛ alteri paciſcẽdo,alteri nõ acquiritur,vt l.fide-
iuſſoris.⁊ ibi no.ff.de pac.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de verb.oblig.Si
l vero eſt ius reale[l],tunc ius poſſeſſionis poteſt perdi ſimplici re-
nunciatione,ius dominij nõ,vt l.ſi quis.la ij.§.differẽtia.de acqui.
poſſ.Quandoqꝫ eſt ius,quod cõpetit ſpe,⁊ non re,⁊ tũc per pactũ
poteſt remitti,vt hic,in ſimplici vero renũciatione dic,aut fit parte
preſente,⁊ idem.quia habet vim pacti,vt l.tale pactũ.in princ.ff.de
pact.Si parte abſente,tũc in iudicio valet,vt l.j.de cura.bo.dan.⁊
* ibi no.cum ſi.alleg.* s.Si extra iudicium non valet[m],vt l.ſi ita.§.ſi
m ſub condi.ff.de leg.ij.cum ſi.Quandoqꝫ eſt aliquod ius,quod non
cõpetit,nec re,nec ſpe,⁊ iſtud ſi quidẽ verba renũciationis,vel pa-
cti,ſapiant diſpoſitionẽ de preſenti nullo modo ad aliud ius futu-
rum porriguntur,vt j.de capti.l.nec nos.ff.quo.leg.l.j.§.quod ait.
Sed ſi verba pacti porrigerentur in futurũ,hoc modo,ſi quo tem-
pore res ad me pertineret,etiã ex cauſa de futuro,facio tibi pactũ
de non petẽdo,⁊ ſimilia verba,tũc puto quod illud valeret,ar.ff.de
verbor.obliga.l.ſi rem meam,facit ad hoc ff.de vſucapio.l.cum vir.
quod ibi not.¶Modo expeditus ſum de primo.¶Oppo.quod
non valeat tale pactum,quia eſt de futura ſucceſſione,vt j.eo.tit.l.
n fin.[n] ⁊ de coll.l.pactum.Sol.gl.hoc optime,hic tractatur†de ſuc-
5 ceſſione iam mortui,ibi de ſucceſſione viuẽtis.⁊ vide gl.ex qua not.
quod per fideicommiſſum iniunctum inter fratres nõ ſuccedit fra-
ter fratri,ſed ſuccedit defuncto.ideo iſtud pactũ eſt de hereditate
defuncti,non de hereditate viuentis.Item oppo.voluntas teſta-
toris eſt lex,vt in auth.de nupt.§.diſponat.ſed pactũ contra l.non
valet,vt j.eod.l.pacta que contra.ergo non valet pactũ contra vo-
luntatem teſtatoris.Sol.hic teſtator non prohibuit fieri pactum.
6 Et vide gl.videte†domini,innuit iſta gl.quod pactum contra vo-
luntatem defuncti,non poſſet fieri.Truffa eſt,ſi pactum eſſet pro-
hibitum per defunctum fauore alicuius,poſſet fieri pactum cõtra
voluntatem defuncti,volente illo,in cuius fauorem teſtator diſpo-
ſuerat,vt ff.de lega.ij.l.cum pater.§.libertis.de leg.j.l.nihil.§.j.j.de
fideicõmiſ.l.quoties.quod ergo dicitur,voluntas teſtatoris eſt lex,
verum eſt in fauorẽ eius,in cuius fauorem diſpoſuit,ſed hic pactũ
fuit factum inter eos,in quorũ fauorem fuit facta diſpoſitio,ideo
ſi teſtator prohibuiſſet,nihil releuaret.Opp.vlterius,ꝙ iſtud pa-
ctũ debeat irritari,quaſi nõ ſecuta cauſa propter quã fuit factũ,nã
iſte filius non deceſſit ſine liberis.Sol.vt in gl.⁊ bene.Item oppo.
⁊ videtur quod hec lex ſit male ſituata,nam debuit poni in tit.j.de
tranſact.Sol.dicit gloſ.ille tit.loquitur quando res eſt dubia pro-
pter

o pter lit.conteſt.° hic quando eſt dubia alia ratione.tunc eſt magis
pactum,quam tranſactio. Ego dico,quod etiam ſi eſſet trāſactio,
optime ſtaret in hoc tit.qꝛ hic titulus eſt generalis ad omnia pa-
cta,tranſactio eſt pactum.ergo ⁊c. ¶ Quero,poſito quod filius il-
lum ſextantem non tradidiſſet,an poſſet agi cōtra eum vigore hu-
ius conuentionis? Breuiter† aduerte,ex iſtis conuentionibus in-
7 nominatis non poteſt agere ille, qui non impleuit contractum ex
parte ſua,vt l.naturalis.§.j.ff.de preſcrip.ver.⁊ l.ex placito.j̃.de re.
permut. Modo ad propoſitum quando verba conuentionis fue-
runt ita concepta,dabo tibi ſextantem,vt non petas fideicommiſ-
ſum iniunctum inuicem a patre, ⁊ tunc iſte ſextans nō poſſet peti.
Ratio,quia ille,qui promiſit,non poteſt vnquam implere contra-
ctum ex parte ſua. Si enim non peto hodie, poſſum petere cras,
ideo ſi non poteſt implere ex ſua parte,nunquam habebit actionē
ex tali pacto.Sed ſi verba cōuentionis eſſent ita concepta,do tibi
ſextantem,vt tu remittas ius fideicommiſſi, certe iſta remiſſio po-
teſt fieri incontinenti,⁊ ideo impleto contractu ius remittitur,⁊ ſic
haberet actionē. De hoc dicā plene j̃.tit.j.l.ſiue apud acta.⁊ vide
gl.no. ¶ Querit gl.quando fuit conuentum,vt nō peteret,an pre-
8 ſtando cautionem † Mutianam impleat contractū ex parte ſua?
Gl.dicit quod non,aliter videtur dicere in d.l.ſiue apud acta.⁊ ibi
dicam.Et hanc gloſ.not.quia hec glo.videtur tenere.quod cautio
Mutiana non habeat locum in contractibus.Dicam vobis in d.
l.ſiue apud acta.⁊ dixi in l.Mutiana.de condi.⁊ demon.⁊c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Conditionis. Pro hac queſtio.vide Bart.
qui plenius loquitur in l.ſi quis ſeruū.ff.de condit.⁊ demon.⁊ vide
ibi Joan.de Jmol.⁊ per Bart.l.ab omnibus.§.ſi Titio.de leg.j.
b ¶ Conditionis.Adde vnum verbum per Bal.conſi.liiij.lib.j.
c ¶ Queſtionem.Adde videndum pulchrum caſum per Bal.conſ.
lvj.lib.iiij.
d P.PAV.P. ¶ Conditionem.Vide dom.Franc.conſi.xciij.in verſi.
conſi.ſuo cxcv.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Conſului contrariū.Ad idem facit tex.
iuncta gl.j.in l.delata.⁊ quod ibi dicit Sal.in j.opp.j̃.de reb.credi.
e P.PAV.P. ¶ Renunciari. Vide circa hic dicta per Bart.quo-
modo poſſit renūciari iuri nondum delato,in iſtis hereditatibus
vel fideicommiſſis, ⁊ quando interuenerit authoritas iudicis vel
non.Comen.conſi.cxiiij.in iiij.dub.incipien.anterius. Et in quan-
tum Bart.dicit quod ſimplici renunciatione renunciare non po-
teſt ſed per pactum ſic, quid ſi notarius vtatur ſimplici verbo re-
nuncio,in inſtrumento,vide ſingulariter prac.Papien.in forma li-
belli quo agitur,vt pacta ſeruentur.in ver.pacta.Jtem adde quid
ſi renunciatio eſſet iurata trahetur ad ius de futuro in vim pacti,
vide Alex.in l.is qui heres.in fi.ff.de acquir.here. Et hoc quando
renunciatur expreſſe alicui iuri de futuro,iuramentum autem non
faceret vt renūciatio ſimpliciter traherētur ad ius de futuro, vide
Alerand.conſil.cccxxxij.
f POMA. ¶ §.Si ſub conditione. Et aduerte,quia ille text.loqui-
tur in iure de futuro pendente tamen a die certa.
g POMA. ¶ Nec ſpe. Quia ibi nullum erat fideicōmiſſum, ⁊ licet
ibi re vera eſſet mortua,tamen ex quo erat dubium penes volētem
paciſci,nō poſſumus dicere quod aliquā ſpem haberent,quia non
ſufficit habere potentiā paciſcendi, niſi etiam quis ſciat ſe illā ha-
bere poteſtatem,arg.l.heres inſtitutus.in fi.ff.de acquir.hered.⁊ l.
quero.vbi per Bar.ff.de eo qui pro tu.⁊ l.is qui heres.§.j.ff.de ac-
qui.here.quam potentiā non poſſumus dicere ꝙ dubius ſciat ſibi
cōpetere cum equiparetur ignoranti,vt per Bart.in l.manifeſtis.
h ¶ Vlterius ad iſtud. Adde gl.⁊ do.in c.ex multiplici.de decimis.
i POMA. ¶ Abſente parte. Et vltra iſtos duos caſus hic quod
valebit renūciatio ſimplex iuris de futuro,ſi eſt iuramento firmata
vide per Cu.⁊ ibi Alex.in l.is qui heres.ff.de acquir.hered.⁊ clare
hoc tenet Ang.in l.ſi quis poſthumos.ff.de lib.⁊ poſthu.
k POMA. ¶ Et ſpe. Hoc intellige, ⁊ ſpe, hoc eſt, iam deducta ad
eſſe, alias enim implicaret quod quedam nobis competunt, cum
ſpes ſit de futuro.⁊ ita patet ex exemplis Bart.
l POMA. ¶ Jus reale.Barto.videtur tenere contrarium in l.non
ſolum.§.ſi liberationis.ff.de libe.leg.dum ibi alleg.l.poſtquam liti.
j̃.eo.niſi dicas quod ibi loquitur quando res eſſet penes aduerſa-
rium hic vero econtra.vide etiam Alex.conſi.xiij.in ij.dubio,vol.j.
⁊ etiam vide ad hoc Ang.Aret.in §.idem iuris.Jnſti.de exceptio.
* CLAVD. DE SEISS.Cum ſimilibus.alleg.Jſtud intellige ſm
ea que not.Bar.in l.poſtquam liti.j̃.eodem.
m POMA. ¶ Non valet. Et vtrum ius quod competit ſpe, ⁊ non
re,poſſit remitti pacto aut ſimplici renunciatione, ⁊ pacto poteſt
tolli,vt hic per Bart.dic quod tollitur non ipſo iure,ſed ope exce-
ptionis.Jta Raphael.conſi.cxliij.⁊ hoc etiam videtur hic ſentire
Paul.de Caſt.in verſi.reſtat.⁊ Angel.Aret.in §.idem iuris.Jnſti.
de exce.vbi vide plene per eum,⁊ ex ibi no.per eum colliges que ſit
ratio diuerſitatis.inter pactum ⁊ ſimplicem repudiationem.Et de
iſta materia vide etiam Abba.in c.ex multiplici.extra de dec.d.de
Ro.deci.ccxcj.in nouis.Bal.in l.ſed ⁊ ſi quis.§.queſitum.ff.ſi quis
cau.hoc tamen limita vt per Alexand.in l.poſtquam liti.j̃.eo.per
not.per Bart.ibi.vbi vide que addidi.⁊ quod valeat renunciatio
facta in iudicio,vide etiam Ro.conſi.xxij.⁊ Jmol.conſi.lxij.
n POMA. ¶ L.fina.Aduerte etiam quod d.l.fina.videtur obſtare
Bart.dum alleg.l.ſi rem meam, niſi dicas quod dictum Bart.de-
bet intelligi in caſu poſſibili quando poteſt fieri pactum ſuper he-
reditate viuentis, puta hominis incerti, iuxta l.iiij.§.de illo.ff.pro
ſocio.vt videbitur in d.l.fin.⁊ dum Bart.hic etiam alleg.d.l.ſi rem
meam. Vide quid ſuper hoc ſcripſi ad Bar.in l.quod ſeruus.ff.de
cond.ob cau.⁊ ad hec vide Rom.conſi.xxij.⁊ Jmol.conſi.lij.⁊ Car.
conſi.cxxix.⁊ Soci.conſi.ccxxx.
o POMA. ¶ Litis conteſt.Aduerte tamen quod gl.non dicit hoc
quod ille tit.loquatur tantum quādo eſt res dubia propter litem,
non autem alio modo,quia hoc eſſet contra l.primam.ff.de tranſa.
⁊ ſi dicatur,quare ergo iſta lex non fuit poſita in tit.j.ſicut l.de ali-
mentis.in ij.reſpon.reſpōdetur quod ſic placuit compilatoribus,
⁊ in hoc non erat ius,vt hic per eum.⁊ vide hic Alex.

ALIA LECTVRA.

Conditionis. Jus fideicōmiſſi conditio-
nalis depēdentis ex euen-
tu,poteſt remitti per pactum.h.d.Et diuiditur in duas
partes,quia primo ponit dictū in genere, ſecūdo infert
9 ad ſpeciem.Secunda ibi,cum igitur. ¶ † Opp.⁊ ſum in gl.dicitur
hic quod talis remiſſio valet.contra de l.ſi ita ſcriptū.§.ſi ſub con-
ditione.de leg.ij. Soluit gl.quod renunciatio iuris futuri ſimplici-
ter non valet,vt hic.⁊ eſt ratio que eſt in gl. ¶ Sed contra dictam
ſol.op.de l.nec nos.j̃.de capti.⁊ poſtli.reuer.Solue vt in gl. ¶ Jtē
oppo.de l.j.§.quod ait.el ij.ff.quo.leg.Sol.gl.quod ibi illud magis
accedit repudiationi quam pacto.Jſta ſol.videtur contraria ſolu-
tioni precedentis contrarij de §.ſi ſub cōditione,quia in d.§.quod
ait.interuenit conſenſus duorum,⁊ tamen non valet iſta renuncia-
tio,neqꝫ nocet.Quare potes ſoluere melius quod ibi illud interdi-
ctum non cōpetebat heredibus ante aditam hereditatē,neque re,
neqꝫ ſpe, ſed in §.ſi ſub conditione ſaltem ſpe cōpetebat illud ius.
⁊ ita etiam in litera noſtra. Sed in §.ſi ſub conditione.renunciatio
non valet.propter rationem,quam gloſ.aſſignat.Sed predicta in-
ſtatur de l.j.ff.de cura.bo.dan.⁊ quod ibi no.de l.is qui heres.ff.de
10 acqui.here.† Pro quorū ſolu.dicas ſic,quod quoddā eſt ius,quod
cōpetit re,⁊ ſpe.Quoddam eſt ius,quod cōpetit ſpe tātū. Quod-
dam eſt ius,quod neqꝫ ſpe mihi cōpetit. ¶ Primo caſu aut com-
petit mihi ſine facto meo aliquo,aut ex aliquo facto meo. Primo
caſu pone exemplum in legato,ꝙ queritur ignoranti,vt l.cum pa-
ter.§.libertis.ff.de leg.ij. Jtem in hereditate que defertur filio ſuo,
tunc non eſt dubium,ꝙ iſti iuri poteſt renūciari ſimplici renuncia-
tione,vt l.ſi.j̃.de repu.here.l.ſeruum filij.§.j.ff.de leg.j.Secūdo caſu
dic,quod aut eſt ius perſonale,⁊ non poteſt ſimplici renūciatione
repudiari,qꝛ nec alteri quereretur, vt l.fideiuſſores.⁊ ꝙ ibi no.ff.e.
Si vero eſt ius reale,⁊ tunc aut poſſeſſionis,aut dominij,ſi poſſeſ-
ſionis,perditur ſola repudiatione eo ipſo quod deponit animū, ſi
dominij, dic ꝙ non perditur,vt l.ſi quis.§.differentia.ff.de acqui.
poſ. ¶ Secūdo caſu principali,vbi cōpetit ius ſpe tantum,aduer-
te,qꝛ aut iſtud ius repudiatur per pactum.⁊ valet,vt hic. Aut re-
pudiatur ſimplici renūciatione,⁊ tunc dic ſecundum Jac.de Are.
quod aut renūciatio fit parte preſente,⁊ valet,⁊ operatur, imo di-
citur habere vim pacti.Jta intelligit Jac.l.tale pactum.in prin.ff.
eo.Aut fit parte abſente,⁊ tūc aut in iudicio,⁊ valet, vt d.l.j.de cu-
ra.bon.dan.⁊ ibi no.ſimile no.in l.is qui heres.de acqui.here.⁊ l.in
plurium.eo.ti.ſi vero fiat extra iudiciū,tunc nō valet,vt l.ſi ita ſcri-
ptū.§.ſi ſub cōditione.de le.ij. ¶ Tertio caſu principali,vbi eſt ius
quod non cōpetit mihi neqꝫ ſpe, neqꝫ re,tunc talis renūciatio non
nocet,vt l.j.§.quod ait.el ij.ff.quorum leg.ꝙ eſt verū,niſi verba ha-
berent ſe per modū,quod poſſint trahi ad futurū ius,puta ſi con-
tigerit mihi in futurū habere aliquod ius in tali re, ex nūc remitto
per pactum omne ius in futurum competens,talis remiſſio poſſet
11 operari,arg.l.ſi rem meam.ff.de verbo.oblig. ¶ † Sed iuxta predi-
cta quero,que eſt ratio quod poteſt renūciari iuri preſenti,⁊ nō iu-
ri futuro.Do.Jac.hic aſſignat hac rationem,quod ille,qui renun-
ciat, videtur velle a ſe abdicare aliquid,ſed abdicare non poteſt id
quod nō habet.Nā velle eius eſt,cuius eſt nolle,vt in reg.iur.Sed
velle non dicitur,quo ad abdicationē id,quod habere non poteſt,
cū pendeat ſub cōditione de futuro,⁊ ideo renūciatio iuris futuri
non valet. ¶ Poteſt eſſe ⁊ alia ratio,quia renunciatio fit per ver-
bum preſentis temporis, quod tempus preſens non cōprehendit
futurum tēpus,vt l.ſi a colono.ff.de verb.obli.Et ideo renunciatio
12 iuris futuri non valet.⁊ iſta eſt ratio. ¶ † Jtem oppon.⁊ videtur
quod iſtud pactum nō valeat,quia pactum de futura ſucceſſione

non valet,vt l.fin.ĩ.eo.gl.ſolnit quod hic non ſit pactum de ſucceſ-
ſione viuentis, puta quod frater non ſuccedat fratri, ſed pactum
ſit quod ex cauſa fideicõmiſſi non petatur legitima portio. ¶ Op.
diſpoſitio teſtatoris eſt lex,in §.diſponat.in authen.de nup.col.iiij.
Sed pactum contra legem non valet,vt l.pacta.ĩ.eo. Sol.glo.per
interpretationẽ,quia illud pactum dicitur contra legem,quod eſt
13 prohibitum fieri. Innuit ergo gl.quam not. quod contra diſpoſi-
tionem teſtatoris non poſſit fieri aliquid per modũ pacti.quod eſt
falſum,vbi ille, cui eſt prohibitũ, poteſt facere pactum, vel conſen-
tire contra voluntatẽ teſtatoris,vt l.cum pater.§.libertis.ff.de leg.
ij.l.nihil proponi.§.j.de leg.j.l.quoties.ĩ.de fideicõmiſſ. Item opp.
& videtur,cum ceſſat cauſa,propter quam fuit factũ illud pactum,
videtur ceſſare ipſum pactũ,vt l.generaliter,ſ.de epiſ.& cle. Sol.per
habere liberos nõ fuit cauſa finalis,ſed impulſiua, ſed remiſſio iu-
ris fuit cauſa finalis,vt daret ſextantẽ. ¶ Itẽ opp.& videtur quod
14 hec lex nõ ſit bene ſituata ſub hoc tit.Sol.vt in gl. ¶ † Querit gl.
de duob. Primo querit glo.ſi iſte ſextans non fuerit traditus,nun-
quid poſſit agi vt tradatur? Gl.dicit quod ſic,conſiderãda tamen
ſunt verba.Nam ſi verba fuerint dicta per hunc modũ,do vel pro-
mitto dare ſextantẽ, vt non petas fideicom.tunc videtur quod nõ
poſſit peti,ſi non eſt traditus. Ratio eſt, quia ille,qui ſextantẽ pe-
15 tit,non poteſt implere contractũ ex parte ſua. ¶ † Querit gl.nun-
quid hoc caſu poſſit interponi cautio Mutiana.gl.videtur dicere
quod non,quia cautio Mutiana non poteſt habere locum,niſi in
vltima voluntate, Ita no.gl.in l.Mutiane.de condi.& demon.con-
trarium videtur in l.ſiue apud acta.ĩ.titu.proxi. Uerum eſt quod
Gul.in l.iij.ff.de condi.ob cau.tenuit contra hanc gloſſ.Bart.

LEX II.

1 ☞ Pactum verum requirit preſentiam partis,ſed pactum taci-
tum inductum a lege,non.

Poſt venditionem. Conuentione fa-
cta cum procura-
tore in rem ſuam, ex parte rei liberatur reus exceptione
pacti taciti.h.d.no.lex. ¶ Opp.& videtur,quod reus ſit liberatus
ipſo iure,vt l.ſolutionẽ.ff.de ſolu.ibi emptor ſuſcipit iudiciũ animo
nouandi,hic non. ¶ Quero,cum quo videtur factum iſtud tacitũ
pactum? Gloſſ.dicit inter creditores,& reum principalem.Et vide
gloſſ.contra,quia pactum requirit preſentiã perſone,& conſenſum,
vt l.j.ff.eo,ſed hic heres non erat preſens, quando emptor conue-
niebatur,ergo non eſt factum ſibi. Et ideo poſſumus dicere quod
gloſ.non dicit bene. Sed pactum videbatur factum cum iſtis em-
ptoribus, quod pactum prodeſt heredi, quia illi emptores erant
eius procuratores.licet in rem ſuam,vt l.reſcriptũ.§.fin.cum l.ſeq.
1 ſ.eo.vel dic verius ſuſtinendo glo. quod pactum verum & expreſ-
ſum requirat preſentiam perſone. Ita loquitur l.j.ff.eod. Sed pa-
a ctum tacitum, quod inducitur a l.[a] ex aliquo facto, non requirit
b perſone preſentiam,vt hic.quod perpetuo tene menti[b], &c.

ADDITIONES.

a POMA ¶ Inducitur a l. Uide Bal.in rubri.C.qui admit,in viij.
queſt.& Barba.conſil,xx.ij.volu.& que ſit vtilitas in terminis l.no-
ſtre. an pactum dicatur expreſſum vel tacitum? dic quod in termi-
nis l.noſtre non eſt ſublata naturalis obligatio, quia heres tene-
batur,ſed tãtum ciuilis eliſa,ſi vero pactum fuiſſet expreſſum,fuiſ-
ſet ſublata naturalis. Ita videtur velle Bart.in l.reſcriptum.§.fin.
ff.eod.& in l.pacta que contra.in verſic.venio ad ſecundam.ĩ.eod.
dum alle.d.§.fi.in d.l.reſcriptum.ff.eo.poſſet dici quod tale pactum
iudicatur eo quod preſumitur,quod vẽditor hereditatis ſit cõtentus
quod emptor ſatiſfaciat creditorib9, cũ ſit vtile,& certe intellectus
Bart.non eſt verus,quia illo attento deberet dari exceptio doli he-
redi, prout loquitur tex.in d.§.fi.non autem pacti taciti,vt hic di-
cit tex.& vide Pau.de Caſt.ad iſtum tex.in l.ſi cum emptor.ff.eo.
b ¶ Tene menti. Adde Fede.conſi.cclxvij.& conſuluit Rom.conſi.
cccxv.contra communem opi. Cy.quod donatio facta abſenti va-
leat abſque nuncio, vel epiſtola, dummodo aliqualiter certificetur.
IOAN. FRANC. RVER. ¶ Adde quod cum. Bar.tenẽt.
Sali.Imol.Pau.de Caſt.Alexan.& Iaſon.hic.licet contrarium &
male teneat Bart.in l.ſi conſtante.in princ.ff.ſolu.matr.

ALIA LECTVRA.

Poſt venditionem. Agentibus credi-
toribus cõtra em-
ptores hereditatis, queritur exceptio taciti pacti vendi-
tori.h.d. ¶ Oppon.dicitur hic,quod venditor videtur ſe poſſe de-
fendere per exceptionem.contra, quia ipſo iure eſt liberatus,vt l.
ſol.ff.de ſol.Solue vt in gloſ. ¶ Dicitur in text.exceptionem taciti
pacti,quero inter quos videatur eſſe factum iſtud pactum. Gloſſ.
prima dicit, quod eſt factum inter venditorem.& creditorem,iſtud
non eſt verum. Ratio,quia cum pactum habeat conſenſum,requi-
rit preſentiam partis,vt l.j.ff.eo. Sed venditor nunquam fuit pre-
ſens,vt ex text.colligitur,ergo male dicit. Tamen ſuſtine gl.ſecun-
dum do.Iacob.quod eſt verum,quod pactum expreſſum requirit
preſentiam partis,vt in contrario,non tacitum,vt hic. ¶ Oppon.
quod exceptio iſta non poſſit competere heredibus ſeu venditori,
cum non fuerit preſens. Soluunt Moderni quod ex actu, qui ſit
tacite in iudicio per ipſam legem ſemper exceptio pacti operatur
ſine preſentia,ita hic ex actu ſpontanee ſuſceptionis, lex vnum ta-
citum pactũ inducit,& ideo prodeſt etiam abſenti, vt in ſimili pro-
batur in l.item queritur.§.qui impleto.ff.loc.vbi lex quod fortius
eſt ex actu inducit pactum obligatorium. & per abſentiam. Et per
hoc ſoluuntur omnes leges,ſcilicet l.conſenſu.ff.de act.oblig.cum
gl.ſua.& l.Labeo.ff.de pact.que requirunt preſentiã,vel nuncium,
vel epiſtolam inter abſentes, in omni actu inter viuos. ¶ Querit
gl.ſi.quam ſigna,quid ſi vnus creditor egit contra venditorem he-
reditatis,aliis nunquid preiudicat. Gl.dicit quod non Bart.

LEX III.

Seruus. Summarium patet ex l.ipſa. ¶ Opp.de
l.fi.ĩ.de acqui.poſſ.Sol. Glo.diſtinguit,&
bene.Et breuiter capias ſic,aut loquimur in acquirendis,
aut in iam queſitis. Si in iam queſitis,tunc aut delinquendo,aut
contrahendo.Si in cõtrahendo,aut in ipſo contractu,aut ex poſt
a facto[a]. Modo habes glo.tuam,quam vide.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Ex poſt facto. Inquantum autem dicunt doc.omnes
poſt gl.quod ſeruus in ipſo cõtractu poteſt domino preiudicare,
dic quod idem eſt ſi incontinenti poſt paciſcatur,vt in l.j.§.fin.ff.de
ſtipu.ſer.quam l.ad hoc adducit Imo.in l.iudex poſtquam.verſic.
extra gl.ff.de re iudi.facit l.lecta.ver.dicebam.ff.ſi cer.pet.

ALIA LECTVRA.

Seruus. Seruus paciſcendo poteſt domini con-
ditionem meliorem,non deteriorem face-
re.h.d. ¶ Oppo.de l.fi.ĩ.de acquir.poſſ.& l.iij.ĩ.de here.in-
ſtit. Sol.quod contraria loquuntur in querendis, hic vero loqui-
tur in iam queſitis. Diſtinguit tamen gl.notabiliter quod aut nos
loquimur in delictis,aut in contractibus. Si in contractibus,aut
in re peculiari,aut dominica.Et ſi in peculiari,no.regulã,& ſeptem
caſus exceptos in gloſſ.quam not.Bart.

LEX IIII.

1 ☞ Pactum ſeu renunciatio facta ſuper re aliqua, porrigitur
etiam ad preambulum ipſius rei.
2 Renunciatio facta inſtantie,vt valeat,intelligitur quod ſit renun-
ciatum cauſe & de natura renunciationis.
5 Renunciatio inſtantie,an poſſit fieri etiam ante litem cõteſtatam.
9 Inſtrumenta ſi ſunt relicta in manu iudicis, an dicatur renuncia-
tum liti.
10 Procurator quando poſſit renunciare liti,& exceptionibus.
11 Renunciatio quando ſit liti tacite, vel expreſſe, an neceſſario re-
quiratur cauſa.

Poſtquam liti. Breuiter.h.d. Qui renun-
ciat liti mote,videtur renũ-
ciare liti & cauſe.h.d. ¶ Opp.extra gl.pactum non porri-
gitur ad aliam rem,quã de qua eſt actum, vt l.ſi vnus.§.pacta.ver.
& in ſumma,ff.eo,ſed hic fuit renunciatũ liti tantum,hoc eſt inſtan-
tie, ergo nõ debet porrigi ad cauſam vt ipſius actionis ius videa-
1 tur eſſe remiſſum.Sol. † Domini.pactum ſeu renũciatio non por-
rigitur ad aliam rem.cõcedo.niſi illa alia res ſit preambulũ ipſius
renunciationis de neceſſitate, vt l.illud.de acqui.hered. Et eſt ita
propoſitio. nam de iure iſto non poteſt renunciari inſtantie, poſt-
quam lis eſt mota,vt l.edita.ſ.tit.ij.Sed ſi volo renũciare ipſi cau-
2 ſe,poſſum. Unde † ad hoc vt valeat renũciatio facta inſtãtie,intel-
a ligitur quod precedat renũciatio[a] cauſe,ſine qua inſtantie renun-
* ciari nõ poteſt.ita loquit hic & hic perpetuo tene menti.* ¶ Opp.
b & ſum in gl.in ſi.ĩ.de iudi.l.properandum.§.fi.[b] Sol. † quedam eſt
3 renunciatio tacite inſtantie,que ſit per curſum tẽporis,& per illam
non videtur renunciari cauſe.ſeu iuri,vt ibi. Ratio eſt,quia a iure
ſtatuitur tempus inſtantie ſolũ,& non cauſe,ſed ſi a iure,vel a iudi-
* ce* ſtatueretur tempus inſtantie,& cauſe tunc per curſum tẽporis
renunciaretur vtrique, vt ĩ.de appel.aut.ei qui appellat.& ĩ.qui ac-
c cuſ.nõ poſ.l.ſi ea.ff.de accu.l.Titia.[c] ¶ Modo quero,& ſequor gl.
per que verba fuit facta iſta renunciatio. Tex.videt quod per hec
verba,renuncio liti.hoc videtur etiam velle.gl.j.Secunda gl.vide-
tur ponere alia verba. quod dixit ſe nunquam venturum ad cau-
4 ſam.Et vide iſtas gloſ. Sed † quocunque modo fiat,non curo,quia
cum non poſſit renunciare inſtantie, niſi renunciet iuri intelligitur
precedere renũciatio iuris,vt d.l.illud.Et idem dico ſi dixit,renun-
cio inſtantie,nam per hoc videretur renũciare iuri in dubio,vt di-
xi. Sed ſi diceret,renuncio inſtãtie reſeruato mihi iure cauſe,tunc
iſta renũciatio non valeret,quia renunciatio inſtantie,& non cauſe,
non valet,vt arg.l.ſi quis vi.§.differentia.de acqui.poſſ. ¶ Quero
5 quo tempore debet fieri iſta renunciatio? Dicit gl.poſt litem con-
teſtatã.& hoc probat iſte tex.dum dicit poſtquã liti de predio mo-
te,&c.ergo a contrario ante lit.conte,nõ valeret renũciatio,niſi per
pactum

pactum,vt vidiſtis.§.eo.l.j.⁊ vide gl.Pet.de Bel.pertica videtur
dicere,quod etiam ante litis conteſtationem valeat hec renũcia-
tio,ſi fiat in iudicio,vt dixi.§.eo.l.j.ſi extra iudiciũ,tunc verũ dice-
d ret glo.¶Aduerte,dic⁽ᵈ⁾ ꝙ ſecundũ tempora iſta glo.dicit veri-
tatem,q2 ante lit.conteſt.poteſt quis renunciare liti, ſeu inſtantie
tantum,ita quod non cauſe,nec enim cogebatur quis procedere,
ſed circunducebatur edictũ,vt l.⁊ poſt edictum.ff.de iudi.Et habe
tis.ĩ.de iud.l.properandum.§.j.Unde tunc cum renunciatio cau-
ſe non eſſet neceſſarium preambulum ad renunciationem litis,ſeu
inſtantie,hodie vero poſt actionem propoſitam,⁊ parte citata nõ
poteſt actor deſiſtere,vt in auth.qui ſemel.ĩ.quomodo ⁊ quando
iudex.Et ideo tũc eſſet eadem ratio,que eſt in hac l.poſt lit.conte.
Sed ſi aduerſarius non eſſet citatus,procederet dictũ gl.¶Nec
obſtat qd dicit Pe.quod renunciatio in iudicio habet vim pacti,
q2 concedo iſtud in eo,in quo quis vult renũciare,ſed hic nõ vult
renunciare cauſe vt eſt cã,quare ad illam cauſam non extenditur
talis renunciatio,cũ poſſit renunciare inſtantie,retento ſibi illo iu
e re cauſe.¶Quero,vtrũ iſta[e] renunciatio requirat partis preſen-
tiã.gloſ.dicit ꝙ non curo,q2 poteſt fieri parte preſente,⁊ abſente.⁊
6 vide gl.Iſtud† ꝙ glo.dicit,quod valeat abſente aduerſario,intelli
go qd eſt verum,ſi ibi iudex eſt preſens.tanquam publica perſona
recipiens pro aduerſario,alias abſenti non prodeſt.l.certã.§.ſi qs
* abſente.ff.de confeſ.⁊ l.ſi.de interro.act.Non obſtat gl.* que eſt in
l.non ſolũ.§.ſi liberationis verba.ff.de lib.leg.vt ibi dixi.Quero vl
7 timo,quid iſta renunciatio tribuat aduerſario,†eo caſu,quo videt
renunciari iuri,⁊ cauſe.Reſpon.breuiter.quandoq3 actor renun-
ciat cauſe.per hoc queritur reo exceptio pacti,vel doli.Ita loqui
tur hic.Ita intelligit gloſſ.in d.l.non ſolũ.§.ſi liberationis verba.
Quãdoq3 renũciat reus,⁊ tunc ſi quidem actor habebat actionẽ
que elidebatur exceptione,p iſta verba paratur actori replicatio
eadẽ rõne qua actore renũciante paratur reo exceptio. Sz ſi ipſe
actor nullã habebat actionẽ,ex iſta renũciatione,vel pacto,ipſam
non põt cõſequi vt l.iuriſgentiũ.§.quinimo.⁊ l.ſi vnus.§.pactus.ff.
8 eo.ti.¶Ultimo no.vnũ,qd exceptio que†oritur ex hoc pacto,vel
renunciatione facta liti,impedit litis ingreſſum.Et ſic põt oppo-
ni ante lit.conteſt.⁊ impedit eam.hoc apparet ex iſto text.in duob.
Primo in eo quod dicit,cauſam finitam,⁊c.Nam exceptio rei fini
te,ſine dubio impedit litis conteſt.vt extra de lit.conteſt.c.j.li.vj.⁊
l.eleganter.§.ſi quis poſt.ff.de conditio.inde.Item ex eo quod di-
cit, inſtaurari poſſe, nulla ratio permittit, que verba reſpiciunt
ipſum proceſſum ad impediendum eum.quaſi dicat,lis de nouo
non poterit inchoari,ergo impedit lit.conteſt.

ADDITIONES.

a POMA.¶Renunciatio cauſe.Uide Alex.conſi.xxij.vol.j.vbi vl-
tra hic tradita per eum dicit communiter reprobari iſtud dictum
Bart.ex dicto tamen Bar.hic habes colligere limitationẽ ad re-
gulam.l.cũ de indebito.ff.de prob.l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de
pig.act.l.cum aurum.ff.de ſol.tamen reſtrictio non fit, imo potius
extenſio,quando per talem reſtrictionẽ actus redderetur inutilis.
Ita vult Bar.hic dum alle.l.illud.de acq.here.facit ꝙ in ſimili di-
cit gl.in l.nulla.§.de epiſ.⁊ cle.ꝙ lex noua extẽditur ad correctionẽ
legis antique,quãdo alias redderetur inutilis.vbi vide que poſui.
*[a] CLAVD. DE SEISS. ¶Tene menti.Uide ad hanc materiã
aliquid per Panormi.in c.dudum.ij.in vlti.no.de electio.
b POMA. ¶§.fi.Sunt qui dicũt ꝙ.§.fi.in d.l.properandũ.nõ pro-
bet,dicẽtes ꝙ ibi videt caſus ſpecialis in tutore,vel curatore negli
gente:ſed certe hoc nõ eſt verum.imo remouet ſpecialitatẽ,dũ vult
ꝙ minori currat tẽpus inſtãtie,vt ⁊ in alijs,licet non tollatur ius.
* CLAV. DE SEISS. ¶Sed ſi a iure vel a iudice.Iſta tamen
non ſunt paria ſcz ꝙ ſtatuatur a lege,⁊ ꝙ ſtatuatur a iudice vt pa
tet ex not.in l.ſi inſulam.de verbo.oblig.maxime per Alexan.
c ¶L.Titia.Adde Rom.idem tenentem eius conſil.ccccxxxj.⁊ in
quantum Alex.allegat. Rotam deciſion.ſuis quod renuncians
liti,⁊ cauſe,non cenſetur renũciare beneficio vide late deciſ.cccvj.
in nouiſ.de renun.⁊ ibi an requirat partis preſentiam, ⁊ renunciãs
liti,cauſe ⁊ beneficio, niſi poſſeſſionẽ dimittat, tenetur ad fructus
perceptos,vt dicti do.decidunt deci.clviij.
d AND. BARB. ¶Aduerte, dico vtrum videatur renunciare
liti,⁊ cauſe.videtur quod non,per c.dudum. de elect.in verſic.liti.⁊
cauſe.dic quod emanauit gratia tollendi dubitationes.vide tex.in
c.cum pridem.de pact.in verſic.liti cedere,⁊ ab infeſtatione mona-
chorum ceſſaret ratione,vt §.vide ibi dom.Card. qui allegauit hic
Bart.dicere quod ſi parti remiſit inſtrumenta videtur renunciare
liti.Sed Bart.hic non dicit.
e ¶Quero vtrum iſta.Inno.in c.cum pridem.de renun.tenet quod
non requiritur preſentia partis odio litis, ſecus in renunciatione
literarum.vide ibi ſcribentes.
* CLAVD. DE SEISS. ¶Non obſt.gloſſ.Sequitur Bald.in c.
dudum.ij.de election.

ALIA LECTVRA.

POſtquam liti. Lis finita per pactum
nõ poteſt reſuſcitari,vel
reſtaurari.h.d.¶Quero,quid ſi pars renũciat liti,nun-
quid videtur renunciare inſtantie? Unde quandoque
pars renunciat inſtantie tantum,⁊ iſte caſus non eſt dubius,nun-
quid autem inſtantia poſſit prorogari de conſenſu partium.gl.eſt
in l.properandum.poſt princ.de iudic. Quandoq3 pars renunciat
omni iuri ⁊ liti ⁊ inſtãtie,⁊ adhuc iſte caſus non eſt dubius.Quan-
doque pars renunciat ſimpliciter liti,tunc eſt not.glo.huius l.que
dicit,quid in dubio. ¶Sed quero,ad quid renũciatio hec proſit.
Dic ſecundum Iacob.quod ſi renunciat actor,doli exceptio que-
ritur reo,etiam ſi eſſet abſens,ſecundum quod ſentit gl.hic,⁊ idem
in l.non ſolũ.§.ſi liberationis.ff.de lib.leg. Si vero renunciat reus,
tunc poteſt prodeſſe actori in hoc quia ſi reus habebat aliquam
exceptionem, que poterat opponi contra actorem , per talem re-
nunciationem actor poterit replicare. Sed quero,per que verba
fiet hec renunciatio.gloſ.iij.huius legis dicit, quod fit renunciatio
per hec verba, nolo amplius vocare ad cauſam. Iſtud eſt not.di-
ctum, quare renunciando cauſe videantur renunciare toti iuri, ⁊
ita habet locum hec lex,quod eſt notabile.¶Quero,quid ſi dicat
ſimpliciter non acturum,an ex hoc inducatur renunciatio,an cen-
ſeatur malam cauſam fouere ex hoc dicto? Et dico quod ſic,vt l.ſi
maritus.la ij.§.ſi negauerint.ĩ.de adult.cum ſua.glo.⁊ nititur pro-
bare per l.ſi aduerſarius.de fide inſtru.¶Quid ſi relinquo inſtru-
9 menta in manu iudicis, †an videar renunciare liti? Uidetur poſſe
potius dici quoddam pactum de non petendo , arg.huius l.cum
iudex videatur obtinere locum partis, vt l.ſi ob cauſam.ĩ.de euict.
Pro hoc expreſſe in c.cum pridem.extra de pact.¶Sed nunquid
10 ſicut ego renunciare poſſum,ita etiam procurator †meus? Glo.in
c.cum pridem.prealle.expreſſe tenet ſine ſpeciali mandato renun-
ciantem domino non nocere.Sed nunquid probationibus ⁊ exce-
ptionibus dilatorijs, ⁊ peremptorijs procurator ſimpliciter con-
ſtitutus ad litem poſſit renunciare, quamuis non habeat ſpeciale
mandatum ad renunciandum? Innoc.tenet quod poſſit,⁊ impu-
tet ſibi,qui talem elegit.Hoc ipſe notat in c.cum olim.in vlti.gloſſ.
extra de offic.delega.Puto tamen quod liti ſine ſpeciali mandato
renunciare non poſſit, quamuis dominus inſtantie factus ſit per
conteſtationem litis,vt l.procurator.⁊ l.nulla.ĩ.de procur. ¶Sed
11 quero nunquid in renunciatione tacita,†vel expreſſa ſit neceſſaria
aliqua cauſe expreſſio. Pro hoc arguendo dici poteſt certum eſt,
quod renunciatio inducit pactum, vt hac lege ſed in pacto libera-
torio, vim exceptionis tenente non eſt neceſſaria cauſa, vt l.credi-
tori.ĩ.eod.⁊ l.tale pactum.in princ.ff.eo.ergo nec in renunciatione
tacita.vel expreſſa, Probatur hoc expreſſe, quod non ſit neceſſa-
rium cauſam inquirere.in gl.j.in c.ſuper hoc.extra de renuncia.ibi
dum dicit.alias neceſſe non habere, ⁊c. Et ſi illud habeat locum,
cum de beneficio agitur,⁊ circa ſpiritualia. que maioris ſunt pon-
deris,multo fortius in his,in quibus de tanto preiudicio non agi-
12 tur.¶Item querit gloſſ.quando†noceat iſta renunciatio.ſufficit,
dicit, gloſſ.quod lite tantum mota, ⁊ ſic lite non conteſtata, dicit
verum, ſecundum iſta iura, ſecũdum que actore abſente non con-
trahebatur eremodiciũ,vt l.⁊ poſt edictum.§.j.ff.de iudi.ſed ſecun-
dum iura hodierna, quia etiã ante lit.conteſt.actore abſente pro-
ceditur.gl.non procedit,nec dicit bene,quia etiam ſi fieret ante lit.
conteſt.renunciatio, noceret, cum ante litem conteſtatam habeat
neceſſe procedere,⁊ non poteſt deſiſtere,vt in aut.qui ſemel.ĩ.quo-
modo ⁊ quãdo iudex. Nota renunciationem factam in iudicio va-
lere,etiam in abſentia.quod eſt mirum,quia nullus actus inter vi-
uos poteſt fieri in abſentia, niſi mediante nuncio, vel epiſtola,vt l.
conſenſu.de act.⁊ oblig.Facit quod no.in l.illud.de ſacroſan.eccle.
Sed ratio huius legis eſt que in fine ponitur.De iſtis gl.feci men-
tionem in l.j.de confeſ.Et aduerte quod iſta gl.non dicit verum in
eo quod dicit,abſente aduerſario,per l.fi.de interrog.actio.niſi in-
telligeres quod hec renũciatio fuiſſet facta in iudicio, preſente iu-
dice,tanquam publica perſona pro abſente, quo caſu renunciatio
haberet locũ.arg.eorum que notan.in §.ſi quis alij.Inſtit.de inut.
ſtipu.¶Item not.text.huius legis qui dicit cauſam finitam,quia
ex iſto poteſt probari quod exceptio.Non potes agere quia renũ-
ciaſti liti,impedit litis cõteſtationem, vt l.eleganter.§.ſi quis poſt.
ff.de condi.indebiti.⁊ ibi not.gloſſ.Bart.

LEX V.

1 ☞Cauſa in pactis liberatorijs non conſideratur, ſed in pactis
obligatorijs.

CReditori. Breuiter dicit. Obligatio poteſt
tolli partim ſolutione,partim pa-
cti exceptione.h.d.Gl.hic dicit vnum ibi no.cauſam in
pactis,⁊c.Certe notabile iſtud non bene colligitur hic,
q2 text.ibi loquitur de cauſa,id eſt de lite,ſeu queſt.vnde fecit mihi
pactum q2 defenderam cauſam ſeu litem eius.Item iſtud notabi-

1 le non eſt bonum in ſe.nam in pactis†liberatoꝛijs nõ conſideratur
cauſa,vt l.tale pactum.in pꝛin.ff.e.Sed in pactis obligatoꝛijs,pꝛo
cederet dictum gl.vt l.cum de indebito.§.fin.ff.de pꝛoba.⁊ de doli
excep.l.ij.§.circa.⁊ l.nuda.ff.de dona.⁊c.

LEX VI.

1 ☞ Pactum factum contra legem,vel pꝛeter legem,quãdo valeat.
⁊ nu.3.
2 Actio bone fidei,quando datur ad id qđ deuenit in pacto an tunc
ſit ſtricti iuris.⁊ nu.4.

PActa que contra. Opp.de l.ſtipula
tio iſta.§.alteri.de
verbo.obl.Solu.Ibi eſt pactum pꝛeter legem,ideo nõ
valet pꝛincipale,ſʒ valeat acceſſoꝛium; hic vero loquit
in pacto contra legem ideo glo.tua diſtinguit,qꝛ quedam ſunt pa
1 cta ſm legem quedam ſunt contra legem.†Pꝛimum membꝛũ eſt,
ꝙ pacta ſm legem valeant,⁊ valet pꝛincipale,⁊ valet acceſſoꝛiũ.⁊
hoc nullum hʒ dubium.dum tamen dicit glo.altero ſit contentus
quaſi dicat non põt haberi illud ꝙ venit in pꝛincipali conuentio
ne,⁊ pacto.De hoc tangam.j.eo.l.pacta.Secundũ membꝛum eſt
quando pacta ſunt contra legem tunc neutrũ valet.Dicit gl.hoc
videtur contra l.paciſci.ff.eo.vbi vʒ pactum contra legem.So.Il
lud pactũ dicitur contra legem,ꝙ eſt repꝛobatum a lege.Ita lo
quitur hic in lege contraria pactum non erat a lege repꝛobatũ,ſʒ
illud,ꝙ deueniebat in pacto,erat contra tenoꝛem legis.¶ Itẽ op
pon.contra hoc de pactis initis dolo,⁊ metu,vt dixi in l.non du
bium.s.de legi.⁊ l.omnes obligationes.de actio.⁊ obligatio.⁊ ibi
dixi.Tertium membꝛũ eſt clarum.Dicitur hic,nullam vim,ex eo
quod vtitur ſigno vniuerſali,innuit qđ pactum habebat multas
vires.Quero ergo de viribus pactoꝛum.gl.que eſt hic,variat hãc
materiam.Illud,ꝙ gl.dicit,quod actio,que pꝛius erat bone fidei,
2 quando datur ad illud,ꝙ deuenit in pacto,†eſt ſtricti iuris dicitur
etiam,per gl.in l.iuriſgentium.§.quinimo.ff.eo.ſed non eſt verũ,qꝛ
eſt contra legem ⁊ contra caſum.l.ij.j.de pac.inter empt.⁊ ven.cõ
iuncta.l.videamus.§.ſi actionem.ff.de vſu.

ALIA LECTVRA.

PActa que contra. Pacta contra le
gem non valent.
3 h.d.¶†Opp.de §.alteri.Inſtit.de inuti.ſtipul.Glo.ſo
lu.⁊ ſigna eam.Sed contra dictum gl.op.de l.paciſci.ff.
eod. Sol.quod illud pactum ibi valet, quia non eſt repꝛobatum a
iure,quia licet illud quod deuenit in illo pacto,ſit contra beneficiũ
illius editi,tamen fieri non eſt pꝛohibitum. Item quia text.loqui
tur ſimpliciter, cum de indefinita idem iudicamus, quod de vni
uerſali,quero,que ſint vires pacti. Gl.enumerat quatuoꝛ,de qui
bus videbitis infra. Aduerte tamen,quia gloſ.videtur tangere de
4 virtute infoꝛmandi. †Et dicit glo.quod Vetus actio infoꝛmatur,
licet oꝛiginaliter actio fuerit bone fidei, ⁊ ob id quod deuenit in
pactum,efficitur ſtricti iuris. Simile not.gloſſ.in l.iuriſgentium.§.
quinimo.ff.eo.Iſta glo.repꝛobatur per doct. Dixi in l.ij.j.de pact.
inter emptoꝛ.⁊ venditoꝛ.⁊ per illam repꝛobatur iſta gl.Bart.

LEX VII.

1 ☞ Si creditoꝛ ſuccedit debitoꝛi, extinguitur actio,⁊ quid econ
tra.⁊ nume.3.
2 Heres vbicunque transfert hereditatem ad alium, ſine ſuo dolo,
licet extinguatur actio,durat tamen effectus.
4 Actio que tollitur ſucceſſione alterius, vel creditoꝛis, vel debito
ris,an tollatur quaſi ſit ſolutum,vel iure confuſionis.
5 Pactum adiectum per creditoꝛem, qui ſuccedit debitoꝛi in tradi
tione rei facta poſſeſſoꝛi,quam actionem pariat.
6 Hereditas quando remanet penes aliquem,remanet cum omni
bus oneribus ſuis.

a DEbitoꝛi. [a]Si creditoꝛ ſuccedat debitoꝛi,actio
b extinguitur[b], ⁊ pꝛomiſſa,cũ aliquid
traditur ſeruanda ſunt. hoc dicit. ¶ Nota tu iuuenis
1 quod ſi creditoꝛ † ſuccedit debitoꝛi,extinguitur actio.
Oppo.j.de iure delibe.l.fin.§.ſi vero ⁊ ipſe.Sol.dicit gloſ.ibi durat
actio pꝛopter inuentarium quod fecit. Aduerte, fateoꝛ quod hic
⁊ ibi eſt actio extincta ipſo iure.durat tamen eius effectus in hoc,
quod in computatione ponit ſuum debitum pꝛopter inuẽtarium.
2 Simile vbicunqʒ heres † transfert hereditatem ad alium abſque
ſuo dolo, durat effectus actionis vt debeat ſibi deducere debitũ,
vt l.heredẽ.ff.de his quibus, vt indig.⁊ l.pꝛopter veneni.§.neptis.
ad Syllania.⁊ l.debitoꝛ.in pꝛincip.ad Trebel.¶ Oppo.⁊ videtur
3 †quod ſucceſſione non extinguatur actio, vt l.generaliter.ff.de fi
deiuſſ.gl.que eſt hic,huius timoꝛe diſtinguit,⁊ bene. Aut ſuccedit
creditoꝛ debitoꝛi,aut econtra.Et vide tuam gl.quam ſigna,⁊ dicit
ſatis bene.Unum enim eſſet examinandum hic,vtrum actio tolla
4 tur † quaſi ſolutum, an tollatur iure confuſionis.⁊ iſta materia eſt
difficilis, quam dixi plene in l.Arannius.ff.de fideiuſſ.gl.tangit in
l.ſi ſocer.in pꝛinc.ſolu.matr.facit l.ſi ei qui.de euict.¶ Oppo.alteri
ſtipulari nemo poteſt,vt l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de verb.oblig.
ſed hic ſtipulatur alteri, ſcilicet creditoꝛibus alijs, ergo non valet
pactum.Sol.gl.hoc ideo eſt,quia paciſcentis intereſt,vt d.l.ſtipu
latio iſta.§.ſi quis inſulam.eo.tit.vide tuas gl.¶ Quero,⁊ reuoco
in dubium,circa fin.l.hic in fi.dicitur quod agitur actione ex ſtipu
latu,ſi interceſſit.Quero,quid ſi non interceſſit ſtipulatio.Aduer
5 te,quia gl.tua loquitur optime, ⁊ dicit gl.ſi † quidem tale pactum
fuit interpoſitum iuxta traditionem rerum fuit veſtitum illa tradi
tione.Et ideo ex eo oꝛitur actio pꝛeſcriptis verbis,vt l.rebus.infra
de rerum permu.⁊ infra eod.l.legem. Et in hoc gloſſ.dicit optime,
quam vide.Si vero pactum non fuit appoſitum iuxta traditionẽ,
quia res fuerunt dimiſſe apud poſſeſſoꝛem, tunc iſtud pactum re
manet nudum,nec habet aliquod veſtimentum, ideo nullam pꝛo
ducit actionem,ſed aget actione deſcendente ex ſententia, que in
erat. Et ſi opponitur ſibi de pacto, replicabit de dolo,quia pactũ
non ſeruauit,vt j.eod.l.cum pꝛoponas.⁊ vide gloſſ.¶ Sed quero,
quid ſi fuerint res dimiſſe apud poſſeſſoꝛem abſque aliquo pacto,
qualiter ſubueniatur iſti creditoꝛi.gl.dicit quod pꝛo ſe aget actio
ne pꝛima,pꝛo alijs creditoꝛibus aget actione ſibi ceſſa, vt ff.de he
red.vend.l.ij.§.penult.Uide gloſſ. ¶ Ad pꝛimum quod dicit,aget
actione pꝛima,hoc videtur contra iſtum text.qui dicit,quod actio
eſt extincta ſucceſſione. Dicunt quidam, quod actio non eſt ipſo
iure ſublata per ſucceſſionem,ſed ope exceptionis,vnde actio pꝛi
ma intentabitur:ſed ſi excipietur, replicabitur. Iſtud eſt contra l.
in omnibus.ff.de ſolu.vbi dicitur, quod ſucceſſione tollitur actio
ipſo iure.Suſtinendo gloſ.dicam quod agitur actione ſibi compe
tenti ex ſententia. Ita debes intelligere hic non actione pꝛima,qꝛ
erat ſublata.¶ Ad ſecundũ,quod dicit quod pꝛo alijs aget actio
ne ſibi ceſſa,non videtur bene dictum.nam cum ipſe ſit debitoꝛ,nõ
videtur quod poſſit ſibi cedi contra ſeipſum quia extingueretur
confuſione.Solu. Pꝛopter bona que dimiſerant alij,videtur ipſe
non eſſe debitoꝛ in effectu, ⁊ ideo poteſt actio ſibi cedi. Ita debes
intelligere hanc legẽ. ¶ Sed iuxta pꝛedicta quero, vnde eſt quod
quando hereditas dimittitur apud aliquem abſque aliquo pacto
tenetur ſatiſfacere ſibi ⁊ alijs creditoꝛibus? Reſpond.hoc impoꝛ
6 tat nomen hereditas,quod † apud ſe remanet cum omnibus one
ribus ſuis,⁊ debet ſoluere es alienum,vt l.ſi quis ſeruum.§.ſi.cum
l.ſeq.ff.de leg.ij.⁊ l.fina.de vſufr.lega.Quero, quid ſi alij creditoꝛes
non conſenſerunt huic ceſſioni,quo iure agent iſti contra eũ,apud
quem dimiſerunt bona.Gl.dicit,⁊ bene,quod debent agere actio
ne pꝛima ſibi competenti ex ſententia.⁊ vide gloſſ.⁊c.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Debitoꝛi. An autem ſicut extinguitur perſonalis
extinguatur etiam hypothecaria per ſucceſſionem. vide Comen.
conſi.xxxvij.incip.quidam legauit.in verſi.ad tertium poſt Bart.⁊
alios in l.ſi debitoꝛ.in pꝛinc.j.ad Trebel.An autem talis extinctio
habeat vim ſolutionis,vide Bart.in l.Arannius.ff.de fideiuſſoꝛ.
b POMA. ¶ Extinguitur. Dic in totum,ſi eſt heres pꝛo parte.l.ſi
adult.cum gloſſ.j.de here.act.vbi gloſſ.declarat quid fiendum ſit
ſi id, quod erat debitum, erat indiuiduum, ⁊ creditoꝛ eſt creditoꝛ
pꝛo parte.⁊ vide etiam poſt Bal.hic Capꝛam conſil.lxiij.in ij.dub.
⁊ articulo clxij.

ALIA LECTVRA.

DEbitoꝛi. Per aditionem hereditatis debito
ris,cõfunditur actio. Item pactum
iuxta traditionẽ appoſitum eſt obſeruãdum.hoc dicit.
¶ Opp.de l.ſi reus.ff.de duob.reis.l.heres a debitoꝛe.
§.j.ff.de fideiuſſ. Hoꝛum timoꝛe gloſſ.diſtinguit hic, ⁊ ſigna eam.
¶ Item opp.dicitur hic,quod poteſt agi ex ſtipulatu, vt ſatiſſiat
ceteris creditoꝛibus contra.de l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de verb.
oblig. Huius timoꝛe eſt facta gl.que incipit,quia intererat vt ſol
ueretur alijs creditoꝛibus.Modo querit gl.quid ſi non interceſſit
ſtipulatio.Gloſſ.dicit quod ſi interceſſiſſet pactum iuxta traditio
nem rerum hereditariarũ, quod tunc poterit agi pꝛeſcriptis ver
bis l.rebus.j.de rer.permu.videbitis in l.legem.j.eo.¶ Item que
rit gloſſ.quid ſi non interceſſit aliqua traditio, ſed res hereditarie
remanſerunt penes illum,qui fuerat conuentus? Dicit gloſſ.quod
iſto caſu poterit agi ex ſententia,⁊ ſi opponatur exceptio,replica
bitur de dolo, qꝛ non obſeruat pactum. Et intelligas quod pactũ
interuenerat. Ex quo not.quod pactum veſtitur rei traditione.vt
l.legem.j.eo.tamen non veſtitur,niſi vbi ſit traditio,licet permitta
tur res permanere penes illum,cum quo contrahitur. Item querit
glo.quid ſi nullum pactum interuenit? Gloſ.dicit quod iſte credi
toꝛ,qui ſucceſſit debitoꝛi, aget actione pꝛimeua pꝛo ſe, ⁊ pꝛo alijs
creditoꝛib.aget ex iure ceſſo.Iſta glo.videtur dicere male in duob.
Pꝛimo in eo quod dicit, quod aget pꝛima actione. Iſtud non eſt
verum,quia illa actio per ſucceſſionẽ fuit extincta. Poſſes tamen
allegare pꝛo gl.quod hic agitur actione deſcendente ex ſtipulatu.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Item dicit male, quod pro alijs creditoribus agat ex iure ceſſo, cũ
creditores cedant ius ſuum, ꝛ hoc modo, vult quod cedatur ei ius
contra ſemetipſum, qui eſt heres. Poteſt tamen ſuſtineri gl. quod
ideo fit ceſſio huiuſmodi, videlicet pro ceteris creditoribus, cum
hereditas tota remanſerit penes illũ conuentũ, qui ſatiſdare pro-
miſerat. Itẽ querit gl. quid ſi nõ eſt ceſſum ius. Dic vt in gl. Bart.

LEX VIII.

a **SI paſcenda.** [a] Pactum inter dominum ꝛ
eum, qui pecora paſcenda ſu-
ſcepit, eſt ſeruandum. h. d. ¶ Queritur, qua actione com-
pellatur. Gl. dicit, ꝛ bene. Quandoqꝫ iſte eſt cõtractus ſocietatis,
ꝛ tunc agetur actione pro ſocio, vt l. cum duobus. §. ſi in coeunda.
ff. pro ſocio. Quandoqꝫ eſt contractus innominatus, tunc agetur
actione preſcriptis verbis. vt l. ſi tibi aree. de preſcri. verbis. Et ibi
colligitur qualiter cognoſcatur iſte contractus, quam vide.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Si paſcẽda. Multa circa iſtam materiã ſocietatis
in iſtis animalibus, vide per Ang. in tract. ſocietatũ. de quo ſcripſi
in rub. ff. pro ſocio: ꝛ in Bertac. in ver. ſocietas diuiditur.

LEX IX.

a **CUm poſtea.** [a] Breuiter. hoc dicit. Pacta ini-
ta dolo, doli except. tollũtur. hoc
dicit, ꝛc.

ADDITIO.

a POMA. ¶ L. cum poſtea. Exemplificari poteſt iſte tex. ſecũdum
l. cum a te. ꝛ l. ante pe. ff. de dolo. Et iſtum text. in verbo, irritum de-
clara expediendo, vt ſimiliter per gloſ. in l. j. in verbo, irrita. j. de re-
ſcinden. vendi. ꝛ in l. non omnia. ff. de mino. ꝛ iſtum tex. loquẽtem de
dolo, ſed de eo qui latet prudentiſſimum, vt ipſum deciperet, ſicut
dicimus de metu, qui debet eſſe talis, vt caderet in conſtantem vi-
rum. Ita dicunt Imol. ꝛ Abb. in c. pe. extra quod met. cauſ.

LEX X.

1 Pactum nudum appoſitum iuxta traditionem rei veſtitur,
in tradentis fauorem.
2 Pactum nudum quid ſit, ꝛ qualiter cognoſcatur. ꝛ nu. 7.
4 Differentia inter veſtimentum re, ꝛ rei interuentu.
5 Pactum nudum quando veſtiatur legis auxilio.
6 Pactum nudum nunquid veſtiatur in caſibus iureiurando.
8 Incontinẽti dicitur fieri, antequã diuertatur ad extraneos actus.
9 Actio vetus quando dicatur informata, ꝛ informetur.
10 Pactum quando veſtitur coherentia contractus, an ſemper pa-
riat actionem preſcriptis verbis.

LEgem. Breuiter. hoc dicit. Pactum appoſitum
iuxta rei traditionem, veſtitur ab ea vt a-
ctionem inducat. hoc dicit. ¶ Nota quod ex pacto nudo
non oritur actio. Item not. quod pactum appoſitũ in rei traditio-
ne, veſtitur ab ea, adeo quod producit actionem, vt dixi in ſumma-
1 rio. Sed oppo. de l. ſi tibi que. j. loc. Sol. Pactũ appoſitũ iuxta † rei
traditionẽ, veſtitur in fauorem tradentis, vt hic, non in eis odium,
vt in contrario. Habemus ergo hic videre de veſtimento pactorũ.
gl. remittit ad l. iuriſgentium. §. quinimo. ff. de pac. ꝛ dic vt ibi, ꝛc.

ALIA LECTVRA.

2 **LEgem.** † Licet nudum pactum non pariat actio-
nem, tamen ſi apponatur iuxta rei tradi-
tionem, veſtitur, ꝛ actionem parit. Primo ponit vnum di-
ctum. Secundo reſpondet cuidam tacite obiectioni. Secunda ibi,
nec obeſſe, ꝛ ad euidentiam huius legis eſt ſciendum, quod ſunt
tres, quorum vnum non eſt alterum. Nam eſt ſtipulatio, ꝛ quid ſit,
ꝛ qualiter fiat, habetis l. j. ff. eo. ꝛ pactum quod eſt nudum. ꝛ quod
eſt veſtitum, vt videbitis. ¶ Oppo. dicitur hic quod vtilis eſt con-
ditio, imo videtur quod ſit directa, vt Inſti. quibus modis re con-
trahitur obligatio poſt princi. Pro huius ſolutione eſt ſciendum,
quod quidam habẽt cõdictionem ſine cauſa, ꝛ tunc debet exponi,
id eſt, pactio, ꝛ tunc omnia obligat. Quidam habent condictionẽ,
ꝛ denotat nomen actionis, id eſt, certi cõdictio. ¶ Ad contrarium
tunc dicas, quod directa eſt, quod hic dicitur vtilis eſt, expone, id
eſt, efficax eſt. Item opponitur de l. ſi tibi. j. de loca. ꝛ conductione.
Solue, vt ibi dixi in gloſſ. ꝛ no. eam. Uel dic, quod pactum nudum
appoſitum iuxta traditionem, non veſtitur in odium tradentis, vt
in contrario, ſed in fauorẽ ſic. vt hic. ¶ Sed quero quod veſtimen-
tum ſit illud. gl. que incipit, ꝛ ſic non eſt, videtur ſentire quod ſit ve-
ſtimentum interuentus rei. Do. Jac. reprobat dictum huius gloſ.
Nam veſtimẽtum rei interuentu habet locum ſolum in contracti.
innominatis vt l. iuriſgen. §. quinimo. ff. eo. ¶ Gl. intrat materiam
veſtimentorũ pactorum, ꝛ remittit ad ea que no. in l. iuriſgentium.
3 §. quinimo. ff. eo. ¶ Sed quero quid ſit pactũ nudum. † Dic quod
pactum nudum eſt duorum. vel plurium in idem cõſenſus ad dif-
ferentiam pollicitationis. Probatur in d. l. pactum. de polli. Dic,
ſi eſt in ſuis finibus ſtans, quia ſi vltra procederet, ꝛ veſtiretur re-
bus, vel verbis, ꝛc. tunc nõ eſſet nudum, ſed veſtitum, vt j. videbis.
Item quero qualiter cognoſcatur nudum. Pro cuius declaratio-
ne oportet ſcire que ſunt veſtimenta pactorum. gloſſ. dicunt, quod
ſex ſunt veſtimenta, re, verbis, literis, conſenſu, coherentia contra-
ctus, ꝛ rei interuentu. Ita no. gl. in d. §. quinimo. ff. de pac. Addun-
tur duo alia, videlicet operis initio, ꝛ legis auxilio. ꝛ not. ibidem.
addunt doct. nouum veſtimentum, iureiurando, vt ff. de oper. lib. l.
4 vt iuriſiurandi. Sed quero de differentia † inter veſtimentum rei
interuentu. ꝛ re. gl. hoc aſſignat in d. §. quinimo. in gl. magna. Doc.
aſſignant aliam differentiam, ꝛ dicunt quod differentia eſt in hoc.
Nam in contractibus ſiue pactis, que veſtiuntur re, veſtimentum
ipſum deſignat ad quid contrahatur obligatio, vt in mutuo, ad
tantũdem: in depoſito, ad idem reſtituendum: ſed in contractibus
qui veſtiuntur rei interuẽtu, tibi ex hoc non apparet ad quid con-
trahatur obligatio, niſi dicatur, puta, do tibi, vt des mihi equum,
ꝛ ſic ipſa conuentio deſignat, non ipſum veſtimentum. Aduerte,
tamen. quia Jac. de Aret. dicit, quod ſolummodo eſt vnum veſti-
mentum pactorum, valet interuentus rei, vt puta in contractibus
innominatis ꝛ dicit, quod alia non dicuntur veſtimenta, nec pacta
veſtita. Ratio, qꝛ illud debet dici veſtitum, quod ante fuit nudum.
Iſtud patet ad ſenſum. Sed cõtractus, qui contrahunt re vel ver-
bis, vel literis, vel cõſenſu, nunquã fuerunt nudi: nam eo ipſo quod
fit cõtractus, ſi renaſcitur, veſtitur. ſi verbis naſcitur, veſtitur, ꝛ ſic
de alijs, ergo concludit quod iſta non dicuntur veſtimenta. ¶ Et
aduerte ad vnum quod dicit. Nam dicit quod in cõtractibus, qui
conſenſu cõtrahuntur, de quibus Inſti. de ob. ex conſenſu. dicit, ꝙ
ibi non eſt niſi vnum vinculũ naturale tãtum. Probat quia ſi eſſet
ibi vtrunqꝫ. ſcilicet naturale, ꝛ ciuile, non poſſet ciuile tolli per pa-
ctum nudum, quod non tollit niſi naturale, vt l. Stichum. §. natu-
ralis. ff. de ſolu. ꝛ tamen tollit vtrunqꝫ. l. ab emptione. in princ. ff. eo.
Poteſtis ſaluare gl. quia iſta non eſt opi. noua, imo tangitur in gl.
magna in d. §. quinimo. Et aduerte, quia gloſ. idem ſenſerunt, quia
non proprie dicuntur veſtiri his veſtimentis. Unde dicas ſecun-
dum d. Jac. quia aut queris, nũquid pacta poſſint dici veſtita his
veſtimentis, ꝛ dico quod ſic. Nam habes quod homo cum naſci-
tur, poteſt dici veſtitus pelle ꝛ carne, vt legitur de Job. Aut que-
ris, nunquid pacta dicantur veſtiri his veſtimentis, ꝛ tunc dicas
quod proprie non dicuntur veſtiri, cum nũquam fuerint nuda, ſed
improprie ſic. Ita debet hec materia intelligi. Sed ad aliud, quod
dicunt Ultramontani, quod in contractibus, qui conſenſu contra-
huntur, non ſit niſi vnum vinculum naturale. iſtud eſt falſum. Glo.
dicit quod imo vtrunqꝫ: quia ciuilis obligatio eſt per approbatio-
nem, vt no. Inſtit. de oblig. poſt princ. ¶ Et ad contrarium de l. ab
emptione. §. eod. dic, quod ſicut lex fouet hos contractus eleganti
veſte, ſcilicet conſenſu. ita ex eadem equitate fouet contrariũ con-
ſenſum, vt poſſit ab eis recedi per nudum pactum re integra, quia
nihil tam naturale ꝛc. vt l. nihil tam naturale. ff. de re. iur. ¶ Item
dicunt Ultramontani, quod veſtimentũ operis initio, ꝛ veſtimen-
tum legis auxilio non ſunt veſtimenta, quia attributa cuilibet non
veſtirent, ſed habent locum certum ſolũ in certis caſibus ſpeciali-
bus. vt l. j. ff. de vſu. l. ſi quis argentum. §. pen. j. de donat. Tu dicas
5 ſecundũ Jac. quod quandoqꝫ † lex fouet pactum contemplatione
ipſius pacti. ipſum veſtit, ꝛ coadiuuat, ꝛ tunc ex tali veſtimẽto ori-
tur actio: Ita debet intelligi materia contractuũ, qui cõſenſu con-
trahuntur. Quandoqꝫ lex fouet pactum, non contemplatione pa-
cti, ſed contẽplatione perſone paciſcẽtis, tunc ex iſto pacto, quan-
tumcunque nudo oritur actio. Ita debet intelligi lex etiã. ff. de vſu.
Ita poſſet intelligi. l. j. §. ſi conuenerit. alleg. in glo. Et poteſt dici il-
lud pactum veſtitum legis auxilio. ꝛ ſic bene dicunt gl. Quandoqꝫ
lex non fouet pactum ſeu contractum, ſed contemplatione pacti,
ſeu contractus, producit actionem, tunc ex pacto, vel ex cõtractu
non oritur actio, ſed agetur condictione ex lege. Ita intelligit do.
Jacob. l. ſi quis argentum. §. pe. j. de donat. ¶ Addiderunt etiam
Moderni veſtimentum iuriſiurandi per l. ſi. de liber. cau. Aduerte,
quia ibi videtur caſus ſpecialis. ¶ Sed reuoco in dubiũ, nunquid
6 in alijs caſibus † pactum poſſit veſtiri iureiurãdo. Primo videtur
quod ſic, qꝛ ex iureiurãdo oritur actio. vt l. actori. j. de iureiur. facit
auth. ſacramenta. j. ſi aduerſus vendi. Preterea, videtur tex. in d. l.
ſi. de liber. cau. ꝛ l. vt iuriſiurandi. §. j. de ope. lib. Tene contrarium
quod pactum non veſtitur hoc modo, quia iuſiurãdum non eſt de
modis vt l. obligationũ fere. §. placet. de actio. ꝛ obligatio. ¶ Non
obſt. l. actori preallegata, quia illa loquitur, quando ſacramentum
eſt interpoſitum ſuper aliquo de preterito, ꝛ ad litem decidendam,
ſecus ſi interponeretur ſuper aliquo de futuro preſtando. ¶ Non
obſtat auth. ſacramenta. quia ibi non interponitur ſacramentum
ad obligationem inducẽdam, ſed ad confirmandum contractum.
Non obſtat. l. iuriſiurandi. ꝛ lex ſi. quia ibi eſt caſus ſpecialis.

Uidimus que ſunt veſtimenta pactorum. Si ergo
7 queris, † qualiter cognoſcatur pactum nu-
dum, dic quod illud dicitur nudum, quod non eſt veſtitum ali-

quo de predictis veſtimentis. ¶ Sed quero exemplum de pacto
nudo.gloſ.que incipit,caute.in d.§.quinimo.ponit plura exempla.
Primum exemplum fuit quod illud dicatur pactum nudum, cum
partes hoc agunt inter ſe quod ſit nudum,alleg.gloſ.l.iuriſgentiū.
§.quod fere.ff.eod.Ultramontani redarguunt iſtud.dicunt autem
ipſi,ſi partes contrahunt per ſtipulationem,dicunt ipſi,ſtipulatio
eſt facti,vt l.cōſilio,in fine infra de cura.furio.ſed ea que ſunt facti,
nō poſſunt haberi pro infecti,vt l.in libello.§.facte.ff.de cap.ꝛ poſt-
li.reuer. Licet ergo partes agent quod ſtipulatio ſit pactum nu-
dum,iſtud non poteſt fieri.Tu ſalua gloſ.quia gloſ.videtur ſenſiſſe
cum dicit quod nudum dicitur cum partes hoc agunt, debet in-
telligi,vbi partes agant non per modum ſtipulationis que valeat
vt ſtipulatio, quia tunc ipſi dicerent verum, ſed debet intelligi vbi
ſtipulatio non valeret tanquam ſtipulatio. Ita videtur ſenſiſſe gl.
in d.§.quod fere. ¶ Item dant aliud exēplum de ſtipulatione fa-
cta inter abſentes,vel que alias ſit inutilis.Iſtud redarguunt Ul-
tramon.quia licet ſtipulatio fiat inter abſentes,tamen habet ſtipu
latio eſſentialia ſua, quia preceſſit interrogatio ſua. Et ideo dic,
quod ſtipulatio inter abſentes facta dicitur inutilis,non in totum,
vt l.j.in princ.de verb.obliga. Uel dicas per interpoſitionem,quia
non habet ſubſtantialia ſua, ideo quia expreſſio verborum debet
fieri inter preſentes,vt d.l.j.Et ſi diceres.Pactum eſt in forma,ꝛ ſi
non valet vt ſtipulatio,non poteſt valere vt pactum nudum, per l.
non codicillum.j.de teſt.ꝛ quod ibi not.per doct. Dico quod iſtud
procederet vbi partes agerent inter ſe,quod vt ſtipulatio valeret,
ſecus ſi ſimpliciter,ſecundum d.Jacob. Tene ergo exempla illius
gloſſ. Si ergo queris, in quibus caſibus nudum pactum pariat
actionem,dico vt not.in d.gloſſ.que incipit,caute.in d.§.quinimo.
Uel vt dixi ſecundū do.Jacob.Dicas ergo quod nudum pactum
non parit actionem,niſi veſtiatur aliquo de predictis veſtimentis.
Et ſic habes vnam virtutem pactorum, ſcilicet virtutem parien-
di,habes aliam virtutem,ſcilicet informandi,ꝛ tunc recito gloſſ.in
bone fidei.j.eod.vt puta quando pactum apponitur incontinenti
iuxta cōtractum, tunc iſtud pactum informat veterem actionem,
que oritur ex contractu, ꝛ nouam preſcriptis verbis parit. Text.
in l.ij.j.de pact.inter empt.ꝛ vend.l.fundi partem.ff.de contrahen.
empt.ꝛ dicitur hic veſtiri coherentia contractus. ¶ Sed quero,
nunquid hoc habeat locum tam in cōtractibus ſtricti iuris,quam
bone fidei? Dic quod ſic,vt l.in bone fidei.ꝛ l.petens.ſ.eo. ¶ Sed
8 quero,quando † dicitur incontinenti fieri. Dicit gloſſ.quod ante-
quam contrahentes diuertant ad alios actus extraneos, ſecus ſi
neceſſarios,argu.l.cum antiquitas.j.de teſta.ꝛ ibi Cyn.Uel potes
dicere quod incontinenti dicitur fieri antequam partes habeant
contractum abſolutum,vt l.contractus.j.de fide inſtrum. ¶ Item
9 quero,qualiter dicatur vetus actio informata.Et glo. dicit,quod
primo informatur ex eo quod competit ad id, quod eſt de natura,
vt in d.l.ij.j.de pact.inter empt.ꝛ ven.ꝛ d.l.fundi partem. Item in-
formatur ex eo, quia vbi primo erat bone fidei, efficitur ſtricti iu-
ris.gloſſ.eſt in l.pactaque.in gloſſ.vlti.j.eod. ¶ Item dico quod
quandoqꝫ appoſitum parit actionem.quero nunquid ſemper pa-
10 riat actionem † preſcriptis verbis, vbi veſtitur coherentia contra-
ctus.Ultramon.dicunt quando veſtitur ex relatione habita pacti
ad contractum ſi oritur aliquis contractus innominatus, verbi
gratia, conduxi a te domum conſtruendam iure contractus con-
ditionalis, ꝛ iuxta contractum fuit pactum appoſitum quod ires
pro me Romam.ex relatione habita pacti ad contractum videtur
oriri vnus contractus innominatus,videlicet facio vt facias,tunc
dicunt quod ſemper quando inſurgit iſte contractus innomina-
tus,ex tali relatione habet locum preſcriptis verbis. Si vero ha-
bita relatione predicta non oriretur cōtractus innominatus, pu-
ta,promiſi tibi per ſtipulationem decem,iuxta contractum ſtipu-
lationis fuit nudum pactum appoſitū quod ſcriberem tibi librum,
hic non inſurgit aliquis contractus innominatus. Iſto caſu di-
cunt, quod non oritur preſcriptis verbis actio. Ipſi dicunt male
in duobus. Primo, quia ibi videntur velle quod iſta preſcriptis
verbis actio oriatur ex contractu innominato, habita dicta rela-
tione,quod tamen eſt falſum, quia imo oritur ex pacto veſtito cō-
herentia contractus.hic eſt tex.in l.in bone fidei.j.eo.ibi.Ex pacto
actio competit. Item dicunt male in alio, quia dicunt quod vbi-
cunque contractus innominatus oriretur habita dicta relatione,
haberet locum preſcriptis verbis actio.Modo pone.promiſi tibi
facere domum per ſtipulationē,iuxta contractum fuit appoſitum
pactum, quod tu dares mihi centū hic habita dicta relatione ori-
tur vnus contractus innominatus,videlicet facio vt des nunquid
iſto caſu oritur preſcriptis verbis actio, quia facio vt des,nō ha-
bet locum preſcriptis verbis actio de dolo,vt l.naturalis.§.quod
ſi faciam.ff.de preſcri.ver.neque habet locum actio de dolo in hoc
caſu,quia ex pacto incontinenti appoſito oritur actio,non tamen
ex cōtractu innominato,etiā conſiderata dicta relatione. ¶ Que-
ro, pone quod iuxta contractum venditionis fuit appoſitum pa-
ctum quod deberes ire pro me Romam,ꝛ ego pro te Peruſium,ꝛ
tu ſcribere pro me librum,ꝛ plura pacta ſubſequēter:quero vtrum
omnia iſta pacta veſtiantur coherentia contractus,aut nō omnia?
Si tu dicis quod omnia veſtiantur,iſtud non videtur verum,quia
multa pacta non coherent contractui quia inter cōtractum, ꝛ vl-
timum pactum,eſt medium aliud pactum quod impedit veſtimē-
tum vltimi.argu.l.qui ſella.§.fina.ff.de ſerui.ruſti.predi.Si diceres
quod vltimum veſtiatur a precedenti pacto veſtito coherentia
contractus,iſtud non eſt verum,quia cum precedens pactum ha-
beat dependentiam a contractu, pro veſtimento ſuo, non poteſt
dare veſtimentum alij.l.filium.ff.ad Maced. Dic quod omnia di-
cuntur appoſita incontinenti,vt l.in bone fidei.j.eod. Facit in arg.
l.pen.§.Pau.ff.de acqui.re.do.Bart.

LEX XI.

Ex conuentione. Breuiter hoc dicit. Ad eos extenditur
pactum, ad quos extenditur illud, ſuper quo interpo-
nitur.hoc dicit. ¶ Quero ante omnia,que eſt ratio dif-
ferentie inter princi.ꝛ fin.huius legis. Reſpon.illa, quam dixi vo-
bis in ſummario: quod fundus redit ad mulierem,in fine non,ideo
oppon.j.fine cen.vel reli.l.j.vbi eſt quaſi idem text.Gloſſ.ſol.quod
non valeat pactum in preiudicium fiſci, vt ibi, ſed in preiudicium
promittentis ſic,vt hic,ꝛc.

ALIA LECTURA.

Ex conuentione. Pactum extenditur ad eos, ad quos po-
teſt extendi illud,ſuper quo pactum apponitur.hoc di-
cit. ¶ Oppon.de l.j.j.ſine cen.vel reli.Solue vt in gloſſ.
ꝛ que ſit ratio legis,dic vt in gloſſ.Bart.

LEX XII.

1 ☞ Uoluntas precedens derogatoria, ſicut tollit ſequentem in
vltimis voluntatibus,ita etiam in contractibus.
2 Modus probandi contractum venditionis ſimulatum.
3 Proteſtatio derogatoria precedens, quando tollit actum ſe-
quentem.
4 Pactum de non petendo,quas vires habeat.
5 Si aliquis creditor ſtetit per xxx.annos quod non petijt debitum,
ꝛ poſtea fecit pactum de nō petendo,ꝛ demum ſit factum pactum
de petendo,an iſtud pactum producat actionem.
6 Fideiuſſor,ſi antequā fideiuberet proteſtatus fuit creditori, quod
non intendebat fideiubere,ꝛ fideiuſſit,an obligetur.

a **Pacta nouiſſima.** [a] Pacta nouiſſima prioribus cōtraria
* debent ſeruari*. hoc dicit. ¶ Circa hanc legem debes
ſcire quod quedam ſunt pacta inuicem contraria, ꝛ
de his loquitur hec lex,ꝛ l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.ff.eo.Que-
dam ſunt pacta ſimilia, ꝛ de his loquitur.l.iuris gentium.§.adeo.
ff.eo. Tangitur etiam in l.pacta.de contrah.empt. Quedam ſunt
pacta diuerſa,ꝛ de iſtis loquitur l.prox.ꝛ j.eo.l.petens. Tantum
recitabo hic de pactis contrarijs. ¶ Ut declaremus gloſſ.oppon.
de contrahen.empt.l.pacta.Sol.Ibi loquitur in appoſitis pactis
ſuper ſubſtantialibus contractus,nec ſunt pacta cōtraria, hic lo-
quitur in alijs pactis. ¶ Opp.de l.iuris gentium.§.ſed ſi fraudan-
di.ff.eo. Sol.quod hic dicit,pacta nouiſſima,intellige vtilia.ſecus
ſi ſint inutilia,vt in contrarijs. Dat etiam hic glo.alias limitatio-
nes,ꝛ de qualibet limitatione poſſem facere vnum contrarium,ſed
non curo.Et vide gloſſ.Unum intendo examinare quod dicit *glo.*
Item verum,niſi primum deroget vltimo.ff.de leg.j.l.ſi mihi *ꝛ tibi.*
1 §.fin.Nota iſtam gl.† quod ſicut in vltimis voluntatibus *voluntas*
derogatoria precedens tollit ſequētem.ita in contractibus. Con-
tra hoc oppo.fortiter de l.cum in plures.§.locator.ff.loca.Pe.hic,
ꝛ do. Cyn.in illa ſua diſputatione, que incipit,preceſſit prima vo-
luntas,ꝛc.dicit,quod ibi fuit propoſitum retentum in mente ꝛ non
fuit expreſſum partibus, ꝛ ſic non ſufficit,vt l.ſi repetēdi.j.de con-
dic.ob cau. Iſta ſolu.eſt vera tamen continet diuinationem.domi.
Jacob.Butr.dicebat ſic,ꝛ aduerte, quia eſt multum vtile dictum.
b dicit ipſe [b]. Quandoque pactum primum derogatorium preceſſit
ſimpliciter, non reſpiciens expreſſe tempus futurum,tunc faciēdo
poſtea aliud pactum ex interuallo, videtur recedere a primo. Ita
loquitur l.cum in plures.§.locator horrei. Sed ſi pactum eſſet de-
rogatorium reſpiciens futurum expreſſe, verbi gratia, dico quod
non intendo promittere animo obligandi me,ꝛ ſi contingeret me
in futurum promittere, non facio animo obligandi, tunc pactum
primum tolleret vltimum.Ita loquitur hec glo. ¶ Et per hoc di-
c cebat ipſe,ſi tu vis probare contractum ſimulatum [c],tu habes ne-
2 ceſſe probare:† quod tempore,quo tu vendidiſti,fuit dictum quod
non eſſet venditio, ſed pignus, tunc venditio ſtatim ſecuta bene
* preſumitur ſimulata.Sed ſi venditio eſſet poſtea ſecuta* ex inter-
uallo,non ſufficeret,quia per ſequentem venditionem videtur pe-
nituiſſe illius proteſtationis, vt dicta l.cum in plures.§.locator.

Debebat ergo probare quod ille dixit quod non intendebat qđ
eſſet venditio, ⁊ ſi contingeret in futurum vendere, intendebat qđ
eſſet pignus, quod ſatis eſt notandum. ⁊ Joan. mo. ponit in capit.
in generali. de regu. iuris lib. vj. Et domin. Andr. de Piſis poſuit
in l. ſi quis in principio teſtamēti. ff. de leg. iij. ⁊ videtur mihi quod
dicat multa imperfecta, ⁊ non vera. ¶ Oppon. de l. fina. §. item ſi
predixerit. ff. nau. cau. ſta. Solut. dicit Petr. ibi loquitur in actu ne
ceſſario, in quo non prodeſt proteſtatio, niſi pars aduerſa conſen-
tiat, ſecundum eum. Reaſſume ergo breuiter tria, vel quatuor.
b Quandoque preceſſit proteſtatio derogatoria in actib. qui depē-
c dent ex ſola voluntate proteſtantis, ⁊ tunc impedit actum ſequē-
tem, niſi ſpecialiter prioris voluntatis penituerit, vt l. ſi quis in
principio teſta. ff. de lega. iij. ⁊ in l. ſi mihi ⁊ tibi. §. in legatis. ff. de le
gatis primo, ⁊ l. at ſi quis. §. plerique. de reli. ⁊ l. qui in aliena. §. fin.
de acquiren. heredi. Si vero in actibus qui dependent ex volun-
tate partium, ⁊ tunc ſi quidem voluntas derogatoria eſt ſolum in
mente retenta, non ſufficit. vt d. l. cum in plures. §. locator horrei.
ſecundum intellectum Petr. ⁊ j. de condictio. ob cau. l. ſi repe-
tendi. Si vero fuit verbis expreſſa, ⁊ tunc aut fuit voluntas dero-
gatoria ſimpliciter, aut expreſſe ſe retulit ad tempus futurum.
Primo caſu impedit ſolum contractum, qui immediate ſequere-
f tur, non eum, qui ſequeretur ex interuallo, vt dicta l. cum in plu-
res. §. locator. ſecundum Jacob. Butr. Pro quo facit l. per reten-
tionem. j. de vſu. Si vero expreſſe ſe retulit ad tempus futurum,
aut loquimur in actibus voluntarijs, ⁊ tunc illa voluntas dero-
gatoria impedit illum actum. ita loquitur hec glo. Si vero loqui-
mur in actibus neceſſarijs, tunc illum actum non impedit, niſi fa-
cta ſint parte aduerſa preſente, ⁊ non contradicente, vt d. §. item ſi
predixit, ⁊c.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Pacta nouiſſima. circa materiam huius l. vide
Alexan. in l. ſi quis ante. ff. de acqui. poſſ. ⁊ quod iſta regula quod
vltima derogant prioribus, procedat in omni materia, vide Alex.
in conſi. dcxj. in princip. Jaſo. in l. duobus. §. fin. de iureiur. ⁊ in d. l.
ſi quis ante. in primo notab. POMA. ¶ Vide Alexan. conſi. xl.
volum. iiij. ⁊ gloſ. in c. vnaqueque. in verbo. in morte. xiij. q. ij. ⁊ Fe-
der. de Senis conſi. x. in fin. ⁊ conſi. ccliij. ⁊ Rom. conſi. xiiij. ⁊ conſ.
xlj. in ij. dubio. ⁊ vltra ea que hic dicuntur ex verbo, vltima dero-
gant priorib. dic quod idem eſt in decreta. c. j. de cogna. ſpiri. c. j. de
conſtit. in vj. ⁊ idem in mora. l. illud. cum ibi no. ff. de peri. ⁊ com. rei
vendi. ⁊ idem etiam in preceptis interlocutorijs iudicis. l. ſi opus.
ff. de ope. no. nun. l. quod iuſſit, cum materia. ff. de re iud. Adde pre-
terea. quod idem eſt in reb. perfectis, in quib. ſtatur vltimo verbo.
Jta Bal. in l. quidam eulogio. j. de iure deli. ⁊ in tracta. ſind. facit. l.
Stichus, imo Pamphilus. ff. de manu. teſt. Idem eſt in pluribus
conſuetudinib. patriſfami. l. Mela. §. j. ff. de ali. ⁊ ciba. leg. Idem in
pluribus qualitatib. perſone, quia vltima ſpectatur. Jta. Bal. in l.
ſi quis filiũ. j. de inoffi. teſt. Idem in plurib. ſcripturis. ff. eo. l. tutor.
§. in tutore. Item ad hec adde, quod idem eſt in iuramēto. l. duob.
§. fin. de iureiur. Item quod eſt idem in plurib. locis pro regula, qꝛ
attenditur vltima in gl. ⁊ tunc approbata, ſecundum l. bona fides.
cum his que ibi addidi ad Bart. ff. de poſi. in l. qui filium. §. Sabi-
nus. ff. ad Trebel. Quid autem ſit in vltima conſuetudine, ⁊ fama.
Bald. in c. j. qui feud. da. poſſunt. Quid autem in reſcri. de priuileg.
vide Joan. And. ⁊ ibi plene Feli. in ca. j. de reſcriptis. Item ad hoc
adde vnum bonũ verbum. Bald. in c. cum inter R. ſeniorem. de ele.
dum loquitur de duob⁹ inſtrumentis factis ſuper traditione eiuſ-
dem rei. ⁊ vide Spec. in tit. de diſpu. ⁊ alleg. §. poſt hec. ad fin. Item
adde tex. in l. ſi tibi. in fi. ff. ſi cer. pet. ⁊ l. ex duob. in princ. ff. de vulga.
⁊ pupill. ſubſti. in l. Lucius. §. fi. ff. de teſta. mili. ⁊ ad hec vide etiam
vnum verbum. Alex. conſi. v. verſi. pro hoc etiam facit, vol. iiij. Pa-
normi. conſi. xxiij. in j. dubio. ij. volu. ⁊ conſi. lxij. in fi. eo. volu. ⁊ conſi.
xxiij. j. dubio. eo. vol. Fede. conſil. ccxxxiij. Vide etiam Feli. in c. per
tuas. verſic. amplia primo. de proba. ⁊ in c. quoniam contra. in glo.
ſuper verbo, tempora. de proba. ⁊ aliquid in c. cum cauſam. de teſt.
Cepol. in conſi. viij. Feli. etiam in c. fi. de reſcript. Bart. conſi. ij. vol. j.
⁊ Jmo. conſi. xlviij. in fi. ⁊ Cardi. conſi. xxix. ⁊ Barb. in c. ex parte. de
conſtit. ⁊ Feli. in c. cum contingat. de reſcrip. vbi dicit ſtandum vl-
time fame. ⁊ ibi vide que ſcripſi ⁊ Capram. conſi. lviij. ⁊ Joan. Fab.
non ab re in §. cumqꝫ hoc. in proemio Juſtit. in verſic. in gl. j.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Seruari. Et quid ſi ſe inuicem com-
patiuntur, an ſibi inuicē derogent, ſi ita poteſt interpretari, vt non
diſcordent, vide Alex. conſi. xl. in j. dub. vol. iij. Et ad huius regule
extenſionem in quibus caſibus procedat, vide Alexã. conſil. cxxij.
volu. iiij. ⁊ conſi. cxxiij. ponit quid in ſtatutis.

b POMA. ¶ Quandoqꝫ. Aduerte tamen, Bartol. videtur ſentire
dum ſoluit contrarium §. locator. horrei. in iſta ſua diſtinctione,
quod diſpoſitio huius §. procederet etiam ſi pars, cui fit ſimplex
proteſtatio, non impediret actum ſequen. pondera etiam quod
Bart. dicit, quod quandoqꝫ primum pactum, ⁊ ſic quod interue-
nit cōſenſus eius, cui fit proteſtatio, pactum enim eſt duorum, vel
plurium, in idem placitus conſenſus. l. j. ff. eo. ⁊ bene. Ad hoc facit
quod dicit ipſe Bart. l. non ſolum. §. morte. ff. de ope. no. nun. dum
ponderat ibi glo. noſtram hic, dum dicit, niſi primum pactum ⁊c. ⁊
ibi Bar. videtur reprobare intellectũ quē dat hic. ⁊ in d. §. locator.

c ¶ Simulatum. Adde, qualiter probetur ſimulatio contractus
Pet. de Anch. conſi. xj. ⁊ conſi. cclviij. Bald. conſi. cxviij. lib. j. Fede.
de Senis conſi. vlti. Pau. de Caſt. conſi. xix. Ro. conſi. ccij. Joan. de
Ana. conſi. lviij. ⁊ inquantum Alexand. ponit, an contrahens cum
decreto iudicis poſſit illum contractum reſcindere, vide pulchre
Bald. conſi. xxviij. lib. iiij. Adde tu quod hoc dictum Bartol. dicit
ſingula. Cepo. in tractatu de ſimula. contractuum.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Sequuta. Idem ſi tale pactum factũ
ad ſimilitudinem contractus eſſet factum poſt contractum perfe-
ctum: nam tunc non poſſet dici ſimulatus. ita Bald. in c. M. Fer-
rar. de conſti. alle. bonum tex. in l. iiij. §. ſi ab ignoto. ff. de manumiſ.

d P. PAV. P. ¶ Reaſſume ergo. Vide Aret. in d. l. ſi Titia. §. j. ff. de
verb. oblig.

e ¶ Impedit. Pro concordia. Aduerte ꝙ aliqui tenēt opi. Bart. in
hac l. pacta nouiſſima. ſcilicet quod precedēs proteſtatio deroga-
toria actui ſequentis depēdentis, alias ex ſola volũtate proteſtan-
tis facta ſimpliciter trahitur ad actum poſtea ex interuallo factũ.
Idem in l. ſi quis in prin. teſtamēti. ff. de leg. iij. Contrariũ allegatur
tenere in l. qui in aliena. §. fi. ff. de acqui. hered. Tu dic, male allega-
tur Bart. in hac l. pacta nouiſſima. qꝛ imo idem voluit quod in d.
§. fin. Nam hic dicit quando pactum primum derogatorium pre-
ceſſit ſimpliciter, non reſpiciens expreſſe tempus futurum, tunc fa-
ciendo poſtea aliud pactũ ex interuallo, videtur recedere a primo.
Et idē cōcludit in effectu in d. §. fi. qꝛ vbiqꝫ tenet negatiuã, nec etiã
in hoc aliqualiter contrariatur in d. l. ſi quis in prin. teſtamenti.

f ¶ Ex interuallo. Adde ſecundum Alexan. quod hec communis
opin. eſt vera, vbi tempore proteſtationis non ſubeſſet cauſa, que
non perſeueraret tēpore contractus, poſtea ex interuallo, vt puta
ſi quis timens ne cogatur vendere domum vicino potenti, prote-
ſtetur quod non intendit illam venditionem quam faceret poten-
ti, valere. Nam iſta proteſtatio trahetur ad tempus contractus, li-
cet ex interuallo, ſi vſque ad illud tempus durauit cauſa metus, ⁊
potentatus vicini. ⁊ ita dicit eleganter tenere Bart. Bald. Ang. ⁊
Mod. in l. qui in aliena. §. fin. de acqui. here. Tu dic, quod contra-
rium tenet Ang. conſi. ccxviij. inci. in Dei nomine, viſa narratione,
vbi dicit, quod verum eſt quod Dyn. in aliquibus additionibus
tenuit hoc, ſed quod reprobatur per d. l. qui in aliena. Et idem con
ſuluit Petrus de Ancha. conſil. ccclxxxiij. incipien. retento ordine.
Vide tamen vnum verbum per Bal. conſil. xxviij. lib. j. Et de ma-
teria vide Epiſcopum Alexand. in cap. ſolicitudinem. de appel. ⁊
Felin. in cap. cum M. de conſtitu.

PActa nouiſſima. Vltimum pactũ pri-
mo contrarium ob-
ſeruari debet, hoc dicit. Et primo ponit dictũ in genere.
Secundo infert ad ſpeciem. Secunda ibi qua propter.
¶ Oppo. de l. iuris gen. §. ſed ſi fraudandi. ff. eo. Sol. quod iſta de-
beat intelligi de pacto quod valeat. ¶ Item opp. de l. ſi mihi. §. ſi.
in verſic. interdum. ff. de lega. j. gloſ. ſoluit, ⁊ limitat hanc l. quod ſit
verum, niſi primum pactum ſit derogatorium vltimo. Iſta ſolu. eſt
multum not. quod ſicut in vltimis voluntatibus, prima voluntas
derogatoria preualet vltime, ita etiam in contractibus. Tamen
contra d. gloſ. poſſet opponi, vt l. cum in plures. §. locator horrei. ff.
loca. ⁊ conduc. Vnde dic ſecundũ do. Jac. Interdum aliquis pro-
fert verba proteſtationis in ſequenti tēpore, ⁊ tunc poſt proteſta-
tionem proteſtatio releuat, quia fuit derogatorius actus factus,
arg. eius quod hic no. Vnde aduerte, cum tu vis probare contra-
ctum eſſe ſimulatum, do. Jac. dat iſtam practicam, quod teſtes de-
beant deponere quod tu dixiſti in proteſtatione per hũc modum,
videlicet, quod ſi contingeret te in futurum vendere, ꝙ tu nolebas
venditionem eſſe, neqꝫ in venditione cōſentiebas, ſed eſſet pignus.
Si teſtes deponãt per hunc modum, probatur ſimulatio contra-
ctus. Sed ſi teſtes deponerēt ſic, dicimus ꝙ talis fuit proteſtatus
ſe nolle vendere Titio fundũ, ſed pignorare. iſti non probant con-
tractum ſimulatũ. Ratio, quia actus venditionis factus poſt pro-
teſtationem, videtur indicare illũ penituiſſe prime proteſtationis.
Et ita intelligit d. Jac. §. locator horrei, quia verba iſta in iſto caſu
noſtro non ſe extenderent ad futurũ tempus. ¶ Item oppo. de l. ij.
vnus. §. pactus ne peteret. in ſecundo reſpon. ff. eo. Sol. gl. limitãdo
quod illa lex debet intelligi, ſi prima actio ſit ipſo iure ſublata, quia
tunc vltimum pactum non ſeruatur. Et valet ad queſtionē. Pone,
reformatio eſt facta ꝙ exbanniti pro quacunqꝫ iniuria exbannian-
tur, poſtea Priores faciãt aliam reformationē, poſtquã exbanniti
fuerunt rebanniti, per quam reformationē volunt reponere in ipſo
banno, nũquid poſſint? Primo dic quod non. Nã per rebãnimen-
tũ fuit ſublata iniuria cõmunis ipſo iure. Vnde per aliã reforma-

tionem illa iniuria non renaſcitur,⁊ bannum naſcitur ex delicto,⁊ iniuria naſcitur ex contumelia vt in d.§.pactus ne peteret.

4 **Quero** †de viribus pacti de non petendo? Dic ꝙ pactū de non petendo tollit naturalē obligationē,pactū vero extendit ſe ad id ad qđ apponitur,vt l.ſi vnus.§.pacta.ver.⁊ in ſumma.ff.eo.pactū de non petēdo reſpicit petitionē,nō obligationē:ſed petitio ⁊ obligatio non habēt cōe ſimul.ergo de vno ad aliud non infertur,vt l.naturaliter.§.nihil cōe.ff.de acqr.poſ.Sed pactū liberatoriū tollit naturalē obligationē.Et idē ſenſerunt gl.⁊ Gul.ſed loquūtur magis generaliter,gl.vtuntur iſtis verbis in l.ſtichū.§.naturalis.de ſol.Et eſt ſecūda,qꝛ elidit ciuilē obligationē. ¶ Vltramon.reprobant,⁊ dicunt ꝙ imo perimitur. Allegāt tex. in l.quecunqꝫ.ff.de compenſa.Tu ſalua gl.ideo.qꝛ pactum de nō petēdo ſi perimeret omnē obligationē,⁊ reus eſſet abſolutꝰ,actor nunquā poſſet agere,qꝛ omnis obligatio fuiſſet ſublata,⁊ tū agit, ꝙ patet,qꝛ ſi actor agat,opponitur except.rei iud.a reo abſoluto, ſed exceptio preſupponit actionem,vt l.j.de excepti.Non obſtat l. quecunqꝫ.qꝛ intelligo ꝙ perimatur in effectu,non tamen ipſo iure.Eſt etiam tertia virtus,qꝛ pactum de non petendo obligat paciſcentem naturaliter non petere.Ita dicit gl.in d.§.pactus.⁊ probatur in l.vbi.ī.de tranſact.iſtud impugnant quidam ⁊ dicunt,qđ idem actus non poteſt producere diuerſos effectus;qꝛ obligaret. ⁊ liberaret.⁊ eſt tex.rotundus a contrario in l.ſi pater.in §.j.de iu. dot.¶ Tene gl.⁊ ad contraria reſponde,ꝙ non operatur contrarios effectus.eo.reſpec.Nam reſpectu debitoris operatur liberationem,quo ad naturalē obligationem,reſpectu creditoris operatur obligationem,qꝛ obligatur non petere.Et valet ad iſtud, qꝛ ſi obligatur nō petere,in obligatione eſt non facere. vnde ſi faceret, veniret intereſſe in obligatione,⁊ eſſet obligatꝰ naturaliter,⁊ poſſet compenſari,vt l.etiam.ff.de compen. Tene ergo dictū gl.Non ob.l.ſi pater.§.j.de iur.do.qꝛ ibi dicitur,qui paciſcitur,non obligatur.Uerum eſt ad dandum,ſed nō ad agendū.eſt alia virtus,qꝛ inducit exceptionem ex ſe,videlicet pacti de petendo,vt hic p Cyn.

5 ¶† Quero a te de iſta queſtione pone,tu debebas a me recipere centum:ſtetiſti per triginta annos qđ non petiſti,⁊ feciſti pactum de non petendo.poſt xxx.ann.fit pactū de petendo.quero vtrū habeat vires? Uidetur qđ ſic,qꝛ pactum de petendo remouet omne obſtaculum inductū per pactū de non petēdo.Gul.de Cu.determinat ꝙ tunc eſt verum,ꝙ pactum de petendo remouet obſtaculū qñ actio iſta nō eſſet ipſo iure ſublata,ſed in propoſita queſtione ſecus,quia naturalis eſt ſublata per pactum,ciuilis per preſcriptionem.Et ſic cum ipſo iure ſit ſublata,pactum de petendo nihil operatur,vt in d.§.pactus ne peteret. Do.Franc. Tigrini de Piſis dicit quod ex iſto pacto vltimo optime agi poteſt,qꝛ per pactū vltimū de petendo fuit reſuſcitata prima actio. Non obſt.id quod de preſcriptione dicitur, quia nūquam contra me preſcribitur per illum,qui habet beneficium a me,vt l.male agitur.ī.de preſcri.xxx. ann. Sed tu ex pacto nudo de nō petendo beneficium a me habebas,de ea potes videre ea que no.in Spec.de preſcri.in materia libellorum.in gloſ.que incipit.vt ſi primum fuit ibi.Item verum,niſi primum deroget.¶ Inducuntur predicta per Ultramon.ad queſtionem fideiuſſor datus,antequam fideiubeat,vadit ad creditorē,
6 ⁊ ei predicit† quod non intendit fideiubere pro Titio.cui creditor mutuare intendebat,demum mutuat ei,⁊ talis fideiubet, an talis fideiuſſor obligatus ſibi ſit? Uidetur ex iſta gl.quod non.quia iſta proteſtatio precedens, ſcilicet quod non intēdebat fideiubere,impedit fideiuſſionem ſecutam per iſta verba gl.In contrarium facit. l.cum in plures.§.locator horrei.ff.loca.Pet.tenet quod aut verba proteſtationis reſpexerunt expreſſe actum futurum.puta dicendo non intendo fideiubere.⁊ ſi contingat me fideiubere,teneri nolo,⁊ tunc nullatenus teneor.Pro hoc facit l.qui in aliena.§.ſi.de acqui. here.⁊ l.at ſi quis.§.plerique,de religioſis. ¶ Item facit quedam gl.que eſt in §.in concubinatu.ff.de cōcubinis.que dicit,quod proteſtatio ſemper debet fieri ante actū,ſuper quo proteſtatur.Si vero verba derogatoria,⁊ proteſtatio precedens non reſpexerūt expreſſe actum futurū,in forma de qua ſupra dixi.ſed ſimpliciter fuerunt verba talia.puta nō intēdo fideiubere, tunc ſi quis actus immediatus ſequitur poſt illa verba,tūc certū eſt ꝙ impedietur fideiuſſio.Sed ſi fieret ex interuallo,tūc non impedietur,⁊ erit obligatus fideiuſſor,ar.d.§.locator horrei.Et hec poſſent induci ad queſtionem,quam format gl.in l.ſi fideiuſſor.ff.de fideiuſ.Et ſi tu dicis, nonne lex alibi dicit ꝙ proteſtatio precedēs inter viuos nō releuat quem a periculo,vel obligatione ſequenti,vt l.ſi.§.item ſi predixerit.ff.nau.cau.ſtab.Sol.Ibi loquitur in actu,qui de neceſſitate adſtringebat proteſtantē,⁊ eius proteſtatio non releuat eum niſi is, cui ſit proteſtatio,conſentiat. Sed queſtio noſtra,⁊ theorica data procedūt in eo qui obligabat ſe ex volūtate,nō ex neceſſitate.Bar.

LEX XIII.

1 ☞ Pactum nudum,etiam in actionibus ſtricti iuris veſtitur coherentia contractus.
2 Qua actione agatur ad id,quod venit in pacto.
4 Actio preſcriptis verbis,quando concurrat cum alia.
5 Pactum quando dicatur fieri incontinenti poſt contractum.

In bone fidei. Lex iſta ponit duas regulas vt patet in ea.No.quod
a pactum nudum veſtitur coherentia cōtractus[a]. ¶ Secundo no.ꝙ pactum nudum appoſitū ex interuallo, nō producit actionē ſed exceptionē.¶ Opp.hic dicitur,in bone fidei, contra,imo idem in ſtricti iuris,vt l.lecta.ver.dicebā.ff.ſi cer.pe.⁊ l.
1 petens.j.eo. †Sol.Fateor quod idem in contractibus ſtricti iuris. ⁊ ideo hic dicit in bone fidei,quia in illis videbatur valere pactum ex interuallo appoſitum,ꝙ ſecus eſt.¶ Oppo.quod valeat pactū
2 † appoſitum etiā ex interuallo,vt ff.de contrahenda empt.l.pacta. Sol. Ibi in pactis,que apponunt̃ circa ſubſtantialia contractus, hic in his que apponuntur circa accidentalia.⁊ glo.remittit ad di-
3 ſtinctionem poſitam in d.l.pacta. ¶ † Quero qua actione agitur ad id ꝙ venit in pacto? Gloſſ.dicit duplici actione,ſcilicet actione preſcriptis verbis,⁊ actione ex eo contractu informata per pactū. ⁊ vide gl.Iſtud non videtur eſſe verum:nam actio preſcriptis ver-
4 bis,non concurrit cum alia,vt l.quoties.ff.de preſcri.ver.†Dicunt Ultramon.⁊ bene.Actio preſcriptis verbis non concurrit cū alia, que habeat originem ex eadem forma.Ita loquitur lex contraria. Sed hic actio antiqua oritur ex cōtractu nominato, qui precedit, actio vero preſcriptis verbis oritur ex quodam cōtractu innominato, habita relatione pacti ad contractū, ita loquitur hic. Et ex hoc dicunt,quod gl.que eſt in l.ex placito.infra de rer.permut.que que dicit,quod quedā eſt actio preſcriptis verbis, que reſultat ex contractibus innominatis, quedā que reſultat ex pacto incontinenti appoſito.non dicit verū,quia vtrunqꝫ eſt vnum ⁊ idem.Non enim oritur actio ex pacto, ſed ex eo cōtractu innominato, qui reſultat habita relatione pacti ad contractū. Sed ipſi expreſſe dicūt contra caſum huius l. Idem in l.iuris gentium.§.quinimo. Unde teneas gl.⁊ in l.ex placito,probabo vobis aliis rationibus.¶ Se-
5 cundo quero,dicitur hic,ſi incontinenti fiat, † quando dicitur fieri pactum incontinenti? Dicit gl.ſiue fiat in ingreſſu contractus.ſiue in ipſo contractu,ſiue ſtatim poſtea.⁊ bene dicit.probatur in l.iñ.ī. de edil.ac. vbi eſt tex.expreſſius,nunquam vidi alibi.Ultramon.dicunt;⁊ bene,ꝙ tunc dicitur fieri pactū incontinenti.quando ſit antequam cōtractus habeatur a partibus pro perfecto ⁊ abſoluto, vt l.contractus.ī.de fide inſtru.Tu tamen tene opi.glo.per legem, quam allegaui tibi ſ.Circa hanc materiā dicam ī.eo.l.petens ⁊c.

ADDITIONES.

¶ In bone fidei. Pro cōcordia Aduerte quod ordinarie legētes in hac l.in bone fidei,dicunt quod Bart.hic voluit in fi.ꝙ pactum nudum,factū poſtquā contractus fuit habitus pro perfecto ⁊ abſoluto, intra modicū tempus, antequā partes ſe diuertant ad extraneos actus,veſtiatur coherentia contractus.Contrariū tenere allegant,in l.iuriſgentium.§.quinimo.in fi.ff.de pac.⁊ in l.j.ff.de ſol. Tu dic. Bar.non fideliter recitatur in aliquo iſtorū trium locorū. Primo in hac l.in bone fidei,nō loquit̃ Bart.poſt quā contractus habitus fuit pro abſoluto,qꝛ de hoc verbū nullum.licet dicat illud verbū,ſiue ſtatim poſtea,que verba nō importāt,ꝙ cōtractus fuerit habitus pro pfecto, licet bene poſſit intelligi, ſed de neceſſitate hoc nō arguit. In d.§.quinimo dicit ꝙ pactū fuerat factū ex interuallo,⁊ ſic poſſet etiā intelligi intra lōgum tēpus.⁊ ita etiā in d.l.j. Sed dato ꝙ poſſet argui de cōtrarietate, pōt adhuc ſaluari, vt in hac l.in bone fidei.loquatur qñ adiiciebat̃ tale quid ꝙ erat de appendiciis contractus. In d.l.j.⁊ §.quinimo.loquat̃ in pactis aliud cōtinentib.per ea que habētur in l.fundi partē.ff.de contrah.emp.
a P. PAV. P. ¶ Contractus.Hoc quod pactū nudū non veſtiatur etiā coherētia cōtractꝰ,vide Pau.de Caſ.in l.ſi ita ſcriptū.de leg.j.

ALIA LECTVRA.

Si bone fidei Pactum incontinēti appoſitū iuxta contractum.parit actionem appoſitam ex interuallo ſola exceptione.h.d.Bart.

LEX XIIII.

1 ☞ Quando penalis ſtipulatio incipit a precedenti conuentione nuda,debet agi ex ſtipulatu,non ex pacto.
2 Stipulatio penalis,nō veſtit pactū nudū principale,ſui coherētia.
3 Mora poteſt purgari,⁊ quando.
4 Poſſeſſio bonorum non poteſt dari,niſi iuris ordine ſeruato.
5 Pactum nudum nūquam veſtitur coherentia contractus veſtiti acceſſoriis.⁊ nume.9.
7 Stipulatio penalis an nouet precedentem obligationem,⁊ in addit.nume.10.
8 Sententia ſuper eo quod non fuit petitum,quando ferri poſſit.

Si pacto quo penā. Qñ penalis ſtipulatio incipit a precedēti cōuentione nuda, debet pena peti, licet reus poſſet ſoluere quod in prima conuentione deuenit,⁊ tranſlatio bonorum

non

non ſit ſine ordine.h.d.iſta difficilis lex,⁊ tractat de trib⁹ materijs.
Primo tractat de cōmiſſione penalis ſtipulationis.Secūdo.qua-
liter ſtipulatio cōmittitur. Tertio,qualiter per penalē ſtipulatio-
1 nem nouetur prima obligatio.℄ †No.ꝙ quando penalis ſtipula-
tio incipit a precedenti conuentione nuda, debet agi ex ſtipulatu,
2 non ex pacto.℄ Secundo ex hoc habes notare ꝙ ſtipulatio †pe-
nalis non veſtit pactū nudū principale ſui coherētia.Simile vidi-
3 ſtis in l.nuda.de cōtrah.ſtipul.℄ Tertio no.†ꝙ mora poteſt pur-
gari,quod patet,q: licet petatur pena,poteſt reus ſoluere quod in
4 prima cōuentione deuenit.℄ Ultimo no.†ꝙ poſſeſſio bonorū non
poteſt dari,niſi iuris ordine ſeruato,videbitis in l.j.ī.de exce.rei iu.
℄ Opp.dicitur hic,ex ſtipulatione.cōtra,imo debet agi certi con-
dictione ex ſtipulatu,vt l.ſi quis certū.ff.ſi certū petatur.Sol.gloſ.
⁊ bene.quod hic dicitur,ex ſtip.i.certi cōdictione ex ſtipulatu.Uel
dic,ꝙ hec pena erat promiſſa incerta.℄ Secūdo opp.⁊ videtur ꝙ
debeat agi ex pacto primo, tanquā veſtito coherentia cōtractus,
5 vt ſ.l.priori. Sol.dicit gl.⁊ bene,†pactū nudū nunquā veſtitur co-
herentia cōtractus veſtiti acceſſorij,vt hic fuit penalis ſtipulatio,
vt l.nuda.ī.de contrah.⁊ cōmit.ſtipu.ſed veſtitur coherētia cōtra-
ctus veſtiti principalis,vt in cōtrarijs.Ratio,q: principale nō de-
bet formari ab acceſſorio,vt l.ex pupillari.ff.de vulg.⁊ pu. Iniquū
eſt enim vt dn̄s veſtiatur a ſeruo. ℄ Tertio oppon.⁊ hic aduerte,
pena nunquā cōmittitur,niſi precedat mora,vt l.ſi pena.ff.quādo
di.lega.ced.⁊ l.ſi ita ſtipulatus fuero.in fi.de verbor.oblig.alias eſt
l.ſtipulatus.ſed hic non poteſt precedere mora,ergo non eſt com-
miſſa penalis ſtipulatio.Quod nō poſſit eſſe mora,probatur,quia
vbi nulla petitio,ibi nulla mora,vt l.ſi pupillus.de verb.obligat.de
reg.iur.l.nulla. Sed ex pacto nudo primo non naſcitur actio,ergo
quis nō poteſt eſſe in mora.Iſtud contrariū habet multas difficul
tates,quas gl.tangit in l.nuda.ī.de contrah.⁊ commit.ſtipu. Dy.
in regula,non eſt in mora.de regu.iur.lib.vj. Cyn.tangit hic,⁊ in d.
l.nuda.Ego latius in d.l.ita ſtipulatus.Breuiter teneo in hoc opi.
Ultramon.quod licet hic non precedat proprie mora,tamē com-
mittitur penalis ſtipulatio eo caſu,quo committeretur,ſi veſtita
conuentio preceſſiſſet,quia hoc videtur tacite agi.Et de hoc vide-
tur tex.in l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de verbo.oblig.dicemus in d.l.
nuda.℄ Opponit.quod non licet reo purgare moram,⁊ ſoluere
6 †quod in prima conuentione deuenit,vt in l.traiectitie.§.de illo.ff.
de actio.⁊ obligatio.⁊ l.magnam.de contrahen.⁊ commit.ſtipul.
Sol.Huius timore tractant hic quidam materiam de purgatione
more,que eſt longa repetitio,quam facio in l.ſi inſulam.de verbor.
oblig.℄ Quero,quando penalis ſtipulatio committatur: de hoc
ponit gloſſ.vnam longam diſtinctionem in l.⁊ ſi poſt tres.ff.ſi quis
cau.de reg.iur.l.in omnibus.Ego examinaui multum profunde in
a d.l.ſi ita ſtipulatus.℄ Tertio quero vtrū ſtipulatio penalis[a] no-
7 uet precedentem obligationem. †Gloſſ.tangit in l.obligationum
fere.§.fin.ff.de actio.⁊ oblig.⁊ l.reſcriptum.§.ſi pacto.ff.eo.⁊ ibi per
Gul. Cyn.ponit hic. ego latiſſime dixi in d.l.ſi ita ſtipulatus.circa
contraria vltime partis. ℄ Oppo.quod non debet ferri ſententia
8 ſuper alio quam ſuper eo †quod petitum eſt,vt l.fina.de fideicom.
liber.⁊ l.vt fundus.ff.communi diui.Sol.Fateor quod petitur pe-
na,⁊ pena tantum in condēnationem deducetur.Poſſibile tamen
eſt,quod reus volens moram purgare,offerret illud,quod in pri-
ma conuentione deuenit,⁊ ſic illud conſequitur non vi condemna-
tionis,ſed virtute ſpontanee ſolutionis facte per eum,⁊ hoc eſt
quod dicit ibi text.conſequeris,⁊ ī.ad penam dicit exiges,⁊c.

ADDITIO.

a ℄ Penalis. Adde quod Pet.de Anch.conſi.cclxvj.incip.Quod
donatio.tenet contrarium eius quod tenet Bart.in l.ita ſtipula-
tus.ſcilicet quod omiſ.ſtipu.penalis non nouet precedentem obli-
gationem ex cauſa lucratiua.

ALIA LECTVRA.

SI pacto quo. Ubi precedit conuentio nuda,⁊ ſequitur ſtipula-
tio penalis,agitur ex penali ſtipulatione,cuius timore
actor conſequitur id,quod deuenit in conuentione nu-
da,quando exigit penā in ſtipulationē deductam.Item ordo iudi-
ciorum eſt ſeruandus.h.d. ℄ Opp.dicitur hic quod agitur ex ſti-
pulatione ad penā contra,imo debet agi certi cōdictione ex ſtipu-
latu,cū pena fuerit certa,vt Juſt.de ver.obl.in prin.Pro ſolutione
huius gl.dat tres reſponſiones.Dicit gl.ꝙ hic fuit appoſita pena
incerta,vt puta in facto ꝙ factū eſt incertū,mirū ſi agitur ex ſti-
pulatu.Iſta eſt quedā diuinatio.Unde gl.dedit aliā ſol.⁊ eſt tertia
in glo.⁊ d.ſolutionē ſuſtine.quod ideo agitur ex ſtipulatu,quia eſt
incertum quod conſequitur actor. Iſtam ſol.redarguit gl.vt in ea
habetis.Unde gl.dedit tertiā ſol.⁊ eſt ſecunda in gl.⁊ eſt vera,quia
debet exponi,ex ſtipulatu,id eſt,certi condictione ex ſtipulatu.
9 ℄ Item opp.⁊ videtur ꝙ poſſit agi ex prima conuentione ideo,
quia veſtitur coherentia cōtractus,ſcilicet,ſtipulationis penalis,
vt l.iuris gentiū.§.quinimo.ff.eo. Sol.ꝙ pactū nudū bene veſtitur
coherentia cōtractus,vt in cōtrario,vbi pactum habeat ſe vt ac-
ceſſorium.Si vero vt principale,tunc ipſum pactū nudum princi-
pale nō veſtitur ab acceſſorio ex coherētia.Ita debet intelligi hec
lex.℄ Item oppo.dicitur hic,quod agitur ex ſtipulatione penali.
contra,quia nō poteſt agi,niſi ipſa ſtipulatio ſit cōmiſſa,vt l.ita ſti-
pulatus.de ver.obli.ſed cōmitti non poteſt niſi debitor ſit in mora,
vt eadem l.Sed cum in caſu noſtre legis non poteſt eſſe in mora,
ergo ⁊c.Quod in caſu noſtre legis non ſit in mora,probo,quia vbi
nulla petitio,ibi nulla mora,vt l.lecta.ff.ſi cert.pet. Sed ſuper pa-
cto nudo nulla eſt petitio,quia ex eo actio non oritur,vt ſ.l.priori-
ma:ergo nulla mora. Et ſic cōcludendo de primo ad vltimū,vide-
tur quod nō poſſit agi ex ſtipulatione.Sol.Quidā dixerunt quod
ex nudo pacto poteſt agi,cum ibi ſit naturalis obligatio. Iſta eſt
falſa.Unde Dyn.in c.non eſt in mora.extra de regu.iur.lib.vj.dicit
quod aut agitur ad id quod venit in prima conuentione nuda,⁊
tunc contrariū procederet. Aut agitur ad id quod deuenit in ſti-
pulatione penali,⁊ habet locum iſta lex.ſi bene conſideretur. Iſta
ſol.contrarium non tollit. Pro cuius ſol.eſſet videndum qualiter
committatur ſtipulatio penalis,quando incipit a precedenti con-
uentione nuda. Jo.antiquus gloſſator in l.nuda.infra de contrah.
ſtipul.dicit quod committitur lit.conteſt.ſuper nuda cōuentione.
Ita no.in d.l.⁊ ſi poſt tres.ff.ſi quis cautio.Iſtud dictum nō vide-
tur verum. Ratio.quia ſine actione nemo experitur,vt l.ſi pupilli.
§.videamus.ff.de neg.geſt.ſed nudo pacto non oritur actio,vt di-
ctum eſt,ergo videtur lis nō poſſe cōteſtari ſine actione.Hoc pro-
batur,quia alias hic cōcurrent duo ſpecialia circa idem.cōtra ea
que not.in l.j.de dot.promiſ. Nam quis experiretur in iudicio ſine
actione. Item ageretur ex ſtipulatione penali non commiſſa. Dy.
vult tollere opi.Jo.⁊ dicit quod hoc procedit ex diſpoſitiōe legis,
ne cōtractus ſit inutilis. Ratio iſta non eſt vrgens,neqꝫ vera,quia
cum ratio debeat eſſe generalis,videretur dicendum quod lex de-
beret diſpenſare vbicunqꝫ contractus veniret annullandus quod
eſt abſurdum.Unde Ultramon.dicunt quod ibi incipit a conuen-
tione nuda,⁊ cōmittitur per interpellationē factam extra iudiciū
ſuper conuentione.Probatur per rationē,⁊ tex.l.dicunt ipſi.Que
eſt ratio quod vbi precedit conuentio veſtita,cōmittitur ſtipulatio
penalis per interpellationē.⁊ ſic poſtquam debitor eſt in mora,vt
no.in d.l.⁊ ſi poſt tres:ratio eſt ſcilicet,q: debitor videtur promit-
tere cum petierit creditor.etiam extra iudicium. Preterea,caſus
eſt in l.fideiuſſor obligari.§.fi.ff.de fideiuſſo. Iſta opinio non vide-
tur vera,⁊ videtur contra d.l.nuda ibi,poſt motam litē,⁊c. ℄ Non
obſt.ratio quam aſſignant,quia ſi inſpiciantur iura per eos alleg.
illa loquuntur vbi procedit contractus a ſe validus,quod non eſt
in queſtione propoſita. Preterea nō debet plus operari interpel-
latio facta extra iudicium,quam facta in iudicio,ſed interpellatio
facta in iudicio ſuper nuda conuentione non facit committi pena-
lem ſtipulationē,vt dixi reprobādo opi. Jo.ergo nec interpellatio
facta extra iudicium. ℄ Non obſt.l.fideiuſſor.§.fin.de fideiuſ.quia
nihil dicit de hoc,vt patet,q: ibi text.dicit,credidi.⁊ ſic dicit con-
trarium.quia verbum credidi,indicat cōtractum.Inſti.quib.mod.
re con.obli.in prin.in l.ij.§.creditum.ff.ſi cert.pet.cum ſi,⁊ nō nuda
conuentio preceſſit,ſed contractus de ſe validus.Dic ergo quod
vbi ſtipulatio penalis incipit a precedenti cōuentione nuda,con-
trahitur per lit.conteſta.factam ſuper penali,⁊ dic quod hoc clare
probat tex.in d.l.nuda.⁊ fuit opinio Azo.ibidem. Et ſi dicis,quo-
modo agitur ex penali nuda commiſſa? Dic quod committitur eo
ipſo quod lis conteſtatur.Simile videmus in l.ſi Titius.ff.de ver.
oblig.Non tamen poteſt negari quin etiam in hoc caſu lex diſpen-
ſatiue procedat,ſed non concurrunt duo ſpecialia,ſecundū quod
in prima opin.ſi bene conſideretur. Et hanc opi.videtur aſſumere
10 Gul.in d.l.⁊ ſi poſt tres.ff.ſi quis cau. ℄ Item oppon.dicitur hic
quod agitur ex ſtipulatu ad penā,quaſi videatur dicere tex.quod
prima ſit nouata per ſequentem penalem.contra de l.fi.ī.de noua.
Gl.fatetur contrariū quod olim fiebat nouatio,vt l.obli.fere.§.fi.
ff.de actio.⁊ oblig.hodie non,vt d.l.fi. Iſta ſol.non eſt bona.Ratio,
quia.l.fi.ī.de noua.habet locum vbi ſunt plures obligationes pa-
riter principales. Sed materia noſtra loquitur vbi vna obligatio
eſt principalis altera acceſſoria.Pro declaratione huius gl.reuo-
catur in dubium qualiter per ſtipulationē penalem nouetur prima
obligatio. Iſta eſt difficilis queſtio.circa quam gloſſ.multipliciter
variauerunt.Quandoqꝫ dixerunt quod in eo in quo concurrit pe-
nalis ſtipulatio cum prima in eo penalis nouat primā,in alio non.
Ita no.in l.ſi quis a ſocio.ff.pro ſoci.iſtud non videtur verum,per
l.duo ſocij.ff.pro ſoci.⁊ l.predia.ff.de act.empt.⁊ videtur agi ex pri-
ma,⁊ ad totum. Quandoqꝫ dixerunt quod aut penalis ſtipulatio
continet plus quam prima,aut minus.Primo caſu penalis ſtipu-
latio nouat primā,ſecundo non.Pro hac opinione facit in argu.l.
qui vſumfructū.ff.de verb.oblig. Iſtud non videtur verū,⁊ videtur
contra d.l.obligationum fere.§.fi.qui loquitur diſtincte.quandoqꝫ
dixerunt glo.quod aut queritur nunquid penalis ſtipulatio nouet

primam antequam ſit cõmiſſa, ⁊ dico ꝙ non, vt d.l.duo.ff.pro ſoci.
Aut poſtquam eſt cõmiſſa,⁊ tunc nouet primam vt d.l.obligatio-
num fere.§.fin. Ita no.gl.in d.l.duo. Iſtud videtur falſum,vt no.in
d.l.ſi quis a ſocio. vbi penalis ſtipulatio erat cõmiſſa,⁊ tamen ad-
huc agitur ex prima. Quandoqꝫ dixerunt,Aut eſt actum ꝙ noue-
tur prima.aut non. Iſtud dictũ non habet dubiũ. Et ita no.gl.in l.
reſcriptũ.§.ſi pacto.ff.de pact. Quidã dixerũt ꝙ aut pena adĳcitur
cõtractui ſtricti iuris,aut cõtractui bone fidei. Primo caſu ſtipu-
latio penalis nouat primã,vt d.l.obligationũ fere.§.fi.l.ita ſtipula-
tus.circa fi.de ver.obli.ſecundo caſu nõ nouat. Ita debet intelligi.
d.l.predia.de act.emp.⁊ d.l.duo.ff.pro ſoci.Et hãc videtur tenuiſſe
Dy.in l.in prouinciali.§.j.in diſtinctione magna de oper.no.nun.⁊
aſſignat rationẽ diuerſitatis. Iſtud non videtur verum ideo,quia
actio ex teſtamento habet inſtar bone fidei, vt d.l.in minorum.j.in
quib.cau.in integ.reſti.non eſt neceſſ.⁊ tamen nouatur per ſtipula-
tionem ſequentẽ,vt l.j.§.item ſi ita.ff.ad l.Fal. Unde Gul.diſtinxit
aliter,vt no.fuit per eum in d.l.reſcriptũ.§.ſi pacto.ff.eo.Et videtur
concludere quod vbi precederet diſpoſitio, vel contractus iuris
gentium, tunc penalis non nouat,vt d.l.predia.⁊ l.duo, cum ſimil.
Sed vbi precedit diſpoſitio,vel cõtractus iuris ciuilis tũc per pe-
nalẽ nouatur prima, vt d.l.obligationũ fere.etiã iſto modo poteſt
intelligi d.§.itẽ ſi ita.quia teſtamentũ eſt de iure ciuili,vt l.iiij.ff.de
teſta.dictum Gul.non videtur verum,ſed contra gl.in l.ij.j.de iure
emphyt.⁊ induco ſic,quia contractus emphyteuticus eſt contra-
ctus iuris ciuilis, ⁊ tamen non nouatur per penalẽ,imo dominus
poteſt emere. Unde Dy.aliter ibi dixit,videlicet aut egit ex ſtipu-
latione penali,⁊ tunc videtur nouare primã, alias non,ita notauit
in d.l.ſtipulatus.de verb.obli.Dictum Dy.reprobatur,quia vide-
tur contra l.ſi quis a ſocio , vbi actor eligit agere ex ſtipulatione
penali,⁊ tamen nihilominus agit prima,vt d.l.ſi quis a ſocio,cum
l.ſeq. Unde dico ſic, q2 aut prima procedit ex cauſa lucratiua aut
non. Primo caſu penalis nouat primã, vt d.l.obligationũ.§.fin.de
actio.⁊ oblig. Et ita intelligitur.l.j.§.item ſi ita.ad l.Falcid.ſecũdo
caſu non fit nouatio. Ita intelligit l.duo.vbi prima videtur proce-
dere ex cauſa lucratiua, quia ibi fit mentio de queſtu.quod verbũ
queſtus denotat lucrum,vt l.queſtus,pro ſocio,⁊ tamen nouatur,
vt ibi patet. Tene hanc opi,que vera eſt.Et ad contrariũ reſpõde
per interemptionẽ, quia in illa nõ eſt ex cauſa lucratiua,quia con-
tractus ſocietatis non dicitur eſſe ex cauſa lucratiua. Nam ſocie-
tas poteſt habere queſtum,⁊ damnũ.Et ſi diceres,ibi non ponunt
aliquid de ſuo,⁊ ſic videtur lucrum, dic quod ſaltem ponunt ope-
ras.arg.l.cum duob.§.ſi in coeunda.ff.pro ſoci. Item oppo.dicitur
hic quod agitur ex ſtipulatu,⁊ videtur quod cum agatur ex ſtipu-
latione, non debebat cõſequi illud, quod deuenit in primam, quia
ſententia debet eſſe conformis libello, Sol.vt in gloſſ.in fi.

LEX XV.

a **Pactum quod dotali.** [a] Pactũ per quod aufer-
tur alicui libera teſtamenti factio non valet.h.d. ¶ Not,
quod dixi in ſummario. ¶ Secundo not,quod nullam parit obli-
gationem neque ciuilem,neque naturalem. Tertio not.quod pa-
ctum de futura ſucceſſione non valet.videbitis.j.eo.l.fin. ¶ Que-
b ritur circa hanc [b] legem quid ſi iuretur ſuper tali pacto? Reſpon-
deo quod non valeret,quia tale pactum eſt contra bonos mores.
Ita dicit text.in l.ſtipu.hoc modo.de verb.oblig.videbitis in l.fin.
j.eod.⁊ l.cum donationis.in fi.j.tit.j.⁊c.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Pactum. Nunquid autem valeat pactum inter ali-
quos ꝙ in bonis ſuis femine nõ ſuccedãt,vide late Bar.cõſi.xxxij.
⁊ lxxij.Et circa tale pactũ vide aliam queſtionẽ per eundẽ conſi.cl.
b POMA. ¶ Circa hanc l. Ad iſtam l.ſic opp.nam contrahere eſt
liberi arbitrij , ſicut teſtari,l.nec emere.j.de iur.delib.⁊ tamen quis
debet ſe obligare ad teſtandũ,cum bonum ſit arg.de contractibus
ad vltimas volũtates.Sed ſolue quod in teſtamẽto eſt maior liber
tas,cum voluntas in teſtamento ſit ambulatoria vſqꝫ ad mortem,
l.iij.in fi.ff.de adim.leg.Sed in contractib.a principio licet volũtas
ſit libera, tamẽ poſtea neceſſitat.l.ſicut.j.de act.⁊ obli.cum concor.

ALIA LECTVRA.

Pactum quod dotali. Pactũ de fu-
tura ſucceſſio-
ne non valet.h.d. Ex hac l.pactũ.j.eo. Decretaliſte fece-
runt ſibi decretalẽ in lib.vj.in ti.de pact.ꝙ ſi iſtud pactũ eſſet iura-
mento firmatũ ꝙ tale pactũ eſſet validum, ꝙ videtur falſum, quia
ſiue ſit pactum,ſiue ſtipulatio,per quam vel per ꝙ aufertur libera
facultas teſtandi, eſt cõtra bonos mores arg.ff.de verb.oblig.l.ſti-
pulatio hoc modo cõcepta,ſed tex.iuris canonici dicit alibi,quod
iuramentũ non firmat aliquod pactum ꝙ ſit cõtra bonos mores,
vt eſt tex.in c.non eſt obligatoriũ.de reg.iur.lib.vj.⁊ text.in l.pactũ.
j.de col.improbat ipſum pactum quãdo fieret, vt nullo modo ſuc-
cedatur vt ibi dicitur dum dicit,iure autem improbatũ eſt, Ratio
non eſt alia,niſi,quia cõtra bonos mores.Sic igitur in propoſito,
cum eadem ratio ſit vbique,⁊ ea que iuris authoritate reprobata
ſunt,iuramenti vinculo non probantur,vt l.non dubium,ſ.de leg.

LEX XVI.

Cum proponas filios. Subſtitutio
cõditionalis
fideicommiſſaria poteſt inter partes per pactum remitti.
hoc dicit. Omnia que fuerunt dicta ſ.eodem.l.j.poſſent hic dici.
¶ Quero, quid ſi vnus frater vẽdidit bona fratre preſente,vtrum
a ille, qui fuit preſens,⁊ tacuit [a], ſibi preiudicauerit? Breuiter gloſſ.
videtur dicere quod non in l.ſi fundum per fideicõmiſſum.in princ.
ff.de leg.j.⁊ dic vt ibi dixi in l.que dotis.ſol.ma.⁊c.

ADDITIO.

a Tacuit. Adde Roman.conſil.cccclvij.in fi.

ALIA LECTVRA.

Cum proponas filios. Ius fideicõ-
miſſi cõditio-
nalis,poteſt per pactum remitti.h.d. ¶ Opp.⁊ videtur ꝙ
ſit ſuperflua,per l.j,ſ.eo.Sol,vt in gl. ¶ Querit gl.pone ꝙ duo fra
tres ſunt inſtituti heredes,⁊ adinuicem ſubſtituti,ſi alter eorũ de-
cederet ſine liberis.modo vnus fratrũ vẽdidit de portione ſua pre-
dia,⁊c.alter frater ſcit,⁊ eſt preſens,nũquid per preſentiã ſuam ſibi
preiudicet? Gl.videtur dicere ꝙ propter preſentiã fiat preiudiciũ,
vt in gl.quã no. Dictũ gl.videtur reprobari per ea que dicuntur in
l.Caius.ff.de pig.act.preterea taciturnitas,vel tacita renunciatio,
nõ poteſt plus operari quã expreſſa. Sed iſtud ius fideicõmiſſi cõ-
ditionalis nõ poſſet remitti etiam expreſſe, vt l.ſi ita ſcriptũ.§ j.de
leg.ij.ergo multo minus per tacitã. Non obſt.l.quoties,⁊ §.liberis,
q2 ibi fuit cõſenſus expreſſus. ¶ Opp.de l.ſi fundũ,de leg.j.ſol.ibi
no.vide gl.que incipit,licet.ibi feciſſet preiudiciũ,⁊c. Quidã repro-
bant hãc gl.ex materia que habet in l.Caius.ff.de pig.act.⁊ gl.ſua,
tamẽ ab illa reprobatiõe defendi põt,per l.ſi ſeruus cois,ff.de don.
inter vir.⁊ vxo. Nã fideicõmiſſum debet inter fratres,⁊ ſic inter cõ-
iunctos,⁊ tamẽ in preſentia fratris vidẽtis donare rẽ ſuã vxori fra-
tris ſui induxit ſibi preiudiciũ circa illã rem ex fideicõmiſſo debitã,
maxime cũ inter cõiunctos fideicõmiſſi remiſſio facile inducatur,
⁊ bene probat.l.Procula.ff.de prob. Sed nihilominus puto ꝙ gl.
iſta inquantũ dicit induci remiſſionẽ in preiudiciũ,male dicit. Pri-
mo,q2 iſtud fideicõmiſſum erat cõditionale,vt qui primo moreret,
reſtitueret.Sed habuiſtis in l.j.ſ.eo.ꝙ fideicõmiſſum conditionale
etiã expreſſa renũciatione nõ tollitur,q2 eſt ius futurũ,ergo multo
minus iſtud ius cõditionale hic debet tolli per preſentiã,que indu
cit quandã renũciationẽ tacitã. Non obſt.tex.in d.l.ſi ſeruus com-
munis,cũ ſua materia,q2 ibi tractatur de preiudicio generãdo mi-
hi circa rem meam de preſenti,hic autem de re mihi debita,Bart.

LEX XVII.

a **Pactum quod bona fide.** [a] Tan-
tũ va-
let pactum cum ſcriptura, quantum ſine ſcriptura.h.d.
¶ Opp.ſ.de ſac.ſan.eccl.aut.hoc ius porrectũ.de nõ nu.pec.l.ge-
neraliter.Sol. Dicit gl.ꝙ hic eſt regula,ꝙ tantũ valet pactũ cum
b ſcriptura, quantũ ſine.Fallit in contrario,⁊ in caſibus ſimilibus [b].

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Pactum, De iſta materia an quando plus valeat
probatio viue vocis quam per inſtrumẽtum ⁊ econtra,vide latiſſi-
me Barb.in repe.rub.extra de inſti. Item no.ꝙ mãdatum ad exi-
gendum non poteſt probari per teſtes, quantũ ad hoc vt cogatur
debitor ſoluere,vide Cremen.ſin.cxl. Quid autem in alio mãdato,
vide Paul.de Caſt.conſi.ccclxx. An autem priuilegium vel gratia
Principis poſſit probari per teſtes, vide Decium in rub.extra de
conſti.vbi ponit etiã an de eſſentia legis vel cõſtitutionis requirat
ſcriptura. Itẽ de gratia principis,ſentẽtia exceptiõis,⁊ alĳs diuer-
ſis ꝙ poſſint probari per teſtes,vide Barb.in cõſi.lxxvj.in iiij.vol.
b POMA. ¶ Similib[9]. Alios aũt caſus in quib,requirit ſcriptura
vltra locos coẽs gl.⁊ doc.hic per Alb.in l.iij.alle.in gl.j.ſi mi.ſe ma.
dixerit,quib.adde aliũ caſum quẽ ponit Bart.in l.ſi.in fi.app.ſin.j.
de edi.di. Adri.tollẽdo,⁊ aliũ quẽ ponit Bal.in c.cũ parati.de app.
in l.conſentaneũ.C.quõ,⁊ qñ iu.in licẽtia quã habet familia Pote-
ſtatis capiẽdi aliquẽ perſonaliter,⁊ aliũ quẽ ponit in l.geſta.j.de re
iudi.⁊ in c.cõſtitutus.extra de reſcri.⁊ vide que circa hec ſcripſi ad
Bar.in l.j.§.ſufficit.de bo.poſ.ſecũdũ tab.⁊ Bal.in l.j.de fideicom.
cuius dictũ ibi magnificat d.Bap.de S.Seu.in l.ſi certis ãnis.j.e.

LEX XVIII.

3 ☞ Quando agit quis contra vnum ex correis, quãdo videntur
diuidere obligationem,vel eligere.⁊ nu.8.
4 Recipiendo partem quando quis videatur diuidere.⁊ nu.6.
5 Tacitum pactum non requirit preſentiam partis.
a **Si creditores.** [a] Ex receptione partis debiti
facta ab vno de correis,indu-
b citur diuiſio [b], ex qua oritur taciti pacti exceptio.hoc dicit.
¶ Opp.

¶ Op.j.de fideiuſ.l.reos. Huius timoꝛe ſunt in hac l.due lec.pꝛin
cipales. Pꝛima,ꝙ hic partem petierunt a quolibet debitoꝛe dicẽ
tes eſſe contentos parte,⁊ ſic inducitur exceptio pacti ſcʒ expꝛeſ-
ſi,vt l.liberoꝛum.j.de fideiuſ.⁊ vt iſta lect.pꝛocedat, habent ipſi in
1 ter.quenquam,† ꝙ eſt ſignum vniuerſale,ſicut omnis.⁊ quilibet vt
l.hoc articulo.de here.inſtit. ¶ Iſta lec.eſt vera in ſe,tamen cõmu
2 nis litera dicit quenquam.non quenque.† Et hoc ſignum quen-
quam eſt particulare,vt l.ſi neceſſarias.§.ſi annua.de pig.ac. Di-
cendum eſt ergo hic ꝙ recepit ab vno tantum,⁊ ſic remanet con-
trarium de l.reos.gl.ſoluit ꝙ ibi conuenit vnum inſolidũ.Et ſic nõ
videtur diuidere,hic partem petijt ⁊ recepit,⁊ ſic diuidere videtur.
vide gl.que vult dicere veritatem,⁊ in ea miſcet multa mendacia.
Vera ſolu.eſt iſta,ꝙ ibi eligit.hic diuiſit.vnde electio non pꝛeiudi
3 cat,vt ibi,diuiſio ſic,vt hic. ¶ †Reſtat videre,qñ videatur eligere
⁊ qñ videatur diuidere.gl.dicit,ꝙ qñ petit inſolidũ,videtur elige-
re,ſed qñ petit partẽ vr̃ diuidere.vide iterũ gl.certe hoc nõ eſt ve-
rum,qꝛ ſiue inſolidum,ſiue in parte petit ab vno,nunquã induci-
4 tur diuiſio.hic eſt caſus in l.reos.† Dicit ergo gl.ꝙ diuiſio induci
tur recipiendo partẽ.iſtud dictũ eſt verum,qꝛ caſus eſt in l.noſtra,
qꝛ in receptione partis inducitur diuiſio. Ad iſtud op.de l.inter
eos.§.j.de fideiuſ.Sol.ſm Iac.de Are.⁊ Old.quãdoqʒ quis rece-
pit partẽ ab eo a quo non poterat inſolidum exigere.qꝛ habebat
beneficiũ diuiſionis vt plures fideiuſ.olim.⁊ plures tutoꝛes,tunc
partis perceptio non inducit diuiſionẽ,ſeu tacitũ pactũ.ratio. qꝛ
cum neceſſe habeat facere,in neceſſitatib.nemo liberalis exiſtit,vt
de ali.leg.l.rem legatã.ſed ſi receperit partẽ ab eo a quo inſolidum
poterat exigere,qꝛ beneficiũ diuiſionis non habebat vt duo rei o-
lim ⁊ hodie ſi eſt renunciatũ tunc in caſu iſto recipiendo partẽ vi-
detur diuidere,qꝛ non tenebatur recipere.hic eſt caſus in hac no-
ſtra l.no. ¶ Item contra iſtud opp.de l.ſi ex toto.§.j.ff.de leg.j.gl.
c hic dicit,hoc ſolue vt in pꝛecedentibus contrarijs. Tu dic[c] qð in
hoc eſt ſpeciale fauoꝛe vltime voluntatis.vt lʒ alias partis perce-
ptio diuiſionem inducat,tamen eius fauoꝛe nõ inducitur diuiſio.
Ita loquitur ibi.⁊ hec eſt vera ſol. Op.ff.de pecu.l.ſi ex duob.in fi.
pꝛimi reſpõ.Sol.ibi non ſunt pꝛopꝛie duo rei,nec ab vno exigitur
pars imo totũ exigi põt vſqʒ ad quantitatẽ peculij. ¶ Op.ff.eo.l.
tale pactum.§.poſt diuiſionẽ.ſol.ibi ab vno recepit pluſquã debe-
bat,ex quo non põt induci,ꝙ alij obligentur inſolidum. hic vero
tenebãtur inſolidũ.vnde põt induci tacitum pactum liberationis.
5 ¶ †Opp.extra gl.pactum eſt duoꝛum vel plurium conſenſus ⁊c.
vt l.j.ff.eo.ſed hic non conſenſerunt illi alij debitoꝛes, qui non erãt
pꝛeſentes,ergo non poteſt eis dici factum pactum.Sol. tacita pa
cta partis pꝛeſentiam non requirunt,vt hic,⁊ ſ.eod.l.ij.quod not.
bene,⁊ tene menti perpetuo.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Si creditoꝛes. Vide Com.conſi.lxxx.poſt medium.
⁊ de materia vide Cep.cautela pen. Item quod quãdo inter duos
eſt oꝛdo vt pꝛius cõueniatur vnus quam alter, quod per electio-
nem vnius non pꝛeiudicetur alteri, quo minus poſſit ad alium re-
dire,vide Paul.conſi.clxxiij.

b ¶ Diuiſio. Adde ſecundũ Pau.de Caſt.eſſe diligenter aduerten-
dum,qꝛ ſi non ſint niſi duo debitoꝛes, nõ poteſt fieri diuiſio actio-
nis, qꝛ tũc actio dicitur diuidi inter plures quãdo pꝛimo quilibet
tenebatur inſolidũ,nũc incipit quilibet teneri pꝛo parte tantũ.l.in-
ter eos.§.pen.ſed hic pꝛimus,qui ſoluit liberatur in totũ,ſaltẽ ipſo
iure quatenus ipſe ſoluit partẽ virtute taciti pacti.vt ſ.eo.l.credi-
toꝛ. Alter vero, qui non ſoluit, ſimiliter fuit liberatus ipſo iure a
parte ſoluta,⁊ remãſit obligatus efficaciter in parte nõ ſoluta.vn-
de non eſt pꝛopꝛie diuiſio actionis ſecundũ ipſum pꝛopter hoc nõ
placet ſibi ſummariũ Bart.ꝙ inducat diuiſio.ſed ſi eſſent plures,
puta quatuoꝛ qui tenerẽtur ad centum inſolidum,⁊ vnus ſolueret
xxv.pꝛo parte ſua dictoꝛũ centum, vt ſ.ſed quãtum ad alios tres,
bene fuit inducta diuiſio,vt ſic poſtquã creditoꝛ recepit, nõ poſſit
aliquem de alijs tribus conuenire, niſi pꝛo xxv.nec obſt.ſecundum
eum quod non fuerunt pꝛeſentes in illa receptione, qꝛ hoc eſt taci-
tum pactum legale, ꝙ pꝛodeſt etiam abſentib.vt ſ.eod.l.ij.cum ibi
no.⁊ ita dicit ſaluare,⁊ intelligere ꝙ no.Bar.circa fi.quod nõ po-
teſt intelligi niſi in caſu pꝛedicto.Et hũc intellectũ perpetuo menti
tenendum puto, quia quilibet diceret contrariũ j.facie,ꝙ quilibet
alioꝛum poſſit conueniri ad reſiduum poſtquam cum eis nihil eſt
actum.cautela ergo eſt cum creditoꝛ recipit,dicat ſaluo iure ſolidi.

c POMA. ¶ Tu dic. Iſta ſolutio licet moderni eam non ſequan-
tur,eſt cõmunis.vt hic inquit Bal.⁊ Dec.qui alias in iſta opinio-
ne conſultum fuiſſe affirmat a quibuſdã magnis viris,⁊ eam etiam
tenuit Decius pꝛeceptoꝛ meus,⁊ vide plene Scriben.in d.§.j.

ALIA LECTVRA.

Si creditoꝛes. Vbi plures ſunt obligati in-
ſolidũ ⁊ vnus ſoluit pꝛo par-
te ⁊ creditoꝛ partem recipit, videtur fieri diuiſio, ⁊ ex hoc
queritur taciti pacti exceptio.h.d. Oppo.de l.reos.j.de fideiuſ.pꝛo
6 huius ſolutione quidam habent in litera † quenqʒ que deriuatur
a quiſqʒ quod eſt ſignum vniuerſale, vt l.ſi neceſſarias.§.ſi annua.
ff.de pi.act.Si habetis quenquam.cõtrarium ceſſat eo ꝙ creditoꝛ
admiſit quenquã debitoꝛem,id eſt,quelibet ad ſoluendũ pꝛo parte
7 ſua tantũ.⁊ ſic pactum fuit expꝛeſſum. ¶ †Quidã habet quenqʒ.⁊
tunc ad contrariũ reſpondet gl.duob.mod.tamen vltima eſt vera,
⁊ no.eam ꝙ hic creditoꝛ diuiſit ab vno petẽdo partẽ debiti,⁊ reci-
piendo partẽ.per quam diuiſionẽ.ſeu perceptionẽ ſibi pꝛeiudicat.
in l.contraria elegit non recepit. Contra hoc opp.de l.ſi ex toto.§.
8 fin.ff.de leg.j.ſol.vt in gl.vel dic ſecundũ Iac.de Aret.ꝙ † quando
plures ſunt obligati inſolidũ.⁊ vnus ſoluit hoc modo. Soluo tibi
pꝛo parte mea,⁊ creditoꝛ iſto modo recipit,⁊ tunc habet locũ lex
noſtra:quia creditoꝛ ſibi pꝛeiudicat.doctoꝛes dicũt, quod cautela
eſt,quando creditoꝛ habet plures fideiuſſ. obligatos inſolidum.⁊
partem ab vno recepit,quod pꝛoteſtetur quod per hanc receptio-
nem partis nõ intendit ſibi pꝛeiudicare in alia parte circa petitio-
9 nem reſidui,arg.l.at ſi quis.§.pleriqʒ.ff.de relig.† Quandoqʒ vnus
ex pluribus inſolidum obligatus.habet ex equitate quoddam bene-
ficium diuiſionis,pone exẽplum in fideiuſſoꝛe per beneficium epi-
ſtole diui Adriani. Iſto caſu ſi vnus ſoluit ſuam partẽ, ⁊ creditoꝛ
recipit,ſibi non pꝛeiudicat. niſi appareat confideiuſſoꝛem non eſſe
ſoluendo.hic eſt caſus in l.inter oẽs.§.j.ff.de fideiuſſo. Et iſto caſu
creditoꝛ non dicitur diuidere nomina. Opoꝛtet enim facere exce-
ptionem diuiſionis,⁊ in neceſſitate nemo liberalis exiſtit.arg.l.rem
legatam.ff.de adimen.leg. Quandoqʒ illi qui ſunt inſolidum obli-
gati, non habent beneficium diuiſionis a iure.pone exemplum in
duobus reis inſolidum olim.hodie pone exemplum in eis qui re-
nunciant beneficio noue conſtitutionis. Iſto caſu ſi vnus ſoluit
partem.creditoꝛ ſibi non pꝛeiudicat. Ita intelligit Iac.l.ſi ex toto.
§.j.de leg.j. ¶ Item opp.de l.tale pactum.§.poſt diuiſionem.ff.de
pact.ſol.vt in gl. ¶ Oppo.dicitur hic, quod queritur exceptio ta-
10 citi pacti.† Item,quia pactum eſt duoꝛũ,vel plurium cõſenſus,⁊c.
Sed hic alij creditoꝛes non fuerunt pꝛeſentes.ſolu.quod contra-
rium loquitur in pacto expꝛeſſo,hic in tacito,⁊c.Bart.

LEX IX.

1 ☞ Hereditas non datur per donationem cauſa moꝛtis, nec in
codicillis.⁊ nume.3.

a Licet inter pꝛiuatos[a] Hec eſt no-
ua,⁊ ſingu-
laris lex,nec ſcio eam alibi. Bꝛeuiter.hoc dicit. Pactũ
b de ſuccedendo inuicem[b] non habet vim vltime volun-
c tatis,niſi inter milites[c].hoc dicit. Pꝛimo quero.que eſt ratio quod
iſtud pactum non habet vim donationis cauſa moꝛtis. Dicit glo.
quia per donationem cauſa moꝛtis grauatur heres ſed hic vide-
1 batur velle.quod hereditas pertineret ad eum ⁊ vide gloſ. ¶ †Et
no.quod per donationem cauſa moꝛtis non poteſt dari hereditas
ſicut neqʒ per codicillũ. Requiritur ergo quod detur in teſtamen-
to.quod perpetuo tene menti. ¶ Alij aſſignant hic aliam rationẽ,
quod non valuit,quia non fuit ſolennis numerus teſtium, alias
etiam inter pꝛiuatos valeret iure teſtamenti,quod ſatis mihi pla-
cet.ſi fuerint verba teſtamenti.ſecus ſi eſſent verba paciſcẽtium,vt
pꝛomitto tibi,⁊ tu mihi,qꝛ per hoc infringitur libera facultas con-
2 dendi teſtamentum.vt l.pactum.ſ.eo.tit. ¶ Secundo not.†quod
verbum pertinere, videtur directũ quod allego tibi in l.centurio.
ff.de vulg.dic vt ibi dixi. ¶ Tertio no.quod perpetuo tene menti,
3 quod ſi bona relinquũtur ſub appellatione † rerum continent to-
tam hereditatẽ vt hic vides, ibi, res eius cuius caſus,⁊c.quod vi-
detur contra l.ſi.ff.de vſuf.u.legat.ſed ibi erat alius heres vniuer-
4 ſalis,hic non. ¶ Querit gl.vtrum † iſtud iudicium ſit teſtamẽtum,
d vel que voluntas. Bꝛeuiter in milite[d] eſt teſtamentum,quia quo-
cunque modo volunt,poſſunt teſtari,vt ff.de teſt.mili.l.j.ergo,⁊c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Licet. Vide Ludouic.Roman.in conſi.xij.
incip.videtur mihi de iure dicendum. vbi conſuluit, quod non va-
let conuentio vt bona non poſſint aliquo tempoꝛe alienari,que ad
alios veniet allegauit l.iſtam. ¶ Licet. Adde quod Pau.de Caſt.
per hanc l.in l.pactũ quod dotali.ſ.eo.dicit,quod ſi in caſu d.l.filia
facit pactum.⁊ in ciuitate ſit ſtatutum quod femina non ſuccedat
extantibus maſculis,virtute illius pacti nõ poterit aliquid petere
licet pater ab inteſtato decedat, quia quod non valet in vim con-
tractus,non poteſt valere in vim ſupꝛemi iudicij, vt hic. Alexand.
ibi dicit quod hoc eſt contra l.fina.ff.famil.erciſc.vbi pater poteſt
quomodo vult inter filios diſponere. Sed iudicio meo parum fa-
cit, quia non negatur quin pater poſſit libere inter filios diſpone-
re, ſed quod adſtringatur pacto,⁊ per viam contractus hoc iura
non permittunt,vt d.l.pactum.ibi erat inter liberos, ⁊ quia pater
illud repꝛobat.⁊ hoc conſiderauit. Pau.Caſt.

* CLAV. DE SEISS. ¶ In materia huius.l.vide aliqua notan-
da per Alex.conſi.lxxxij.in.c.j.⁊ ij.dub.volumi.ij.

b ¶ Inuicem. Adde quod Bal.no.hic in verbo,ſcripto,quod duo
poſſunt facere teſtamētum in eadem ſcriptura,⁊ ita ſe vidiſſe,⁊ vi
de Pau.de Ca. Tu dic quod Oldr.conſuluit.cõſ.clxxiiij.cum vir ⁊
vxor feciſſent teſtamentum,⁊ mortuo viro vxor volebat reuocare,
querebatur an poſſet,qꝛ in eadem char.conſuluit quod ſic.
c P O M A. ¶ Inter milites. Dic ſecundū Deci.hic,qđ lex iſta pro
cederet,etiam ſi pactum non fuiſſet reciprocum,ſed vnum tãtum
promiſiſſet ſe velle,quod aliter haberet ſua bona. Et videtur etiã
hoc de mente Alex.ſ.eo.in l.pactum quod dotali.in ij.fal.⁊ proba
tur iſta.l.in ratione ſui.ibi tamen cum voluntatem,⁊c.que eſt gene
talis,⁊ comprehendit iſtum caſum,licet dictum ſit ſpeciale,per ea
que no.vt breuibus agam.Alex.conſi.ſuo lxxv.vol.v.Sed hic ego
moueo difficultatem,⁊ quero,an lex haberet locum in milite ⁊ pa
gano. In hoc ego ſic dicebam,quod aut ſolus paganus promiſit,
⁊ non valet,qꝛ paganus non poteſt pacto hereditatē dare,ſed ſpe
ciale eſt in milite,vt hic agitur,⁊c. Aut ſolus miles promiſit,⁊ di
cerem quod valet per rationem generalem iſtius l.⁊ in l.j.ff.de teſ
ſta.mil.⁊ l.miles.ff.eod. Aut pactum fuit reciprocum, ⁊ videretur
prima facie dicendum,quod licet non valeat quo ad paganū pro
pter illam.l.⁊ per no.per doc.in d.l.pactum quod dotali.ſ.eo.⁊ ma
xime Pau.de Ca.ibi in fi.quod tamen deberet valere quo ad mili
tem. Sicut dicimus in teſtamento patris inter filios,⁊ extraneū.l.
hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.j.de teſt.Contrarium credo ve
rius,nam cum illud pactum ſit reciprocum,⁊ ob cauſam, ⁊ ex par
te pagani non poſſit impleri per ſuperiora.poteſt miles agere con
dictione ob cauſam.⁊ facit hoc ꝙ in caſu huius legis ſi vnus mili
tum reuocaſſet voluntatem cenſeretur ab altero reuocata. Et ita
tenet hic Pe.⁊ Deci.ratione correlationis,⁊ ar.in l.fi.j.de cupreſ.
lib.xj.⁊ hoc teneas ſi miles ignorans creditur ⁊ in pagano tale pa
ctum valere ſecus ſi ſciens per ea que no.Bar.in l.dicam.j.de con
dic.ob cau.non ob.§.ex impefecto.qꝛ extraneus ibi nihil promiſe
rat.⁊ ibi non ſuum,ſed legis denegatur auxilium,vt hic l.non mo
do ſuum vult denegare auxilium,ſed etiam vult promiſſionem mi
litis rumpere cum vult priuilegio ſuo illaqueare,⁊ decipere con
tra.l.quod fauore.ſ.de legi.⁊ arg.in l.j.j.de his qui ve.eta.impe.⁊
in l.meminerint.j.vnde vi.Contra tamen hoc facit id qđ not.hic
Alex.in fi.de mente Bal.in l.ille autem.ff.de here.inſti.hoc tamen
ego intelligerem prout in ſimili declarat Bartol.in l.j.ver.quarto
quero.ſ.de ſacroſan.eccle.
b ¶ In milite. Adde omnino videndum in terminis huius l.pul
cherrimum conſi.Roman.conſil.xvj.incip.pro clariori.vbi multa
notabilia dicit,⁊ Cal.conſi.j.de dona.

ALIA LECTVRA.

Licet inter priuatos. Ubi ſit pa
ctum de ad
a inuicem ſuccedēdo,⁊ ſit inter milites[a], pactum tale ha
bet vim vltime voluntatis, ſecus ſi fiat inter priuatos.
hoc dicit. Querit gl.de ratione.l.quare non valet vt donatio cauſa
mortis, In hoc caſu gl.aſſignat vnam rationem. Item ibi,donatio
emolumentum,⁊c. aſſignat rationem quia donatio debet cõtinere
emolumentum,⁊ non onus,⁊ onus contineret,ſi ſuccederet. Gloſ.
eſt no.ad vnum quod cum hereditas contineat onera,vt l.ſi here
ditatem.ff.manda.per donationem cauſa mortis nõ poſſet donari
hereditas,ſicut nec per codicillos. Signa iſtam glo. ¶ Item no.
5 text.cum dicit pertinerent videtur innuere quod verbum pertine
6 re.ſit directum † quod patet,quia ſuccedit ⁊c. Aduerte.quia loqui
tur in milite: Dixi in l.j.j.de pact.inter empt.⁊ vendi. Dy.tangit in
l.Lucius.§.filiam ex aſſe.de leg.ij.ego in l.centurio.de vul.⁊ pul.in
hac l.licet,eſt primo aduertēdum quod hec lex dicit in tex.ſub no
mine rei.dum dicit,vt res pertinerent,⁊c.nã per hoc habes ſecun
dam gloſſ.que hic ponit, quod habet vt heres hereditatem iſtam
quod per verbum res confertur hereditas,⁊ tamen non confertur
per verbum bona, vt bene colligitur de leg.ij.l.ſi quis ſeruum.§.fi.
cum l.ſeq.in gl.mag.in vltima opi.Azo.ibi poſita.Secundo habes
aduertere hic,quod hic dicit pertinerent,⁊ tamen gl.dicit ſecundū
vnam opi.quod habet vt heres,ergo habes quod verbū pertinet,
adaptatur ad directū.Dico tamen quod poteſt adaptari ad obli
quum.Et pro hoc bene facit l.Lucius.§.filia.de leg.ij.⁊ l.j.j.de pac.
inter empt.⁊ ven.vbi verbū pertinet. ponitur pro reſtituatur,quia
habeo ex manu alterius.⁊ ideo dico commune adaptabile ſecun
dum diuerſas materias.Sed quero,que ſit veritas, nūquid habet
vt heres id, an habeat vt ex pacto. Puto non violando literam
quod quamuis communis opi.ſit vt Pet.⁊ aliorum, quod habet
vt heres,quia hereditas non poteſt dari, niſi ex teſtamēto, non ex
donatione cauſa mortis vel ex codicillis, vt l.ij.j.de codi.tamē ego
puto iſtum text.velle contrarium.Nam tex.hic dicit,quod habeat
vim poſtremi iudicij,non dicit quod ſit poſt emū iudicium.Et iſta
eſt ſingularitas, quam induc.t iſta l.quod pactum exiſtens habet
vim poſtremi iudicij. Et ex hoc ſequitur quod tenetur ad debita,
vt tenetur heres ex teſtamento inſtitutus,quod non eſt in alio,qui
haberet vniuerſa bona alicuius ex pacto,vel ex contractu aliquo,
vt eſt caſus in l.mulier bona.ff.de iure do.Sed quero,quare nõ ha
bet hoc ex donatione cauſa mor. Dic vt in gl.ſed tunc contra eam
videtur,⁊ contra tex.arg.nam ll.alibi volunt.quod vbicunq; in ali
quo actu ſit mentio mortis in tranſlatione bonorum,ſemper intel
ligatur donatio cauſa mortis, vt l.Seia.ff.de donat.cauſa mor.⁊ l.
Seia.ff.de do.prelega.Hic autem eſt verbū mortis,ergo debet eſſe
donatio cauſa mortis, vt l.Seia.§.fi.ff.de dona.cauſa mor. Ad hoc
reſpon.quod hoc nõ ſit propter diſpoſitionem volentis heredita
tem conferre,vt in ratione gl.⁊ ideo cum poſſet eſſe dubiū,nec eſſet
ſatiſfactum intentioni militis, lex potius accepit intellectū vt mi
les habeat heredem. ¶ Quero,ſi interim eſt dubiū,an iſtud,quod
cõfertur,dicatur donatio inter viuos,an mortis cauſa. Dic vt no.
in gl.in l.fi.ff.de vſur. Nam diſpoſitio trãſlationis ſit ex nomine,ve
runtamen non transfertur dominium. Sed hic reſpondeo,ideo di
co quod eſt,⁊ ita ibi ſentit Dy.quia ibi tranſactum fuit.

ADDITIO.

a P. P A V. P. ¶ Inter milites. An iſta lex procedat in militibus no
ſtri temporis vide Ang.concludentem quod non cõſi.clxxvij.inci.
viſis inſtrumentis predictis. Nunquid autem iſta conuentio poſſit
fieri per non milites in vim donationis,⁊ an tunc requirat inſinua
tio,vide Alexan.conſi.lxxviij.in ij.vol,⁊ latiſſime conſi.xxviij.iij.vol.
Nunquid autem valeat talis conuentio promitto tibi, ⁊ tu mihi
quod vno moriente ſine liberis, res debeat eſſe ſuperſtitis, vide
Bartol.conſi.ccxij.in j.vol. Nunquid autem talis conuentio poſſit
fieri inter virum,⁊ vxorem,vide Panormitanum conſi.xviij.

LEX XX.

1 ☞ Dominium alicuius rei, ex ſimplici conuentione non tranſ
fertur abſque traditione.
2 Dominium ex diſpoſitione in vltima voluntate facta abſque tra
ditione transfertur.
3 Dominium abſque traditione ex diſpoſitione legali transfertur.
4 Dominium ex donatione propter nuptias,transfertur ſine tradi
tione. Item in re dotali ſol.mat.
5 Dominium in acquiſitionibus vniuerſalibus,transfertur ſine tra
ditione.
6 Dominium ex donatione cauſa mortis transfert abſq; traditione.

a **Traditionibus.** [a] Iſta lex ponit tria
dicta. Ponit etiam
duas regulas affirmatiuas ⁊ vnam negatiuam,ſic ſunt
tres gl.quarum quelibet reſpicit ſuam regulam.dicitur
hic,traditionibus.Contra Inſtit.de re.diui.§.interdum.Sol.dum
dicit gl.hec regula prima debet limitari vt dicamus ſic,traditioni
bus vel quaſi,ex cauſa habili factis a domino,vel quaſi pretio ſo
luto,vel fide habita de eo dominium transfertur.h.d.iſta prima re
gula.⁊ vide gl.tuam primã. ¶ Ad ſecundam regulam dicitur hic,
quod dominia acquiruntur vſucapionibus. ¶ Contra j.de preſcr.
xxx.ann.l.ſi quis emptionis.in prin. Sol.ſecundum gl.noſtras com
muniter debes cõſiderare quod quedam eſt vſucapio triennij.que
eſt inducta fauore preſcribentis,⁊ ex iſta queritur dominium dire
ctum,vt hac l. Quedam eſt preſcriptio decem vel xx.ann.que eſt
communis,partim fauore preſcribentis,partim odio negligentis,
⁊ inde transfertur vtile dominium,non directum. In preſcriptione
vero,xxx.ann.paratur exceptio,vt in contrario.Et vide gl.⁊ tangi
tur per gl.plene in aut.niſi triennale.j.de bon.mat.videtur tex.cum
glo.in l.j.in fi.de aqua plu.arcen. ¶ Tertia regula eſt,quod domi
nium non queritur nudis pactis. Innuit ergo quod requiratur
pactum veſtitū. ¶ Contra in l.ſi ager.ff.de rei vend.⁊ j.de rei vend.
l.ſeruum.Sol. Intelligit hic pactum nudum eſſe pactū.quod non
eſt traditione ſubnixum. Et pro declarãda iſta gl.⁊ his que hic di
cuntur,debes ſcire, quod quandoq; titulus procedit ex cõuentio
ne partium,quãdoq; ex teſtatoris diſpoſitione,quandoq; ex diſpo
ſitione legis. ¶ Primo caſu regula eſt quod nūquam ex conuen
1 tione nuda † transferatur dominiū,niſi ſequatur traditio vel quaſi.
Fallit in pacto legis commiſſorie, ⁊ addictionis in diem.quod dic
b vt plene no.per Dy.in l.nuda,ff.de don.Secundo fallit[b] in ciuita
te,⁊ eccleſia,vt l.fi.ſ.de ſac.ſanc.eccl. Item fallit in contractu ſocie
c tatis[c] vniuerſalis,vt l.j.in fi.ff.pro ſoc.* ⁊ quod dixi,quod requiri
* tur traditio,vel quaſi,intelligatis poſſeſſionis, etiam nõ vacue,vt
2 l.ſi fundum,ff.de fundo dotali. Secundo † caſu,quandoque queris
de vltima voluntate,dico quod transfertur dominium,abſque ali
3 qua traditione,vt l.j.⁊ ij.ff.communia de lega. ¶ Tertio † caſu,
quando queris ex legali diſpoſitione,dico idem, quod transferri
poteſt dominium abſq; aliqua traditione,vt l.commiſſa.ff.de pub.
⁊ l.ſi vt proponis.j.de rei vend.cum ſuis ſimilibus ⁊c.

ADDITIONES.

a P. P A V. P. ¶ Traditionibus. Rationem quare ex ſolo cõtractu
non transferatur dominium,ponit Bald.in c.j.quid ſit inueſt.fallit
tamen niſi res ſit penes eum, in quem alienatur, dummodo alie
nans hoc ſciret vide Roma.⁊ Iaſ.in l.certi condictio.ff.ſi cert.pet.
Et

Et adeo eſt neceſſaria traditio ad tranſlationem dominij regula-
riter quod partes, etiam ſi vellent, non poſſent aliter conuenire.
Alexan.conſi.j.vol.v. Aret.in l.qui abſenti.§.j.de acqui.poſ. Bart.
& Paul.de Caſt.in l.cum falſa.C.de iu.& fac.ign. Imo nec etiam te-
ſtator poſſit facere in teſtamento quod ex contractu per heredem
fiendo,vel per executorem ſuum tranſeat dominium ſine traditio-
ne. Bald.in l.id quod pauperibus in xviij.queſtio.C.de epiſc.& cle.
Et quod partes etiam hoc facere non poſſint,vide etiam Decium
hic. Item dum Barto.dicit quod ex traditione rei etiam ſine poſ-
ſeſſione transfertur dominium, limita non procedere quando tra-
deret procurator,vide Soci.in l.j.§.per procuratorē.ff.de acq.poſ.
* CLAVD.DE SEISS. ¶ Rationem ad regulam negatiuā hu-
ius l.ponit Bal.in l.ea lege.ſ.de condic.ob cauſ.
b P. PAV. P. ¶ Secundo fallit. Alium ſingularem caſum, in quo
transfertur dominium ſine traditione,ponit Roma.ſin.cccc.xxxiij.
incipi.emo rem nomine meo, & patior deſcribi in libro communis
meo nomine & fratris mei, & pro ea me patiente frater meus ſoluit
collectas,pro rata ſua. Circa autem tertium caſum,quando ex le-
gis diſpoſitione.& circa duas fallentias de ciuitate & eccleſia,idem
eſt in contractu principis, quod ex eo transferat dominiū ſine tra-
ditione,vide que ſcripſi in l.fi.C.de ſacro ſanc.eccl.& in l.Ceſar.ff.de
publica.vide alium caſum per Bart.in l.ſi ager.ff.de rei vendi.
c ¶ Societatis. Adde quod in ſocietate tutorum bonorum, non
transfertur dominium rerum incorporalium, nec poſtea acquiſi-
torum vt l.ea vero.& l.ſocietatem.& l.ſi quis ſocietatem eod.titu.de
quo per Roma.conſil.cvj. ¶ Adde quod etiam hec prima regula
fallit in caſu.l.in reb.C.de iu.do.vbi ſo.ma.dominium quod erat in
viro retransfertur ipſo iure in vxorem. Secundo fallit quando res
eſſet empta ex pecunia dotali, quia tunc etiam transfertur domi-
nium abſque traditione. gl.& doct.in l.ſi vt proponis.C.de rei ven.
Tertio, non habet locum quando mulier dediſſet in dotem res
eſtimatas viro, quo caſu vir eſt debitor pretij.l.quoties.ſ.de iure
do.ſi tamen ſolu.matr.reperiatur maritum alia bona non habere,
niſi illa que ſibi dedit in dotem, dominium ipſorum retransfertur
in ipſam vxorem vt not.in gloſſ.in d.l.in rebus.& in iſtis tribus fal-
lentijs.eſt fauore dotis.
* IOAN. FRAN. RVER. ¶ * Adde pro intelligētia Bar.
in l.& ideo.ff.de con.furti.& ſecundum eius diſtinctionem ibi intel-
lige & limita Bart.hic.
* CLAV. DE SEISS. ¶ L.j.in fi.ff.pro ſoc. In alijs autem titu-
lis quantūcunq; vniuerſalibus procedit regula,vt eſt glo.appro-
bata in l.j.ff.pro dote, quam ſingularem alleg. Alex.in l.ſtipulatio
hoc modo cōcepta.de verbo.oblig.& illam etiam allegat Pau.hic.

ALIA LECTVRA.

Traditionib Seipſam ſummat. ¶ Opp. de §.interdum. Initit.de re-
rum diui. Sol. Ibi fuit quaſi traditio. ¶ Item opp.de
l.nunquam.de acqui.rerum domi. Solu.intellige quod
per traditionem acquiritur dominium cum cauſa.vt in contrario.
¶ Item oppo.de l.traditio.de acqui.rerum domi. Solu.quod hec
debet intelligi ſecundum illam. ¶ Item opp.de l.interdum.§.qui
tutelam.ff.de fur. Sol.quod ibi fuit quaſi traditio. Unde iſtam re-
gulam ſic limita. quod per traditionē queritur dominium. vt hic,
vel per quaſi traditionem , vt in §.interdum. dummodo fiat a do-
mino,vt l.traditio.preal leg.vel quaſi domino.vt in §.qui tute.cum
cauſa & idonea.vt l.nunquam.de acquir.rer.domi. ¶ Item oppo.
contra vltimum dictum de l.ſi quis in princip.ff.de rei vend. Solu.
quod ibi ſit caſus ſpecialis in pacto legis commiſſorie & addictio-
nis in diem. ¶ Item oppo.de l.fin.de ſacro ſanc.eccle. Solu.quod
ibi ſit caſus ſpecialis, quia gloſſ.non ſunt vſquequaque perfecte,
4 ideo quero, quid in donatione propter nuptias, an † ſi fiat ſuper
aliqua re mariti transferatur dominium ſine traditione in vxorem.
Dic quod ſic,vt in authen.donationes.ſ.de iure do.in gloſſ. Idem
dico in re dotali,vt ſol.mat.transferatur dominium in mulierē.ſine
traditione,vt l.in rebus.cum gloſſ.ſua.eod.tit. Idem dico in re do-
tali,vt transferatur dominium in virum ſine traditione,vt proba-
tur in l.j.ff.de impenſis.ſecundum vnam lect. Ratio eſt, quia dos
dicitur eſſe quedam vniuerſitas,vt probatur in text.& gloſſ.l.j.ff.
5 de impenſis.† Sed in acquiſitionibus vniuerſalibus videtur ſine
traditione dominium tranſire.vt in authen.ingreſſi.ſ.de ſacro ſan.
eccleſ.& per hoc patet mihi caſus in l.ij.ff.pro ſocio.& quod ibi not.
& quod ibi dicit glo.ſine poſſeſſione dicas ſine traditione. ¶ Item
6 quero † quid de re donata cauſa mortis,an trāsferatur dominium
in donatarium ſine traditione. Dico quod ſic. Caſus eſt in l.vel do
nationes cauſa mortis, continuata ad ſuperiorem.ff.de publicia.
Et quod dicitur in lege vel donationes cauſa mort.amiſſa poſſeſſ.
vel ſint pactis. intellige, id eſt, ſine traditione,vt ſuperiora & infe-
riora demonſtrant. ¶ Item dico in dona.cauſa mortis,retranſla-
ta,vt ſi reuocatur donatio in caſibus qui no.in l.nō omnis.ff.ſi cer.
pet. An in tranſactione fiat tranſlatio dominij ſine traditione, dic
vt habetur ſ.in l.ſi mortis cauſa res donata.ff.de dona.cauſa mor.
¶ Quero,que eſt ratio quod rei legate teſtantis trāſit dominium
recta via ſine traditione. Doct.hic not.quod fauore vltime volun-
tatis, vt citius fiat eius executio. Tu dic,quod gl.reddit rationes
in l.ſi quis rem.ff.de pollici.in gl.magna. ¶ Quero,nunquid in ac-
7 quiſitione † dominij , que fit cum titulo.per traditionem factam a
domino, ſit aliqua differentia ab acquiſitione, que fit traditione
facta a non do. Cy.refert quod ſic,quia dum traditio ſit a domino,
licet recipiens credat alium dominum, & erret,non impeditur do-
minij tranſlatio. Sed vbi fit a non domino, malafides a principio
impedit trāſlationem dominij. Primum probatur in l.cum in cor-
pus.ff.de acqui.rer.do. Secundum probatur ex l.hominem.ff.pro
ſuo. Et eſt alia differētia,quia dum traditio fit a domino,transfer-
tur dominium,licet nulla transferatur poſſeſſio vt l.ſi fundum.ff.de
fund.dota. Sed quando fit traditio a non domino cum titulo,niſi
tradatur vacua poſſeſſio,nūquam procedit vſucapio,vt l.ſine poſ-
ſeſſione.ff.de vſuca.ergo non procedit vſucapio.

LEX XXI.

a Cum proponas inter vos.[a]
b Frangenti[b] fidem fides frangatur * eidem. hoc dicit
* breuiter hec lex. ¶ Quero qualiter fuit concepta iſta
conuentio inter iſtos fratres. Dicit gloſ.j.quia vnus fratrum con-
uenit, quod actionem, quam vnus intentabat, remitteret, & bona
diuiderentur equaliter.& vide gloſſ. Si verba eſſent ita concepta,
ille qui promiſit remittere,poſſet implere cōtractum ex parte ſua,
& ſic ageret actione preſcriptis verbis,deſcēdente ex eo contractu
innominato,vt habuiſtis no.ſ.eod.l.j.in fi.mag.gloſ. Et ſ.tit.j.l.ſiue
apud acta.quod tenet glo.penulti.que eſt in hac ea.l.& non negat.
Et ideo habes ponere, quod fuit conuentum quod non peteret,&
ſic talis contractus impleri non poteſt &c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Cum proponas. Vide Io.de Imol.in conſi.
lxxij.vide Ludoui. Rom.in conſi.ccij.vbi ſingulariter allegauit de
non ſeruante.& pro hoc vide Ludo. Rom.in conſi.ccxlj.
* IOAN. FRAN. RVER. ¶ ADDE hic apoſtillam Alex.
quam facit ad Bart.in l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.
P. PAV. P. ¶ Iſtud procedit,ſi in vno quis tm̄ fregit fidem,vide
Pau.de Caſt.cōſi.clxxviij. Quid autē ſi vnus fregit ſemel.alius bis
vide Paul.conſi.cccxviij. Quid autē ſi quis fregit treugā.an alter
poſſit frāgere,vide Feli.in c.j.extra.de treuga & pace.vide alia que
habes ad Bar.in l.Iulia.§.offerri.ff.de act.emp. Aret.in l.qui ſer-
uum.ff.de ver.obli.vbi etiam de frangente pacē. an ei frangi poſſit.
b ¶ Frangenti. Adde quod ſi contractus ex conuentione partium
redditur nullus,propter non obſeruantiam promiſſorum alterius
ex contrahentibus.debet intelligi ſi ille vult, qui non contrauenit,
vt tenet Pet.de Anch.conſi.cxl.& vide Joan.de Ana.conſi.xxix.&
in quantum Alex.hic,in fi.tangit an quis poſſit ſe fundare ex con-
tractu,quem impugnat.vide Roma.conſi.cccxlvij.
* CLAVD.DE SEISS. ¶ Fides frangatur. Habet locū quā-
do frangitur in vno correlatiuorum,vt poſſit frangi in alio. Caſus
eſt & ibi Bal.no.in l.pollicitatione.ſ.de dona.ant.nupt.& vide ad
hanc regulam quod dicit Alex.conſi.ccxiiij.vol.ij.

LEX XXII.

a Pactum curatoris.[a] Curator non poteſt debitū
liquidū gratuito remittere.h.d. ¶ Opp.ff.de fur.l.ſi pi-
gnore.in fi.& l.interdū.§.qui tutelā. Sol. Ibi nō erat de-
* bitū liquidū,vnde poſſunt trāſigere.*hic ſecus. ¶ Op.ff.de iniur.l.
ſed & ſi vnus.§.j. Sol.vt in gl. ¶ Itē opp.de l.iuſiurandū quod ex
conuentione.§.j.de iureiur. Sol. Ibi debitum non erat liquidum.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Pactum. Circa hoc opponitur de l.iuſiuran.quod ex
cōuentione.§.j.ff.de iureiu.vbi curator poteſt iuramentū deferre,&
ex eo minori preiudicare. Unde cū poſſit illud quod eſt plus,tanto
magis debet poſſe id quod eſt minus.& imo non eſt mirum.ſi non
poteſt paciſci. Iſtud eſſet dilapidare bona minoris, quod non eſt
curatori permiſſum,& quod eſſet cōtra vim ipſius verbi,ſed ibi de-
bitum non erat liquidum,& ideo non mirum eſt,ſi poteſt iuramen-
tum deferre,& ſic diceret quod iſtud eſt diuinare,quia curator & tu-
tor tunc demum poſſunt iuramentum deferre alijs deficientibus
probationibus.l.tutor.ff.de iure iu.& ad hoc vide Pau.conſ.xxxix.
in ij.dubio.vol.j.& conſi.xlv. Fede.conſi.xciiij.& Rom.conſi.xxviij.in
ij.dub.& Pau.conſi.xv.vol.ij.& conſi.xcvij.eo.vol.& aliquid in conſi.
cviij.vol.ij. Pau.de Caſt.conſi.j. Bar.conſi.xlvij. Barb.conſi.vij.ij.
vol.& conſi.xlij.eo.vol. P. PAV. P. ¶ Limita niſi debitores eſſent
pauperes, quia poteſt tunc tutor vel curator componere. Ang.in
addit.ad Bar.in l.id ab vna.C.de anno.& trib.lib.x.
* CLAVD.DE SEISS. ¶ Tranſigere. Iſtud verum niſi debi-
tor ſit pauper,vt dicit Ang.in l.fi.ſ.de anno.& tribut.lib.x.

LEX XXIII.

a **Filius.** a Oppo.extra gloſ.de l.ſi vnus.§.pactus.in
prin.ff.eo.⁊ l.ꝙ ſeruus.ff.depoſiti.de ſol.l.ꝙ
ſeruus.Sol.Fateor ꝙ filio vel ſeruo,non poteſt ſolui,verū
eſt.niſi debitum eſſet cōtractum per eum filium,⁊ patri queſitum,
vt in contrarijs, quod perpetuo tene menti. Et per hoc dico, ꝙ ſi
monachus mutuat,vel deponit pecuniā,licet querat actio mona-
ſterio.tamen poterit ſibi ſolui,⁊ cōtinget liberatio. Ratio,quia facto
eius illa actio queſita erat monaſterio, alias ſecus, vt hac l.⁊ ſ.eo.
l.ſeruus. ¶ Opp.de l.ſi filius.ff.de excep.Solue vt in glo. ¶ Item
opp.de l.contra iuris.in fi.ff.eo. Solue,vt in gl.⁊ dixi ſ.eo.l.ſeruus.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Filius. Circa materiā huius legis,quomodo poſ-
ſit filius preiudicare patri in acquirendis,⁊ in ſimilibus perſonis,
vide per Iaſ.in l.iij.§.ſi filius.ff.quod quiſque iuris.

LEX XXIIII.

Sfactionem. Pactum factum heredi puta-
tiuo, heredi vero non prodeſt,
hoc dicit.ſecundum vnam lect.ſecundum aliam,hoc dicit.
Pactum factum vni ex heredibus, ad alios non porrigitur. hoc
dicit. ¶ Oppo.contra primam lect.de conſt.pec.l.ſi poſt. Gloſ.di-
cit,ſolu.vt ibi.Certe ibi gloſſ.non poſuit veram ſolutionem. Solu.
Quandoque quis facit pactum vero heredi, a quo tamen poſtea
hereditas euincitur, vel per querelam, vel contra tabulas, ⁊ tunc
pactum factum heredi tranſit ad eum,ad quem tranſit hereditas.
vt l.contra.⁊ l.heres a debitore.circa prin.ff.de fideiuſſ.Quandoq;
quis facit pactū heredi, qui nullo modo eſt heres. Et iſtud in du-
bio non prodeſt vero heredi,vt hic, ⁊ l.ſi tibi.§.cum poſſeſſor.ff.eo.
Fallit ſi cōſtaret quod habuerat animum remittendi cuilibet,qui
heres eſſet,vt l.ante pe.ff.eo.ſecundum vnam lect.⁊c.

LEX XXV.

Debitorum. Imperator in iſtis duabus legibus
ſic procedit. quia in prima ponit
ſummarium,in ſequenti ponit caſum in terminis. Opp.de
l.cum ab vno.ff.de leg.ij.Sol. Ibi eſt ſpeciale fauore dotis.Vel dic
vt ibi. ¶ Querit glo.vtrum ille qui debet prius ſatiſfacere,debeat
prius conueniri.Gloſſ.dicit quod non,⁊ bene dicit.Dic vt in ea.

LEX XXVII.

1 ☞ Si promiſiſti cētum per ſtipulationem ſine vſuris,⁊ ego pro-
miſi ire Romam pro te,per pactum,an per iſtud pactum actio ve-
tus informetur,vel actionem nouam pariat.⁊ nu.8.
2 Differentia inter veſtimentum coherentie cōtractus, ⁊ veſtimen-
tum rei interuentu.nu.8.
3 Pactum nudum principale,an veſtiatur a ſtipulatione penali ac-
ceſſoria.⁊ nu.9.
5 Pactum nudum appoſitum iuxta contractum conditionalem,
an veſtiatur.
6 Obligatio ciuilis,⁊ naturalis,an ſtatim ſaltem conditionaliter di-
catur nata ex contractu conditionali,ante exiſtentiam condi.
7 Si tollatur contractus veſtitus iuxta quem erat appoſitum pa-
ctum nudum,an remaneat actio ex ipſo pacto nudo.⁊ nu.11.

Petens. Lex iſta eſt ſubtilis, ⁊ difficilis, ⁊ breui-
ter hoc intendit.Pactum nudum appo-
ſitum iuxta cōtractum ſtricti iuris,veterem actionem in-
format,⁊ nouam parit.hoc dicit tex.cum gloſſ. Venio ad caſum in
terminis.⁊ ponitur in glo.tribus modis.Ego puto veram poſitio-
nem.quam intendo tenere. Antequam veniamus ad queſtiones,⁊
materiā.examinemus lecturas hic poſitas. Quero quod eſt exem-
plum in hac lege? Dicunt quidam promiſeras mihi aliquid nudo
pacto.idem illud promiſiſti per ſtipulationē, certe potero hoc pe-
tere. Hec eſt vna lect. Pro iſta bene facit tex.qui dicit.placiti ſer-
uandi cauſa ſequuta eſt, videtur enim velle loqui de ſtipulatione
interpoſita ſuper eo quod deuenit in pacto nudo. Iſtam lec.gl.re-
prehendit quia textui non conuenit,nam cum tex.dicat,ſiue ante-
ceſſit. ſiue ſtatim poſt ſecutum eſt,innuit quod ſi ex interuallo pa-
ctum eſſet appoſitum,nō poſſet agi ex ſtipulatione,ſed hoc eſt fal-
ſum, imo omni tempore poſſet agi. ergo ⁊c. Preterea, ſecundum
iſtam lect.nunquā poſſet agi ex pacto, ſed ex ſtipulatione,vt l.aſſe
toto.de he.inſti.⁊ de condi.inſti.l.inſtitutio talis. Quidam volētes
ſuſtinere dicunt hac lect.veram. Et fatentur,quod ſi ex interuallo
pactum apponeretur ex ſtipulatione,agi non poſſet.Hoc probant
ſic.Stipulatio de ſe fuit mixta,alias incerta,quia promiſiſti quod
conuenires,vel conueniſti,⁊ ſic ex ea per ſe non poteſt agi. Si pa-
ctum apponitur ex interuallo imputet ſibi cū incontinenti potuit,
⁊ non appoſuit.l.cum in plures.§.locator horrei.ff.loca.l.hec con-
ditio.ff.de condi.⁊ demon.l.quia ratio.de cond.inſti. ¶ Ad aliam
oppoſitionem gl.dum dicit, non poſſe agi ex pacto, ſed ex ſtipula-
tione,fatentur. Et text.non dicit hoc quod agatur ex pacto,ſed ex
ſtipulatione. ¶ Contra illud opp.ff.iudi.ſol.l.cum apud Sempro-
nium ⁊ l.iudicatum ſol.⁊ l.fi.eod.tit.Sol.Dicunt illi implementum
ſtipulationis non conſtabat ex voluntate partium, ſed ex iudicis
declaratione,merito ergo ex illa declaratione ſecuta ex interuallo
hec ſtipulatio committitur.Hec opinio non eſt vera.per l.ſi ita ſti-
pulatus.§.j.⁊ l.cum enim.ff.de noua.⁊ de fideiuſſo.l.ſi ita.de verbo.
oblig.l.quidam cum filium.§.fi.⁊ l.ſi vero nō remunerandi.§.ſi filio.
ff.manda.⁊ l.qui pecuniam.ſi cert.pet.que concludunt quod etiam
ex interuallo poſſit apponi pactū,vel aliud fieri,per quod implea-
tur ſtipulatio.etiam cum pendet ex volūtate partium,recedamus
ergo ab iſta lect. Alij dicunt quod hic feci pactum tecum,quod in
contractu quem feci,vel faciam de aliqua quantitate librarum,in-
telligatur de Imperialibus.vide gl.iſta lec.non placet. Primo per
tex.quia hic dicitur,quod ſtipulatio eſt interpoſita placiti ſeruādi
cauſa,quod hic non eſt,imo interpoſitum eſt pactum cauſa decla-
rande ſtipulationis.Preterea,innuit iſta lect.quod pactum decla-
ratorium non poſſet apponi ex interuallo, quod non placet, per l.
heredes palam.§.ſed ⁊ ſi no.ff.de teſta.Preterea,iſtud pactum de-
claratorium inducitur ad replicationem , nam ſi petam decem li-
bras Imperialium.tu excipies,quod nō debet intelligi de Impe-
rialibus,ſed de minori moneta,quia in ſtipulatione non eſt expreſ-
ſum,vt l.minus.ff.de leg.iij. Ego replicabo, hoc eſt verū, niſi aliud
eſſet actum,ſed aliud eſſe actū apparet ex pacto,ergo,⁊c. Sed pa-
ctum ad inducendum replicationē poteſt interponi ex interuallo,
vt l.ſi vnus.§.pactus.ff.eo.ergo ⁊c. ¶ Tranſeamus ergo ad iij.lec.
quam gl.tenet. Promiſiſti mihi aliquid per ſtipulationem ⁊ ante,
aut ſtatim poſt promiſiſti mihi ire pro me Romam.Certe ex ſtipu
latione agetur ad illud ꝙ deuenit in pacto, ⁊ agitur actione pre-
ſcriptis verbis ex pacto veſtito,⁊ ſic veterem informat,⁊ parit no-
uam.⁊ vide gl.tuam. Iſta lec.non videtur vera.quia ſecundū hoc ſti-
pulatio nō fuit interpoſita cauſa ſeruandi pacti, imo ob aliud fuit
interpoſita.ſcilicet ob aliud pactū.ꝙ videtur cōtra iſtum tex.Sol.
Fateor.nec ob.tex.quia tex.intelligitur,ꝙ ſtipulatio fuit interpoſi-
ta cauſa ſeruādi placiti,ſcilicet pacti cuiuſdā.hoc eſt,eius quod in
ſtipulatione deuenit.aut pactum factū eſt de alio.⁊ de eo queritur,
an ſtipulatio informet,⁊ nouam actionē pariat. Item cōtra iſtam
lec.arguunt Vltramon.actio preſcriptis verbis oritur ex cōtracti-
bus innominatis,vt l.quoties.⁊ l.naturaliter.de preſcri.verb.⁊ l.ex
placito.infra de rer.permut.⁊ quando pactū apponitur iuxta con
tractū,ideo oritur actio preſcriptis verbis,quia reſultat contractus
innominatus habita relatione pacti ad contractū.ſed in caſu pro-
poſito per glo.non reſultat contractus innominatus habita rela-
tione pacti ad contractū.ergo non eſt bona eius poſitio. Per hoc
ponunt ipſi caſum ſic, quod facta fuit ſtipulatio de permutando
codice meo cum tuo, ⁊ per pactū promiſiſti ſtatim ante,vel ſtatim
poſt ire pro me Romam. Tunc habita relatione pacti ad contra-
ctum,reſultat cōtractus innominatus,merito reſultat preſcriptis
verbis. Lect.iſtorum non reprobo,quia bona eſt. Sed inquantum
ipſi damnant lec.gl.noſtre,non bene dicunt,nam actio preſcriptis
verbis oritur ex pacto incontinenti appoſito. ex pacto dico , non
ex contractu, quia reſultat habita relatione pacti ad contractum,vt
vidiſtis ſ.eo.l.in bone fidei.⁊ ff.eo.l.iuriſgentiū §.quinimo.hoc etiā
probatur in l.frumenti.ſ.de vſu.⁊ eorum opi.ſ.clarius declarabo.

1 **Modo** venio ad queſtiones que formantur in glo. †quero
mutuaui tibi decē ſine vſuris, que per ſtipulationē
promiſiſti mihi reſtituere,⁊ ego promiſi per pactum ire pro te Ro.
an iſtud pactum veterem actionem informet,⁊ nouam pariat? Gl.
dicit quod non,quia pactum incontinenti appoſitum ita demum in-
format veterem actionem,ſi apponitur pro eo cui cōpetit actio.ſe-
cus ſi debitor deberet vſuras.⁊ vide gl.quādo actio competit vni,
⁊ pactum interponitur pro alio,eſt videndū an veterem informet,
⁊ an nouam preſcriptis verbis actionem pariat. Primo.ꝙ non in-
formet veterem.gl.tenet hic.Cum enim magis ſit cōtra illud quod
deuenit in primā actionē.quam quod non,non poteſt illā informa-
re.eſſet enim quedā repugnantia quod actio mea met daretur con-
tra meipſum,⁊ hoc tenent omnes. Sed vtrum pariat nouā actio-
nem? glo.dicit quod non.in l.iuriſgentium.§.quinimo.in glo.ſuper
verbo,iudicijs.ff.eo. Vltram.contra,quia creditor promiſit debitori,
reſultat cōtractus innominatus.ergo oritur actio preſcriptis ver-
bis.Hic aduerte. Vltramon.nihil dicunt contra glo.noſtram,bene
⁊ recte intelligendo,imo gl.⁊ ipſi concordant.Eſt enim duplex ve-
ſtimentum. Quoddam eſt veſtimentum coherentia contractus,
quoddam eſt veſtimētum rei interuentu. Et iſtud habet locū pro-
prie in contractibus innominatis,vt l.ex placito.ſ.de re.permu.de
2 preſcript.ver.l.naturalis,⁊ no.in l.iuriſgen.§.quinimo.ff.eo.† Inter
iſta duo veſtimēta eſt hec differētia. Nam coherētia cōtractus ve-
ſtit pactum incontinēti,cum in eſſe producitur,vt l.legē.ſ.eo.⁊ l.in
bone fidei. Rei interuentu veſtitur pactū,etiā ex interuallo,quan-
do quis impleuit cōtractum ex parte ſua vt dictis legibus. Nunc
ad propoſitū,quando creditor promiſit debitori, non oritur actio
preſcriptis verbis ex pacto,nec veſtitur pactum coherentia illius
contractus,quia nō veſtit pactum, niſi ad vtilitatē illius, pro quo

contractus

cõtractus eſt celebrat⁹. Hic eſt caſus in l. ſi tibi. in fi. ĵ. loc. ⁊ ibi not.
Nõ remanet ergo pactũ nudũ. Sꝫ ſi habita relatiõe pacti ad ꝯctũ
reſultat contractus innominatus, ⁊ ex poſt facto alter cõtrahen-
tiũ impleat ex parte ſua, tũc oꝛitur actio p̄ſcriptis verbis, ex ꝯctu
innominato veſtito rei interuẽtu non ex pacto, ſed ex cõtractu in-
nominato. Hoc vult dicere glo. tua hic dum dicit, ſed ſi daret vſu-
ras, foꝛte ſecus eſſet, ⁊c. Tunc enim reſultaret contractus innomi
natus, ideo eſſet illud quod ſ. dixi. Uide ergo gl. quam amodo in-
telliges, ⁊ ꝙ glo. dicit, contrarium eſſe non intelligas ꝙ actio pri-
ma infoꝛmetur, qꝛ iſtud eſt impoſſibile, vt dictum eſt, ſed pꝛo tan-
to hoc dicit, qꝛ poſſibile eſt iſtum contractum veſtiri rei interuen-
5 tu, ⁊ parere actionem. ¶ † Quero vtrum pactum nudũ pꝛincipa-
le veſtiatur a ſtipulatione penali acceſſoꝛia. gl. dicit quod nõ, vt l.
nuda. ĵ. de contrah. ⁊ commit. ſti. Ultram. dicunt contra iſtam glo.
ſic. Nam pena ſuccedit loco rei, vt l. ſi quis a ſocio, cum l. ſeq. ff. pꝛo
ſoc. ⁊ l. pꝛedia. de ac. emp. ⁊ l. apud celſum. §. labeo. ff. de do. exce. Sꝫ
ſi aliquis daret rem conuentam, ⁊ pꝛomitteret, ſine dubio eſſet ve-
ſtitum pactum, qꝛ reſultaret contractus innominatus, ⁊ ſic veſti-
retur aliquo implente ex parte ſua. Ideo in pꝛopoſita queſtione,
dicendũ eſt ſic ſm eos. Aut queris antequã ſtipulatio penalis ſit
commiſſa, ⁊ tunc ſine dubio per ſtipulationem penalem non veſti
tur. Aut poſtquam eſt commiſſa, ⁊ tunc ſi quidem ſtipulatio pena
lis continet tantum quantum pꝛimum pactum, ⁊ ſoluatur, tũc pa
ctum illud veſtitur. ſicut ſi ſolueretur ipſa res. vt ſ. dixi. Si vero mi
nus continet, tunc ſecus, vt l. fin. ff. de condi. cau. da. ¶ Sed hic ad
uerte, iſtoꝛum repꝛehenſio inquantũ dicunt per hoc gl. male dice-
re eſt falſa. Nam ſuper alio loquitur gl. ſuper alio loquuntur ipſi.
Gl. enim loquitur an ſtipulatio penalis veſtiat pactũ nudũ ei, pꝛo
quo penalis ſtipulatio interponitur, dicta Ultram. loquuntur, an
penalis ſtipulatio veſtiat pactum ei, contra quem penalis ſtipula
tio interponitur. Preterea, gl. loquitur an veſtiatur pactũ coherẽ
tia contractus, ipſi loquuntur an veſtiatur rei interuentu, ⁊ ſic ni-
hil ad pꝛopoſitum contra glo. fateoꝛ gl. verũ dicere, ⁊ Ultram. be-
ne dicere in caſu in quo loquuntur. Modo ſumus expediti de iſta
4 difficili queſtione. Uenio ad aliam queſtionem. † Querit glo. facta
eſt cõuentio inter te ⁊ me pacto nudo de permutãdo codicẽ meũ
cum tuo, deinde incontinenti conueni ꝙ ires pꝛo me Romã pꝛin
cipaliter pacto nudo, deinum ex interuallo, pꝛimũ pactum nuduꝫ
fuit veſtitum rei interuentu, quero vtrum ex ipſo pacto veſtiatur
aliud pactũ incontinenti appoſitum. Et gl. tua dicit quod non, qꝛ
veſtimentum fit ex interuallo. ⁊ vide gloſ. tuam. Ultram. contra, ꝑ
rationem pꝛedictam, qꝛ cum hic habita relatione pacti ad contra
ctũ reſultat cõtractus innominatus, debet oꝛiri actio pꝛeſcriptis
verbis. dico gl. tuã dicere verum. Nam iſtud pactũ non poteſt ve-
ſtiri coherentia contractus per rationem quam gl. dicit, ⁊ de hoc
querimus hic. ⁊ ſic ex pacto actio non oꝛitur, ſed bene põt veſtiri
rei interuentu, ⁊ oꝛitur actio ex toto cõtractu innominato, que re
ſultat ex illis pactis. Et ita vterqꝫ eoꝛũ bene dicit. Ita debes intel
ligere. Eodem modo dico quod tale pactũ veterem actionem non
infoꝛmat per rationem glo. ¶ Quero, quid ſi iuxta contractũ con
ditionalem apponatur pactũ nudum, vtrum veſtiatur. Glo. dicit
5 † quod ſic, qꝛ ab initio naſcitur ciuilis ⁊ naturalis conditionaliter
ſaltem, vt l. ſi in venditione. ff. de peric. ⁊ commo. rei ven. ⁊ vide glo.
6 ¶ † Contra iſtam glo. videtur. Nã ante conditionis exiſtentia nõ
eſt nata ciuilis, neque naturalis. vt l. cedere diẽ. de verb. ſign. ergo
eius coherentia non poteſt veſtiri aliud pactũ. So. Dicit gl. ꝙ nõ
eſt nata pure, ſed ſtatim eſt nata conditionaliter. puto ꝙ velit di-
cere ꝙ exiſtente conditione trahitur retro, ⁊ fingitur retro obliga
tus, ita ꝙ ab initio põt dici nata, vt l. qui potioꝛ. ⁊ l. qui balneuꝫ. ff.
qui potio. in pig. habe. ⁊ de ſol. l. ſi quis ſub cõditione. Et ita dice
bat do. Iaco. Bu. Sed certe iſta ratio concluderet, ſi poneremus
ipſo facto conditionem exiſtere, ſed ſi ponimus conditionẽ deffice-
re, an iſtud pactũ nudum erit veſtitũ. Breuiter circa iſtam queſtio
nem eſt videndũ. Pꝛimo an veterem actionem infoꝛmet. Et hic di
co, quod non, qꝛ non reperit eam infoꝛmandã, cum ex cõtractu cõ
ditionali non ſit nata actio. Ita not. gl. in l. pacta. ff. de contrahen.
emp. Secundo eſt videre, vtrũ pactum veſtiatur coherentia con-
tractus. Et puto quod ſic, ſi conditio poſtea extiterit, qꝛ fingitur
retro contractum fuiſſe celebꝛatum, vt dictum eſt. Sed ſi cõditio
defecerit, non video ꝙ veſtiri poſſit cõtractus, ſed veſtitur rei in-
a teruentu. Ita loquitur l. ſi in venditione.[a] que hic allegatur in glo.
ibi enim vendidi rem tibi ſub conditione, eo pacto ꝙ ires pꝛo me
Romã. ex iſtis pactis oꝛitur quidam contractus innominatus ta
lis, qꝛ ego cõſtituã tibi iſtã ſpecieꝫ emptionis, vt tu vadas pꝛo me
Romã, vnde ſtatim celebꝛato iſto contractu cõditionali, impletur
iſte cõtractus innominatus ex parte mea, merito oꝛitur actio pꝛe
ſcriptis verbis. Ita debet intelligi hec materia. Et ita intelligo qđ
no. l. lecta. ff. ſi cert. pe. in gl. mag. Ita intelligitur. l. iuris gentiũ. ibi,
vt puta ſi poſt diuoꝛtiũ. ff. eod. ¶ Quero vlterius, quid ſi pactum
nudum ab initio fuit veſtitum coherentia contractus veſtiti, ⁊ ex
7 poſt facto ille contractus tollitur, † vtrum remaneat actio pꝛeſcri-
ptis verbis ex pacto nudo? Gl. dicit quod ſic. quam vide. Uidete,
iſta pacta quandoque apponuntur in contractibus coꝛrelatiuis. ⁊
tunc illud ꝙ deuenit in pacto, dicitur pars pꝛetij, ſeu rei, que debe-
tur ab initio, vt l. fundi partem. ff. de contrahen. empt. Sed natura
contractuũ coꝛrelatiuoꝛum eſt, vt ſublata vna parte obligationis,
tollatur altera, vt l. ſi. ff. de accep. ⁊ l. cum emp. ff. de reſcin. vend. In
iſto caſu non diceret verum glo. nec iſto caſu loquitur, ſed ſi poni-
mus in contractibus non coꝛrelatiuis, vt in exemplo poſito in hac
l. tunc glo. tua dicit veritatem. hic fuit facta collecta ⁊c.

ADDITIO.

a ¶ L. ſi in venditione. Adde quod Paul. de Caſtr. dicit mirari de
Bar. qui non conſiderauit quid diceret illa l. non loquitur, quan-
do conditio deficit, imo tunc nõ habet locum quod ibi dicitur, ſed
loquitur quando extitit, latius hic per eum.

ALIA LECTVRA.

PEtens. Pactũ incõtinenti appoſitũ iuxta contra-
ctũ ſtricti iuris veterem actionẽ infoꝛmat
hoc dicit ſecũdũ iij. lec. gl. q̃ vera eſt. Legitur quatuoꝛ mo-
dis ſecũdum Ultram. lec. ĵ. patebunt. ¶ Quero de exemplo. l. no-
ſtre, gl. pꝛimo ponit exemplum, ꝙ ſtipulatio fuit adiuncta ei ꝙ de-
uenerat in pacto nudo. Iſtud exemplũ non eſt bonum. qꝛ ſecũdum
huns intellectum videtur innuere, ꝙ ſi talis ſtipulatio non fieret
ſtatim, ꝙ non poſſet agi, ſed hoc eſt falſum, qꝛ ſemper poſſet agi ex
ſtipulatione, ⁊ ſic pꝛimum non eſt bonum. Unde gl. ponit exemplũ,
vt in gl. patet. Iſtud ſecundum exemplũ gl. non eſt verum pꝛopter
tex. qui dicit placiti ſeruandi cauſa, ⁊ exemplum glo. videtur loqui
de declaratione pacti. Secundum iſtud exemplum videtur innui
quod ſi ſtatim non opponeretur iſtud pactum declaratoꝛiũ quod
non haberet vires, ꝙ non videtur verũ arg. l. heredes palam. §. ſed,
⁊ ſi notan. ff. de te. Unde gl. ponit tertio modo exemplum, ſecũdum
ꝙ poſui ſummarium, ⁊ hic eſt verus intellectus noſtre l. ꝙ per tale
pactum incontinenti appoſitum infoꝛmetur vetus actio, ⁊ noua
actio oꝛiatur. ¶ Sed Ultramon. dicunt, ꝙ actio pꝛeſc. verb. oꝛitur
ex contractu innominato, vt l. naturalis. ff. de pꝛeſc. ver. ⁊ quantum
ad materiam noſtram oꝛitur, ⁊ habet locũ vbi habita relatione pa
cti ad contractum oꝛitur contractus innominatus vt dicebam in
l. legem. ſ. eo. ſed in exẽplo gl. non poteſt haberi dicta relatio, ſi be-
ne conſideretur, per conſequens eadẽ ratio non oꝛitur, cuius con-
trarium dicit, ⁊ male. Unde ponunt exemplum, vt legunt alij, ⁊ po-
nunt caſum ſic. Conueni tecum per ſtipulationem de permutãdo
libꝛum meum cum tuo, iuxta hũc contractũ fuit appoſitũ pactum
ꝙ vadã pꝛo te Romã, dicunt ipſi ꝙ relatione pacti ad cõtractum
oꝛitur contractus innominatus, ⁊ ſic oꝛitur actio pꝛeſcriptis ver-
bis. Ita intelligũt ipſi hanc l. licet exemplũ eoꝛum ſit bonũ, tamen
in eo ꝙ repꝛehendunt gl. male dicunt, nã dicta eoꝛum non conclu-
dunt aliud, niſi ꝙ actio pꝛeſcriptis verbis oꝛiatur ex contractu in-
nominato habita dicta relatione pacti ad contractũ, iſtud non eſt
verum, imo actio pꝛeſcriptis verbis oꝛitur ex pacto. Dixi in l. legẽ.
ſ. eo. vnde ipſoꝛũ repꝛehenſio non eſt bona. Uos videte exemplum
8 gl. ꝙ. pactũ apponitur per ſtipulationẽ. ¶ † Quero quid ſi interue
nerit pactum nudũ pꝛo debitoꝛe, nũquid infoꝛmetur vetus actio ⁊
oꝛiatur noua? Gl. dicit ꝙ nõ infoꝛmatur. Pꝛo cuius declaratione
hãc q. diuidã quare aut tu queris retento dicto themate nũquid
infoꝛmetur vetus, aut queris nũquid oꝛitur noua. Pꝛimo caſu gl.
noſtra hic dicit ꝙ nõ. Ultramõ. hic dicũt multa verba, finaliter do.
Cy. ⁊ omnes hic tenent opi. gl. Eſſet eñ abſurdũ, ꝙ actio que cõpe
tit mihi infoꝛmetur cõtra meipſum, vnde opi. gl. eſt veriſſima. Sed
ſi queris retento eodẽ themate, nũquid oꝛiatur noua. Gl. in l. iuris
gentium. §. quinnimo. ⁊ gl. poſita in verb. bone fidei. bene dicunt ꝙ
non oꝛitur noua actio. Ultramontani repꝛehendunt iſtud dictum.
Ratio, qꝛ eodẽ themate retẽto, ⁊ cõſiderata relatione pacti ad con
tractũ oꝛitur cõtractus innominatus, ⁊ ideo cõcludunt ꝙ oꝛiatur
actio pꝛeſcriptis verbis. Quantũ ad pꝛeſens eſt ſciendũ ꝙ pꝛinci-
paliter eſt duplex veſtimentũ ſcilicet, coherẽtia cõtractus, ⁊ rei in-
teruentu, modo ſi queris, nunquid pactum appoſitũ pꝛo debitoꝛe
iuxta contractum ſtipulationis veſtiatur coherentia cõtractus, ⁊
tunc dico ꝙ non, qꝛ pactũ non veſtitur coherentia contractus, niſi
pꝛo eo, in cuius fauoꝛẽ contractus eſt celebꝛatus. Ita debet intel-
a ligi l. ſi tibi. C. locati.[a] ⁊ ita intelligit gl. hũc paſſum. Si vero queris,
nunquid veſtiatur rei interuentu, dico ꝙ ſic, nam debitoꝛ pꝛo quo
pactum nudũ eſt appoſitũ, poſſet implere cõtractum ex parte ſua
⁊ implendo veſtitur pactum nudum, ⁊ veſtitur rei interuentu, quo
veſtito poteſt oꝛiri actio pꝛeſcriptis verbis. Ita habet locũ dictũ
Ultramontanoꝛũ, ⁊ poteſt concoꝛdari cum gl. noſtra per hunc mo
9 dum. ¶ † Querit gl. nunquid pactum nudum poſſit veſtiri per ſti-
pulationem penalẽ. Gl. dicit ꝙ non. Ita no. hic ⁊ in l. ſi pacto quo
penam. ſ. eo. Ultramontani redarguunt gl. ⁊ dicunt ipſi pena ſuc-
cedit loco rei, vt l. ſi quis a ſoc. ff. pꝛo ſolu. l. pꝛedia. de actio. emptio.
cum ſi. Sed nemini venit in dubium pactũ nudum poſſe veſtiri rei

interuentu. In propoſito circa hunc paſſum multa dicunt. Breui
ter ſi bene conſiderentur dicta eorū non diſcrepāt a glo. noſtris. nā
ipſi intelligunt, nunquid pactū nudum veſtiatur coherentiā con-
tractus. Unde ad propoſitum queſtionis dic, ꝙ aut queritur nun
quid veſtiatur per penalem ſtipulationē ei pro quo penalis ſtipu
latio eſt interpoſita, ⁊ dico ꝙ non, vt in l. nuda. j. de commit. ſtipul.
Aut queris, nunqd veſtiatur ei, cōtra quem ſtipulatio penalis eſt
interpoſita. Et dicas quod ſic, qd intellige ꝙ veſtiatur rei interuē
tu, ⁊ iſtud voluit ſentire glo. dum dicit ſed ſi daret vſuras, ⁊c. bene
rei interuentu veſtitur, ſed coherentia contractus nō, ⁊ ita intelli-
10 go hic gl. ¶ Querit glo. pone ꝙ preceſſit pactum nudū de pmu-
tando, deinde fuit aliud pactū appoſitum etiā nudum, puta ꝙ tu
ires pro me Romā, deinde pactum primū de permutando nuduz
fuit veſtitum rei interuentu ex interuallo nunquid illud ſm pactū
nudum veſtiatur, ⁊ ſumat vires? Gl. hic dicit ꝙ non, ⁊ dicit verita
tem, ꝙ non veſtitur coherentia contractus, qr non pōt veſtiri alio
veſtimento, cū primuz pactum fuerit nullū, ergo illo non veſtitur.
¶ Sed nunquid dicatur veſtiri rei interuentu? Dicendū eſt ꝙ ſic
Nam habita relatione pacti ad contractū oritur contractus inno
minatus, ⁊ in contractib. innominatis habet locū proprie veſtimē
b tum rei interuentu[b] vt no. in d. §. quinimo. ¶ Item querit gl. po-
11 ne ꝙ contractus preceſſit validus de ſe, iuxta hunc contractū fuit
nudum pactum appoſitum, ⁊ incontinēti primus contractus fuit
ſublatus per acceptilationem, nunquid aliud pactum nudum, qd
fuit veſtitum coherentia contractus, remaneat efficax, do. Cy. ſoli
tus eſt dicere ꝙ quidam ſunt cōtractus correlatiui, puta emptio,
⁊ venditio, ⁊c. ⁊ in iſtis pactum nudum appoſitum iuxta hos con
tractus habetur tanquam pars eorū cōtractuū. Ita dicit tex. not.
in l. fundi partem. ff. de contrah. emp. modo natura iſtorum contra
ctuum correlatiuorū eſt ꝙ ſublata obligatione pro vna parte tol
latur etiam pro altera. l. ſi. ff. de accep. ⁊ l. cum emptor. de reſc. ven.
⁊ ſi in his contractib. intelligatur gl. noſtra, non dicit verum p pre
allegata iura. Quidam ſunt contractus non correlatiui exemplū
in ſtipulatione, tunc iſto caſu licet primus contractus fuerit ſubla
tus per acceptilationem nihilominus remanet pactum nudū. Et
ita debet ſingulariter, ⁊ notabiliter intelligi dicta gl. quā no. Bar.

ADDITIONES.

a ¶ L. ſi tibi. C. locati. Adde eundem Bar. in l. certis. in ij. lec. j. eod.
Bal. hic, ⁊ pro intel. d. l. ſi tibi. vide Jo. Ba. Caccia. vltra Alexā. ⁊
alios in l. legem §. eod. ⁊ que ipſe ponit in ſuo tract. de pact. q. vj. in
prin. ver. reſtat nunc.

b ¶ Rei interuentu. Adde vltra doct. hic do. Jo. Ba. Caccialu. in
ſuo tracta. de pac. q. vj. ⁊ ibi dicit hanc concluſionem veram.

LEX XXVIII.

1 ☞ Preſtatio longi temporis facta ſcienter, non confirmat obliga
tionem, ⁊ quando etiam. in nu. 4.

2 Preſtatio facta minori tempore decennij, quādo inducat obliga-
tionem.

3 Pactum nudum veſtitur rei interuentu in fauorem implentis cō
tractum ex parte ſua, ⁊ in contractibus vtroqz obligatorijs.

4 Ciuitas, que vult exercere merum imperium, qd non habet, quid
habet facere.

a Si certis. [a] Breuiter dicit, Preſtatio longi tpis
1 non confirmat pactum inualidū. h. d.
Cy. ſuper hac lege poſuit quandā repetitionem Pet. que
teneret nos per vnam diem. Unde breuiter examinabo quantum
ad tex. ⁊ ad gl. expedit, magis eſſet materia l. cum de in rē verſo. ff.
de vſu. ¶ Circa hanc. l. quero primo exemplum, gloſſ. ponit primo
quando vſure promittuntur pacto nudo, vt j. de vſu. l. creditor de
ſolu. l. in his. §. imperator. Et iſtud eſt bonū exemplū. ¶ Secundo
modo ponit in pacto nudo donationis, ⁊ iſtud exemplum proce-
dit ſecundū iſta tēpora, ſed hodie produceret actionē, vt l. ſi quis
argentū. j. de dona. ¶ Tertium exemplum ponit gl. in ſeruo pro-
mittente, qui factus liber tenetur naturaliter ꝙ exemplum nō cō-
gruit proprie huic l. nam ſeruus non tenetur ciuiliter propter cō
ditionem ſue perſone. tex. loquitur quando quis non tenetur ciui
b liter, ideo qr pactum nudum. ¶ Uenamus[b] ad contraria. Et op-
po. ſic. Aut nos dicimus qd iſte, ſoluit ſcienter, ⁊ non pōt repete-
re. vt ff. de cond. ind. l. j. Aut dicimus ꝙ ſoluit ignoranter, ⁊ tūc ſibi
non preiudicat, ſed poteſt contradicere, etiam ſi per ſtipulationē
promiſit: vt l. j. j. de erro. cal. Sed tex. hic in ſi. dicit cōtra, quare ma
le. Sol. Dicit gl. intellige ꝙ hic ſoluit errando in iure, ⁊ ſic non cō-
petit repetitio. nam ſi iſte erraſſet in facto, tunc ſecus, vt d. l. j. j. de
erro. cal. Certe iſta verba glo. non tangunt legis noſtre propoſitū.
Nā poſito ꝙ ſolueret ſcienter, non loquitur hic hoc caſu, an poſſit
repetere vel non, ſed an obligationē cōfirmet ex hoc, vt poſſit cogi
in futurū, vel non cogi. Dico ergo ꝙ ſi ſcienter ſoluit, etiā non con
firmet obligationem ⁊ pactum, ita loquitur hic. ¶ Item oppon.
j. de fideicommi. l. j. Sol. dicūt quidam. hic ſoluit certis annis pau-
2 cioribus tribus. Iſtud eſt diuinare. Dico ergo † quod ibi verſatur
c duplex fauor ſcilicet alimentorum, vltime voluntatis. Idem dico[c]
☞ in ſimilibus habentibus parem fauorem, vt ex cauſa dotis vel ad
refectionem vie, vt l. cum poſt. §. genera. de iur. dot. ⁊ l. ſi cui annuū.
de ann. leg. ⁊ dē lega. ij. l. cum quidam. Tu dices hoc eſſe contra ca-
ſum. l. cum de in rem verſo. ff. de vſur. vbi ponitur de cauſa dotis, ⁊
tamen requiritur tempus decennij. Reſpondeo. Ibi erat fauor do-
tis, ⁊ ceſſabat fauor vltime voluntatis. Sed ſi vtrunque cōcurret,
eſſet idem quod in caſu l. j. infra de fideicōmiſ. Tertij ſoluunt, quod
quod hic ſoluit errans, ibi ſciens. Hoc non placet, quia vt dixi, po-
ſito quod hic ſoluerit ſciens preiudicauit in eo quod ſoluit, ſed nō
poſſet cogi ad ſoluendum in futurum, vt infra de teſtament. l. non
dubium. ⁊ quod ibi not. infra ne vxor pro mari. l. fina. ¶ Oppo. de
d l. cum fidem.[d] infra de non nume. pecun. Solu. Illi, qui tenent ſolu.
quam ſupra proxim. dedi, dicūt quod ibi ſoluit ſcienter, hic igno-
ranter. Sed hanc ſolut. ſupra reprobaui. Dic ergo quod ibi erat
obligatio ⁊ actio, licet obſtaret exceptio nō num. pecu. vnde ſoluen
do ſibi preiudicat in exceptione, hic vero nō erat actio nata, vnde
talis ſolutio non producit actionem. Ita debes hoc intelligere.
¶ Op. ff. de vſu. l. cum de in rem verſo. ſol. Aut quis vult agere ex
nudo pacto, ꝙ dicit ꝯfirmatū ſolutione diuturna, ⁊ hoc nō poteſt,
ita loquitur hic. Aut agit ex ſtipulatu, vel ex alio contractu veſti-
* to, ad cuius probationem inducit ſolutionē longi temporis,* ⁊ po
teſt hoc facere, vt l. contraria, non habetis alia in glo. ¶ Extra gl.
oppo. pactum nudum veſtitur rei interuentu, vt infra de re. permu.
l. ex placito. ⁊ de preſcri. ver. l. naturalis. quaſi per totam l. Sol. Rei
interuentus veſtit pactum ei, qui implet contractum ex parte ſua,
non contra ipſum, vt d. l. naturalis. ita in propoſito, ſolutio facta a
3 promiſſore non veſtit pactum contra ipſum promiſſorem. Uel † ali-
ter rei interuentu veſtiuntur pacta appoſita ſuper cōtractibus in-
nominatis, in quibus vltro citroque oritur obligatio. ergo ⁊c. ſed
hic non erat contractus innominatus, ergo ⁊c. vtraqz vera. Habe
mus ergo videre circa hanc legem proprie de ſui materia duo tan
tum. Primo qualiter curſu temporis inducatur obligatio, ſeu con
firmetur inualida conuentio. Secundo habemus videre qualiter
ex curſu lōgi temporis preſumitur obligationem ſeu titulum obli-
gatiuum preceſſiſſe. de quo tractat. l. cum de in rem verſo. ſed tene-
ret nos per vnum diem, quare omitto ⁊c.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Si certis annis. Iſtam legem repetit Ange. Circa
hanc materiā huius legis. vide Alex. conſi. cxiij. ⁊ conſi. dcij. ad fin.
conſi. dciij. Soc. cōſil. cxlv. ⁊ talis preſumitur cōmiſſio qualis eſt ſe-
cuta ſolutio vide in dictis cōſilijs. ⁊ Fel. in c. Bertholdus. extra de
re iu. Item an iſta allegatio tituli cum lapſu tēporis ſufficiat, vide
Cep. cau. cxxj. ⁊ loquitur de ſeruituti. vide que ſcripſi in l. ſeruitus.
la grande. ff. de ſeruit. Itē an, ⁊ quando diuturnitas tēporis indu-
cat remiſſionē debiti, vide ro. omnino conſi. dxvij. Nunquid autem
diſpoſitio huius legis procedat in ruſticis, an vero requiratur lon
giſſimum tempus vide Paul. conſil. ccciij. Fran. de aret. in l. qui in
aliena. §. i. de acqui. her. poſt prin. Itē de materia huius legis. ⁊ an
ex patientia cum curſu temporis preſumatur tit. vide Bart. in vij.
q. per eum diſputata. inci. mulier habēs amplū patrimoniū. Item
nota quod licet vbi cōſtat de cauſa. alius titulus allegatus ex tem
pore non probetur, tamen iſtud fallit in feudis. Bald. in c. ſi. de feu.
da. in vic. leg. cōmiſ. Quid autem in alijs. vide Alex. conſil. cxiij. in j.
vo. Item no. in caſu huius legis ꝙ licet titulus preſumatur preceſ
ſiſſe, non tamen oritur obligatio naturalis Bal. in c. ſi quis per tri-
ginta. ſi de feu. feu. controuer. Item circa dictum ſingulare Sali.
quod ſit neceſſe probare actum factū virtute tituli qui allegatur,
vide Feli. in c. cauſam. extra de preſcrip. Iaſo. hic in x. limitatione,
quia non habet locum in preſtante tanto tempore, cuius initiū me
moria non exiſtit. Item nunquid ſola conſuetudo preſtandi ſit ſuf-
ficiens obligandi in futurum, vide Felin. in c. veniens extra de teſt.
⁊ de preſumptione tituli ex curſu temporis in ſeruitutib. vide Fel.
in c. de quarta extra de preſcrip. in l. ſeruitutes. la grāde. ff. de ſerui-
tu. Item vide in materia Alex. conſi. l. in v. vo. ad ſi. tacentem, quod
in ruſtico preſumitur preſcriptio triginta anno. ad hoc, vt induca-
tur preſumptio de qua hic allegat. Spec. vt hic per eum. Sed con
trarium concludit Iaſo. in ruſtico etiam relato. Spe. de quo in l. ij.
princ. C. de fideic. vbi etiam refert Bald. ⁊ Ro. tenuiſſe cum Spe. ⁊
latius idē concludit Iaſ. hic in verſic. iij. extende. Item adde quod
in vſu tanti temporis cuius initium non eſt in memoria non eſt ne-
ceſſe allegare titulum ſecundum do. vt hec per Iaſ. in x. limitatio-
ne. Quod tamen limita non procedere in patiente ſolum, nō inter-
ueniēte aliquo actu poſitiuo ex parte eius qui allegat titulū, vide
Felin. in c. cum ex officij. in iiij. limitatione extra de preſcr. Item an
eo ipſo ꝙ quis ſoluit, vel recipit vt ab emphyteuta videatur con-
fitem eum eſſe emphyteutā, ⁊ econtra vide Iaſo. in l. cum teſtamen
tum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tum.C.de iur.⁊ fac.igno. An autem cõtra illum qui eſt ſolitus pre-
ſtare aliquid ſingulo anno,ſi denegat nunc preſtare agi poſſit poſ-
ſeſſorio recuperande ita vt nõ ſit opus probare preſtationẽ decen
nalem,vide Felin.in ca.Bertholdus.de re iud.vide Abba.notab.
poſt alios in c.querelam.in fin.de elec.vide Bartol.in l.ſolẽt.§.j.de
offic.proconſul.in l.fi.quorum bonorum.vide Rom.conſi.cccxj.vbi
etiam dicit ꝙ ſufficit vnica preſtatio ad obtinendũ in tali poſſeſſo-
rio.Et ibi etiam quomodo poſſeſſorium intentatur pro tali preſta-
tione.Item dum dictum eſt quod oportet allegare cauſam in ſpe-
cie,⁊ probare ſolutiones fuiſſe factas ex illa cauſa. In contrarium
vide Bal.in d.l.ſolent.§.fi.ff.de off.proc.⁊ leg.Sequitur eum.Are.
in l.a Titio.ad fin.ff.de ver.ob.Et an ſufficiat vnica preſtatio,vide
etiam in d.c.querelam.Item in materia iſta agẽte poſſeſſorio pro
annua preſtatiõe ⁊ ꝙ obtineat,etiam ſi aſſereret ſibi debitum ex
aliqua cauſa,quam non probaret,vide Decium late conſ.cxxxvj.⁊
alleg. Ang.in l.fin.C.de annali excep.Ad hoc item in materia,⁊ ꝙ
ſufficiat vnica preſtatio in poſſeſſorio,vide Abb.in cõſi.xxiij.vo.ij.
An autem requiritur quod preſtatio ſit facta occaſione certe rei,
vide Ab.in c.peruenit.extra de cenſib.Fel.in c.conqueſtus.ad fin.
de fo.compe.in c.ſicut in prin.de re iud.⁊ Decium.in dicto cap.ij.⁊
alios vbi.s. Item adde quod ſicut ex lõga preſtatione preſumitur
cauſam ⁊ obligationem preceſſiſſe eodem modo ſi precedente obli
gatione fiat ſolutio in minori ſumma preſumitur abinde.s.libera-
tio ſi allegetur,vide Comen.in l.ſi prius in fi.prin.ff.de aqua plu.ar
cen.Idem dicit,Ant.de But.in d.c.peruenit.extra de cenſib.
b AND. BARB. ¶Veniamus. Et an iſtis perſonalibus ſit dare
poſſeſſorium,vide Jo.de Jmo.in c.querelam.de elec.⁊ Bal.in l.iu-
bemus nulli.de ſacroſ.eccl. Item adde quod perſonales preſtatio-
nes preſcribuntur.l.cum de in rem verſo.de vſur.l.j.C.de fideicom.
c.peruenit.de cenſi.Nam perſonalia preſcribuntur.l.ſicut.§.omnis.
de preſcrip.xxx.ann.ſed preſcriptio non procedit ſine poſſeſſione.
ergo reſponde ꝙ iſtud nõ eſt ex parte agentis, vide do. Ant.in c.fi.
de cau.poſſ.Bald.in l.ij.de ſerui.domi. Ant.in ca.cum dilectus.de
oper.nou.nunciatio.
c IO. FR. RV. ¶Idem dico. Adde quod cũ Bart.tenent omnes
excepto Salyce.vt refert.Iaſ.l.j.ſ.de fideicom.
d P. PAV. P. ¶Cum fidem. Vide Ro.conſil.ccxxij.vbi late ponit.
* CLAVD. DE SEISS. ¶Temporis. Quid autem ſi admini-
ſtrator vicarius, vel ſimilis preſtitit, an noceat domino ad quaſi
poſſeſſionem,vel preſcriptionẽ,vide Ro.cõſi.cccclxxviij.in v.t.dub.

ALIA LECTVRA.

Si certis annis Tempus ſeu preſtatio lon
gi temporis nõ eſt modus
tollendi pactum inualidum.h.d. De iſta materia eſt gl.in l.
cũ de in rem verſo.ff.de vſu.⁊ in l.ſeruitutes.ff.de ſer.ti.generali.Gl.
ponit exẽplum in vſuris in l.creditor.ſ.de vſu. Iſtud exẽplũ eſt bo-
num ſecundũ illa iura,hodie per iſtã legẽ nõ eſſet boni. Tertio po
nit exẽplum in ſeruo promittente poſtea facto libero. Iſtud exem-
plum licet ſit verũ in ſe,tamẽ noſtre l.nõ cõgruit,q2 ſeruus obliga-
tur naturaliter tantũ ex qualitate perſone ſue,nõ ex ratione cõtra-
ctus. ¶Op.⁊ videtur ꝙ iſta lex nõ procedit. Nã aut dices ꝙ iſtud
debitum fuit ſciẽter,⁊ tũc nullo modo cõpeteret repetitio, vt l.j.de
cond.ind. Aut dices,ꝙ fuit ſolutũ ignorãter,⁊ tũc nõ cõpeteret re-
petitio,ſi ſtipulatio fuiſſet interpoſita,cuius cõtrariũ dicit hic tex.
in fi. Aliqui dixerunt ꝙ ibi indebitũ fuit ſolutũ per errorẽ iuris,vt
d.l.j.de erro.cal. Alia opi.ſeu ſolutio non facit ad propoſitũ noſtre
legis.q2 nõ tractamus de repetitione,ſed tractamus vtrũ per pre-
ſtationẽ longi tẽporis cõfirmetur obligatio inualida. ¶Itẽ op.de
l.j.ſ.de fideic,dixerũt quidã ꝙ aut ſoluitur per tres annos,⁊ tũc pre
iudicat,aliter nõ. Iſtud nõ eſt verũ. Unde dicas ꝙ vbi verſatur du
plex fauor vltime volũtatis,⁊ alimẽtor. ¶Op.de l.cũ de in rẽ ver-
4 ſo.ff.de vſu.gl.dicit,ſolue vt ibi. Aduerte ꝙ quãdoq3 actor allegat
cõtractũ tantũ,ex quo dicit ſibi aliquid deberi, ⁊ cõtractus eſt va-
lidus,⁊ tũc iſto caſu nõ eſt dubiũ. Quandoq3 allegat tẽpus tãtum,
ſeu preſtationẽ longi tẽporis,nõ aliud,tũc tẽpus tãtum nõ eſt mo-
dus inducende obl.vt l.obligationũ fere.§.placet.ff.de actio.⁊ obl.
Quãdoq3 allegat cõtractũ,⁊ etiã longi tẽporis preſtationẽ. Et ad-
uerte,q2 aut cõtractus eſt inualidus,⁊ tunc preſtatio lõgi tẽporis
nõ prodeſt ad cõualidandã obl.inualidã. Caſus eſt hic. Quãdoq3
actor allegat cõtractũ validũ,⁊ preſtationẽ lõgi tẽporis, ⁊ tũc po-
ſito ꝙ cõtractus nõ probaretur,tamẽ ſi probatur lõga preſtatio,
facit preſumi obligationẽ preceſſiſſe. Ita oportet intelligi l.cũ de in
rẽ verſo.⁊ dic vt ibi. Et predicta Ia.de Are.inducit in argumentũ.
5 Scitis ꝙ ciuitates Italie cõmuniter nõ habẽt merũ imperiũ, ſed
vſurpauerũt. Dico tamẽ ſi ciuitas vellet ſe defendere,⁊ merũ impe
riũ exercere,ꝙ habet neceſſe allegare cõceſſionem principis,itẽ lon
giſſimũ tẽpus, quo dicta ciuitas merũ imperiũ exercuit, iſto caſu
poſito ꝙ nõ probaretur de cõceſſione principis, tamẽ ſi probaret
ſe exercuiſſe merũ imperiũ,valet. De hoc in l.imperiũ.ff.de iuri.om.
iud.⁊ ibi per Bul. Itẽ opp.⁊ videtur ꝙ iſtud nudũ pactũ ſit veſtitũ
rei interuentu,⁊ per preſcriptionẽ lõgi temporis.⁊ ita videtur agi
poſſe,cuius cõtrarium dicitur hic,quare male. Sol.ꝙ rei interuen
tus veſtit nudum pactum ei,pro quo pactum eſt appoſitum, ſed
non veſtiret pactum alij,puta creditori,ſi debitorem traderet,quia
non debet veſtire contra ſeipſum. Iſta lex debet intelligi ſic. Uel
poteſt dicere quod veſtimentum rei interuentu habet locũ in con-
tractibus innominatis,hic fuit contractus nominatus ⁊c. Barto.

LEX XXIX.

1 Priuilegio quando quis poſſit renunciare.⁊ nu.9.
6 Arbiter qui male iudicat.facit litem ſuam.
7 Judex qui abſoluit ab inſtãtia iudicij contra ius,facit litem ſuam.
8 Judex pronunciando ſe incompetentem cum ſit competens, ad
totale intereſſe tenetur.

a Si quis in conſcribendo [a] Breui-
ter dicit
* priuilegio fori põt quis renunciare.* hoc primo,⁊ cuilibet
eſt licitu renũciare iuri ſuo,hoc ſecundo. Diuide.primo ponit que-
ſtionẽ.ſecũdo eius deciſionẽ.tertio rationẽ.quarto ponit extẽſionẽ.
Secunda ibi,ſancimus nemini. Tertia ibi, ſi enim ex ipſo edicto.
Quarta ibi.omnes itaq3.licet ergo renunciare iuri ſuo. ¶Contra
ſupra de epiſ.⁊ cleri.aut.ſtatuimus extra de foro cõpe.c.ſi diligenti.
Sol.dicũt quidã,ꝙ hic dicitur de ſacerdotio hoc eſt de quadã di-
gnitate temporali,nõ de ſacerdotio ſpirituali,q2 ille priuilegio fori
nõ poteſt renũciare. Alij dicũt,ꝙ hodie hec lex eſt correcta per illa
iura,⁊ hoc non habeo pro incongruo. Uel dic, ꝙ ſi clericus vellet
cõueniri corã iudice ſeculari,hoc per pactũ nõ poſſet,ſed ſi habe-
ret duos ſuos iudices eſſet electio ſua eligere quẽ vellet, tũc illi pri-
uilegio ſue electionis põt renunciare,⁊ hec ſolutio ſatis placet, vt
ibi videbitis ſ.in ſe.cõtrario. ¶Op.⁊ videtur ꝙ quis nõ poſſet re-
nunciare priuilegio fori,vt l.ſi conuenerit.ff.de iu.om.iud. Dicit gl.
x ſol.vt ibi, Tu dic,† quinque aliquis eſt iudex alterius ſed ille ex pro-
prio priuilegio poteſt eũ declinare,exẽplũ in ſcholari vt in aut.ha-
bita.ſ.vt ſi.pro parte,exẽplũ etiã in l.j.ſi quis predi.po.tũc per pactũ
poteſt renũciari ita loquitur hic ⁊ l.j.ſi quis in ius voc.nõ ierit. Aut
quis nullo modo eſt iudex alterius,⁊ tũc per pactum iſta exceptio
iudicis incõpetẽtis nõ põt impediri. Ita loquitur l.ſi cõuenerit.de
iur.om.iu. Sed ſi opponeretur pena,credo ꝙ pena cõmitteretur,ſi
illũ iudicẽ declinaret,q2 pactũ illud nõ eſt cõtra legẽ,ſed preter,vt
l.ſtipulatio iſta §.alteri.ff.de ver.ob. Et ideo pacta que apponũtur
quotidie in inſtrumẽtis dũ dicitur,⁊ voluit poſſe conueniri Peru-
b ſij.Senis,Florẽtie,⁊ vbicunq3 [b] fuerit inuẽtus, nõ valẽt,vt per hoc
in illis locis quis poſſit cõueniri inuitus,ſed pena appoſita cõmit
2 tetur. Sed ſi† quis vellet,ꝙ vbiq3 poſſit cõueniri debitor dicat in in-
ſtrumento ſic,quã pecuniã promiſit ſe ſoluturũ Peruſij, Senis,⁊
vbicunq3 fuerit inuẽtus,tũc enim in loco,in quo inuenitur videtur
contraxiſſe,vt l.cõtraxiſſe de act.⁊ ob.⁊ de bo.autho.iu.poſ.l.iij. Et
ideo ratione contractus poterit conueniri. De hoc habemus vnũ
tex.ff.de admi.tu.l.Titiũ ⁊ Meuiũ.§.j. Modo aduertatis iſta er-
go pacta que dicũt.⁊c.Secũdo habetis hic,ꝙ vbicunq3,⁊c. ¶Con
tra hoc opp.ff.de pactis dota.l.de die.⁊ l.ſequen. Gl.dicit, hoc fal-
lit,⁊ ponit multos caſus in quib.hec regula fallit. De hoc etiã tan
gitur in l.ius publicũ.ff.eo.⁊ tãgitur melius quã alibi de mundo in
auth.vt ſine prohib.ma.debi.§.q2 vero. Et iſta materia vt perfecte
c declaretur, [c] requirit vnã altiorẽ indaginẽ, tamẽ pro preſenti,⁊ pro
intellectu gl.noſtrarũ clarius quã alibi dicas ſic,ꝙ qñ quis vult re
3 nunciare iuri ſuo aut eſt ius naturale,aut poſitiuum. Primo caſu
non poteſt renũciari,vt l.iura ſanguinis de re.iu.⁊ ff.eo.l.ius autem
agnationis. Secũdo caſu aut eſt ius ꝙ ſtatuit formã certã in actib.
d hominũ introducendo,aut alio modo [d] diſponit. Primo caſu,pone
exemplũ ꝙ teſtamentũ ſit factũ cũ ſolẽni numero teſtiũ,ꝙ pactum
⁊ ſtipulationes certo modo fiant.⁊ huic nõ poteſt renunciari,vt ff.
de leg.j.l.nemo poteſt.⁊ ff.eo.l.cõtra iur.in prin.⁊.ſ.de teſt.l.teſtãdi.
e Secundo caſu [e] aut eſt ius publicũ, ⁊ ei quis non poteſt renũciare,
vt l.ius publicũ.ff.eo.aut eſt ius priuatũ,cui quis valt renũciare,⁊
tunc quandoq3 illud continet priuatã vtilitatẽ renũciantis, ⁊ pu-
blicam ſimul,quandoq3 cõtinet vtilitatẽ priuatã renunciantis,cu-
iuſdã alterius priuati. Quandoq3 cõtinet vtilitatem renunciantis
tantũ. Primo caſu, ſi quidẽ vtilitas priuata poteſt ſeparari a pu-
blica valet renũciatio quantũ ad priuã vtilitatẽ,quantũ ad publi-
cam nõ,vt l.iuriſgentiũ.§.ſi paciſcar,⁊ ibi no.ff.eo. Si nõ poteſt ſe-
parari renunciatio nõ valet,vt l.de die.de pac.do.coniuncta l.j.ſol.
matr.ff.de poſt.l.quos prohibet,⁊ l.filius.§.veterani.de procura.⁊
l.ij.§.ſed q2 veremur.ſ.de iura.calum. ¶Secundo caſu.quãdo con
tinet vtilitatem renunciãtis,⁊ tertij,⁊ tunc idem,q2 ſi quidem poſ-
ſunt ſeparari,valet quãtum ad preiudiciũ renunciantis,nõ quan-
tum ad preiudicium tertij,vt ſ.res inter alios acta,per totum,⁊ l.j.
de cõmu.rer.alie.⁊ l.ſi poſt mortẽ.ff.de cõtra tab. Sed ſi nõ poteſt
ſeparari non valet renunciatio,vt ff.de lib.cau.l.j.ij.iij.⁊ iiij. ¶Ter
tio caſu quando continet priuatã vtilitatem tantum,tunc quãdo-
que illud ius eſt introductũ principaliter in fauorem renunciãtis,

quandoqꝫ eſt introductũ principaliter ad odiũ alterius, ꝛ ſecũda-
rio redundat in fauorẽ renunciantis. Primo caſu ſi quidem ille fa-
uor eſt inductus propter renunciãtis imbecillitatem renunciatio
non valet, vt l.ſi intra.ꝛ ibi nota.ꝭ.de in integ.reſti.ff.de mino.l ſi iu-
dex circunuẽto, ꝛ ibi no.ꝛ de nouatio.l.doli.§.diuerſum. Si vero eſt
introductũ alias quam propter eius imbecillitatẽ, tunc ſi quidem
talis renunciatio eſſet contra bonos mores, vel inducit aliquẽ ad
delinquendũ, ꝛ non valet vt l.alia.§.eleganter ſol.ma.ꝛ de pac.do.l.
conuenire. Sed ſi non eſſet cõtra bonos mores, vel non induceret
quem ad delinquendum, tunc renunciatio valet, vt hac l.ꝛ l.ſi quis
in conſcribẽdo.ꝭ.de epi.ꝛ cle. ¶ Secũdo caſu quãdo illud ius prin
cipaliter eſt inductum in odium alterius tunc ſi quidem renuncia-
* tio eſt cauſa, quare illud odiũ ceſſat valebit * renũciatio vt l.fi.ꝭ.ad
Mace.alias nõ valeret, vt l.tametſi.ff.ad Mace. ¶ Modo habe-
tis iſtam materiam perfectam, eſſet examinandum de plurib. exce-
ptionib. ꝛ defenſionib. particulariter, de quib. multas enumerat.
Spec.in ti.de remiſ. ¶ Item ad inueſtigationem iſtius materie ha
beremus videre quod quedam ſunt iura que vetãt, quedã que pu-
niunt, quedã que imperant, quedã que permittunt. quomodo iſtis
iurib. poteſt renunciari, tangit glo.in l.j.ff.de feri. ¶ Venio ad vlti
mam partem in qua dicitur quod hec l. habet locũ apud arbitros
cõpromiſſarios. ¶ Cõtra, eo ipſo quod quis elegit eum arbitrum,
aſſentit in eum, ꝛ ſic nõ habet locum exceptio iudicis incõpetẽtis.
4 Gloſſ.dicit fateor † quod propter duas rationes repelleretur, vt
quia in eũ cõſenſit cõpromittẽdo, ꝛ quia renũciauit beneficio ſuo,
vel aliter dico, quod iſta queſtio erat compromiſſa, an talis renun-
ciatio valeret. Dicit ergo hec l.quod arbiter debet obſeruare hãc
l.quod valeat renunciatio, ꝛ vide glo.quã tenebis menti, quia eam
habemus pro bona gloſſ. ¶ Poſſet eſſe queſtio, an de quadam q.
emergenti poſſit compromitti in arbitrum ſine principali, hic eſt
tex.cum glo.quod ſic, quia cõpromittitur ſolum de hoc, an valeat
renũciatio exceptionis fori.facit ad hoc l.arbitrio, ꝛ l.ſi ab arbitro.
ff.qui ſatiſdare cogantur prout ibi intelligitur de veris arbitris.
Quod eſt vtile ſcire propter ſtatuta terrarum que volũt quod de
omnibus queſtionibus que ſunt inter cõſanguineos compromit-
5 tatur. † an poterit compromitti in arbitros quedam queſtio emer-
gens? Exemplum, eſt queſtio an cauſa principaliter ſit compromit
tenda. nonne poterit ille articulus compromitti in arbitros? hic vi
detur tex.cum glo.quod ſic. quod nõ dico determinãdo. quod per-
petuo, tene menti, quia nũquam fuit tibi allegata, niſi modo iſta
* lex. ¶ Vltimo *ex hac l.no.ꝛ tene †mẽti quod arbiter, qui male iu-
6 cat.facit litem ſuam. ſicut iudex. quod no. Quid de arbitratore di-
7 xi in l.fin.de var.ꝛ extraor.cog. ¶ Vltimo not.quod quãdo iudex
abſoluit ab inſtãtia iudicij contra ius, licet per hoc actio ꝛ ius par
f tis non perimatur, tamen facit litem ſuam[f] Caſus eſt hic. quod ha
beo pro notabiliſſimo. quod perpetuo tene menti. ibi in fi. quod ſi
neglexerint. quid enim eſt aliud negligere, quã abſoluere quem ab
inſtantia fori, propter priuilegiũ fori cui renunciauerat? Dices tu,
quando ſententia eſt nulla, ꝛ ſic non facit preiudicium parti, iudex
non facit litem ſuam, vt not.in l.fin.de var.ꝛ extraor.cog.ſed hic nõ
facit preiudicium parti in iure ſuo.ergo ꝛc. Reſpon. ibi ſententia
nulla nõ facit preiudiciũ, neque in iure neqꝫ in inſtãtia, quia ex eiſdẽ
actis poteſt ferri ſententia, vt habuiſtis in l.ſi vt proponis. quomo
8 do ꝛ quando iudex. † Sed hic facit preiudicium in inſtantia, ideo
facit litem ſuam, ꝛ tenetur ac ſi contra eum contra iuſtitiam pro-
nunciaſſet in cauſa principali. quod probo, quia ille, qui impedit pro-
ceſſum cauſe, tenetur ad intereſſe totale totius cauſe, hoc apparet
in ſtipulatione de defendendo, in l.iij.in fi.ꝛ l.cum querebatur.ff.iu-
di.ſol. Hoc apparet in tit.ff.ne quis eum qui in ius vo.ꝛc.

ADDITIONES.

a AND. BARB ¶ Si quis. De iudice negligẽte ego alibi late di-
xi quibus adde conſi.Ludoui.Roma.cccxxxiij.alias v.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Renuntiare. Iſtud non habet locũ
in exemptis.tex.in c.cum tempore.de arbit.ꝛ ratio patet ex ibi no-
tat.per docto.ꝛ Panor.in c.ſignificaſti.de for.compet. ꝛ in cap.fin.
eod.titu.

b ¶ Vbicunque.adde vt per Pe.de anc.conſi.cxxxix. An autem ſi
procurator taliter promittens fuerit inuentus in aliquo loco cum
mercib.poſſit conueniri, vide Bal.conſil.ccclxvij.ij.lib.

c P. PAV. P. ¶ Declaratur. habes per Fel.ꝛ alios in c.ſi diligẽti.
de foro compet.ꝛ vide vnam ſingularem glo.ex qua colligitur vna
ſingularis limitatio in l.j.ꝭ.quando Imper.inter pup.ꝛ vid.

d POMA. ¶ Alio modo.hoc autẽ intelligo verũ, quod iuri intro-
ducendi aliquid pro ſolutione actus, non poteſt renunciari, quan-
do talis ſolennitas eſt introducta in fauorem publicum. aut dare-
tur materia committendi falſum, vel alias delinquendi, per ea que
no.doc.ꝛ Bal.in d.l.nemo.in ij.q.ſecus ſi eſſent introducta in fauo-
rem priuatum. Ita declarat Bart.in l.j.§.ſi filius.ff.de leg.iij.pro
quo facit id quod vult Alex.in l.j.in princ.ff.de fur.vbi querit quã-
do partes poſſunt remittere iuramentum calumnie, vide ibi per
eum.ꝛ facit c.cum tuis. ꝛ quod ibi habetur extra de teſtib.ꝛ vide Lu.
conſi.lix.ꝛ Bar.conſi.j.vo.j.ꝛ xxxvij.eo.vol.

e P. PAV. P. ¶ Secũdo caſu. Quomodo dicatur aliquid principa
liter introductum in fauorem publicum vide ad Bar.in l.ius pu-
blicum.ff.de pactis.ꝛ in l.j.ff.ſol.mat.ꝛ in iſtis locis habes etiã que-
dam alia in materia. Item quod vbi lex habet clauſulam decreti
annullatiuam cõſenſus partium nihil operetur etiam ad eius de-
rogationem, vide Iaſ.in l.pacta que contra.poſt prin.ꝭ.eo.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Valebit. Facit optime quod dicit
gl.ꝛ ibi Bart.in l.inuitus.§.fin.de regul.iur.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Quod arbiter. Nunquid autem hoc
intelligatur quantum ad ſortem, an etiam quantum ad penam, vi-
de Bald.in c.ne innitaris.de conſtit.

f ¶ Litem ſuam. Adde quod voluit Bal.conſil.lviij.ꝛ cexxxiij.j.lib.

ALIA LECTVRA.

SI quis in conſcribendo. Priuilegio fori po-
teſt renunciari. Item cuilibet eſt lici-
tum renunciare iuri pro ſe introducto. Et diuiditur
principaliter in quatuor partes. Nã primo ponitur
queſtio, ꝛ eius dubitatio. In ſecũda eius queſtionis
deciſio. Tertio ponitur ratio deciſionis. Quarto ponitur quedam
extenſio. Secunda ibi ſancimus. Tertia ibi, ſi enim. Quarta ibi o-
mnes itaque. ¶ Opp.contra primã partẽ, dicitur quod poteſt re-
nunciari priuilegio fori.de authen.ſtatuimus.ſupra, de epiſ.ꝛ cler.
Glo.dat duas ſol.j.eſt vera, quod hic intelligitur ſacerdotiũ de a-
lia dignitate, poſtea dat aliam ſol. videlicet quod hec lex corriga-
tur per illa iura. ¶ Oppo.de l.ſi conuenerit.de iuriſ.om.iud. dicit
gloſſ.ſolue vt ibi. Item cõtra predicta oppo.de l.cum clericis.ꝭ.de
epi.ꝛ cle. Pro cuius declaratione dic. Quãdoque quis habet plu-
res iudices, quandoque quis habet vnum iudicem tãtum. Primo
caſu aut eſt in electione actoris cõuenire reum coram quocunque
iudice, ꝛ tunc talis renunciatio parum valet, quia eſt in electione
9 actoris. Ita debet intelligi l.cũ clericis.in cõtrariũ hic alle. Quã-
doque non eſt in electione actoris, ſed pone exemplum in ſcholari,
ꝛ tunc talis renunciatio valet. In ſecũdo caſu principali, vbi quis
habet vnum iudicem tantum. Aduerte, quod quandoque partes
volunt prorogare iuriſdictionem illius iudicis, cui partes nõ ſunt
ſubdite. ꝛ iſta eſt materia l.ij.cum ſi.ff.de iud.per Cyn.in l.ſi qui ex
conſenſu.ꝭ.de epi.aud. Quandoque partes nolunt prorogare, ſed
vult pars facere pactum, vt poſſit conuenire coram tali iudice, ꝛ
tunc tale pactum ante lit.cõteſt.non poteſt operari, quia ille iudex
adhuc poſſet declinari. Sed poſt lit.conteſta.efficitur indeclinabi-
lis. Ita debet intelligi l.ſi cõuenerit. quod not. Quandoque pars
vult conuenire ſub aliquo non ſuo, ꝛ facit hoc per modum cõtra-
ctus publici quia promittit ſoluere in tali ciuitate. isto caſu ſorti-
tur forum illius ciuitatis ratione illius contractus, vt l.cõtraxiſſe.
ff.de actio.ꝛ obliga. vnde per pacta que fiunt hodie nõ perimitur.
Tene menti vnum, ſecundum Domi.Iacob. quod ſi in illis pactis
apponatur pena, hoc pactum non valet quantum ad id, de quo ꝭ.
dixi. tamẽ ſi veniat contra, poterit exigi pena, quia pactũ nõ eſt cõtra
legem l.ſtipulatio iſta.§.alteri de verb.oblig.cũ ſi. ¶ Pone mutua-
ſti mihi centũ, promitto tibi ſoluere ea vltra montes, an in Italia
poſſem conueniri. vnde tex.qui eſt in l.heres abſens.in fi.ff.de iudi.
dicit quod ſic. Item pone promiſi tibi ſoluere vbicunque voles.
quero nunquid poteris me compellere vbicunque voles. dic quod ſic,
vt l.Lucius.la j.ff.de poſi. ¶ Item op.de l.de die.ff.de pact.do.de
l.alia.§.elegãter.ff.ſol.ma.de l.quos.ff.de poſitu. Gl. facit regulam
in hac l.ꝛ exceptionẽ a regula, vt in contrarijs, ꝛ aſſerit multas ex-
ceptiones notabiles. Et volo quod notetis illã exceptionẽ quam
fecit per l.nec ſi volens.ꝭ.de libe.cau. ¶ Item not.illam exceptionẽ
quam fecit gl.ne quis poſſit renunciare, ne quis defendatur in cau
ſa criminali, per l.non tantũ.ff.de appel.ꝛ magis clare tangit gloſſ.
in l.pactum.ff.eod.ꝛ valent predicta, quod licet ſtet ſtatutũ quod
quis non poſſit capi, ꝛ detineri in carcere pro debito priuato, ſi fie
ret pactum, quod debitor nullam exceptionem poſſet opponere
contra carcerationem, iſtud non valeret. ¶ Item ſi aliquis eſſet
accuſatus de crimine, ꝛ renũciaret defenſioni ſue, videtur hoc non
poſſe fieri arg.d.l.non tantum. Et ſi velles ordinare iſtam gl. vide
bonam gl.de hac materia in authen. vt ſine prohi.§.quia vero.co.
vij.vbi format queſtio, vtrum valeat pactum, quod nõ poſſim pro-
10 bare iura per inſtrumenta. ¶ † Item opp.ꝛ videtur, quod in arbi-
tris nõ poſſet habere locum, quia eo ipſo quod eligitur arbiter ꝛc.
glo.fatetur contrarium. Vel dic, quod de hoc fuit compromiſſum,
an valeret renunciatio. Item opp.de authẽ.decernimus.ꝭ.de arb.
Sol.vt in glo. Item no.finem quod ſicut iudex facit litẽ ſuam ma-
le iudicando, vt l.fin.de var.ꝛ extraor.cognit.ita ꝛ arbiter. Quid
de arbitratore? dic vt ibi per Iac.de Are.

LEX XXX.

1 ☞ Qui non poteſt facere per ſe, quando poſſit facienti cõſentire.
ꝛ nunc.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ꝛ nume. 19.
2 Pactum de futura ſucceſſione conſeruanda, an valeat.
3 Pactum vt ingratitudo futura non obſtet, non valet.
4 Si filia que excluditur a ſtatuto ſtantibus maſculis, cuꝫ dotatur cum patris conſenſu ſi reſeruat ſibi ius ſucceſſionis, talis reſeruatio valet.
6 Statutum quod ingrediens monaſterium non ſuccedat, valet, ſecus ſi dicit, ſi quis ingreſſus fuerit.
7 Pactum de non ſuccedendo quando valeat, ꝛ quando confirmetur iuramento. ꝛ nu. 8.
10 Pactum de ſuccedendo quando valeat.
12 Donatio inter viuos omnium bonorum preſentium, ꝛ futuroruꝫ non valet etiam in partibus. ꝛ nu. 16.
13 Donatio omnium bonorum preſentium, ꝛ futurorum facta in eccleſiam, valet.
15 Quis poteſt vendere omnia bona ſua preſentia ꝛ futura.
17 Pactum de hereditate obuentura certo modo diſponenda, quando valeat.
18 Hereditas illius cui ſucceſſurus ab inteſtato ſum, an mihi dicatur debita ſpe.

a DE queſtione. [a]Pactum ꝙ de hereditate viuētis certo modo diſponitur, non valet, niſi ille, qui cōſenſerit prius, in eadem voluntate permanſerit vſqꝫ ad mortem. h. d. Primo ponitur queſtio. Secūdo dubitationis ratio. Tertio deciſio. Quarto exceptio. Quinto extenſio. Secunda ibi, faciebat. Tertia ibi, ſed nobis. Quarta ibi, niſi ipſe. Quinta ibi, iubemus. Dicitur hic, ſpes fuerat aliene hereditatis, imo videtur quod dicatur hereditas ſua, vt l. in ſuis. de liber. ꝛ poſth. Sol. Dicunt quidam, ꝙ hec lex non habet locum in filijs. Glo. videtur determinare contrarium, ꝛ bene. Nec ob. l. in ſuis. qꝛ non eſt proprie ſua, ſed quaſi ſua. ¶ Op. ꝙ tale pactū non valeat, qꝛ pacta nuda non inducunt actionem, vt l. legē. ſ. eo. Sol. intelligas iſtas conuentiones eſſe factas per ſtipulationem. ita dicit glo. ¶ Tertio op. quod iſta pacta eſſent inualida alias, nā qui paciſcitur de facto tertij, pactum non valet, vt l. j. circa prin. ff. eo. ꝛ ibi no. glo. Reſpon. intellige hoc pactū eſſe ꝙ vnus ex paciſcentibus dabit, vel faciet alteri. ita dicit glo. ¶ Itē opp. ꝛ videtur ꝙ tale pactum valeat, vt l. ij. §. fi. ff. de his quibus vt indig. Sol. Fateor ꝙ valet in preiudicium paciſcentium, vt ab eis tanquam ab indignis auferatur hereditas, non in commodum eorum. ¶ Oppo.
1 † ad exemplū ꝙ hic ponitur. dicitur hic ꝙ quis poteſt conſentire tali pacto. contra ſ. eod. l. pactum quod dotali inſtrumento. Glo. reſpon. concedo quod hic eſt caſus ſpecialis in quo illud, ꝙ quis non poteſt facere per ſe, poteſt tamen facienti cōſentire, allegat ſimilia. ꝛ vide glo. Videte iſtud dictum glo. non bene congruit huic legi. nam quis non poteſt per ſe facere pactum, per quod auferatur libera teſtandi facultas, vt l. pactū. ſ. eo. ꝛ l. ſtipulatio hoc modo. ff. de ver. obl. ꝛ alijs legib. hic alle. in glo. nec poſſet alijs conſentire, vt fieret pactum, per quod auferatur libera teſtādi facultas, ſed hic per tale pactum non aufertur libera teſtandi facultas, nā pōt iſtam ſuam voluntatē mutare quandocūqꝫ vult. Circa aliud ergo conſentit, quam circa id, quod ipſe non poteſt facere. An autem ille qui non poſſit per ſe facere, poſſit facienti conſentire circa idem text. videtur eſſe in l. ſi fundus. §. j. ff. de pig. vt regula ſit. qđ ſi quis non poteſt facere, non poſſit facienti conſentire. fallit in caſibus vt ibi colligitur ex tex. ex dictione fere. Vel dic intelligibilius. Quandoqꝫ ille, qui non poteſt facere per ſe habet plenū ius, ꝛ tūc qui non pōt facere per ſe, non pōt conſentire facienti, vt d. l. ſi fundus. §. j. Quandoqꝫ habet ius imperfectum, ꝛ tunc lꝫ quis nō poſſit facere, tamen pōt conſentire facienti, qꝛ ius alterius ꝑficit. Ita loquitur l. ſi pater. in fi. de manu. vin. ꝛ l. j. ī. cōmu. de manu. ¶ Ulterius op. ad ea que dicta ſunt ſ. illud, ꝙ quis non pōt per ſe, nō pōt ꝑ alium, vt l. fugitiuus. ff. de ſol. Sed parcat mihi iſta gl. iſta materia nō eſt neceſſaria hic. ꝛ ideo vide circa hoc ꝙ dixit Dy. in c. pōt qs. de reg. iu. li. vj. ¶ Dicit hic in fin. ꝙ paciſci de reb. alienis abſqꝫ domini volūtate eſt turpe, ꝛ iniquū. cōtra. ff. de cōtrah. emp. l. rē alienā. Sol. paciſci ſub ſpe, de ſuccedendo, iſtud eſt turpe, qꝛ inducit votū captāde mortis alterius. ſed alias ꝙ qs ſe obliget ad rē alienā iſtud nō eſt turpe, vel cōtra bonos mores. ¶ Op. ff. pro ſo. l. iij. §. de illo. Sol. Ibi de hereditate hominis incerti, hic certi. ¶ Op. ff. de here. vēdi. l. ij. §. illud. Dicit gl. ibi abundat maxime. Vel dic, ꝙ ibi fit pactū de hereditate viuentis ſub quadā vniuerſitate, ꝛ in cōſequētiā prioris cōtractus liciti, hic fiebat ꝑ ſe, ꝛ principaliter. Itē op. de ac. emp. l. ſi quis ſeruū. Sol. Ibi fiebat pactū de futura ſucceſſione ex neceſſitate prioris cōtractus. ¶ Ultimo op. ꝛ videt̃ qđ iſtud non ſit pactū future ſucceſſionis, qꝛ nō tractat̃ de ſuceedēdo, vel nō ſuccedēdo, ſꝫ de hereditate diſponēda poſtꝙ fuerit ſucceſſum. Sol. Fateor ꝙ eſt pactū future ſucceſſionis, diſponendo ꝙ reprobatur tanquā contra bonos mores, qꝛ inducit votū captande
b mortis alterius. ¶ Extra gl. [b] pro declarāda iſta materia eſt vidē-
2 dum, an valeat pactū future ſucceſſionis. Et primo quero, † an valeat pactū de futura ſucceſſione cōſeruāda. Rū. tex. videtur ꝙ ſic. inſti. de legi. agna. ſuc. §. fi. vbi pater emācipat filium cōtracta fiducia. Ego dico breuiter ſic. Quandoqꝫ ille, qui habet ius ſuccedēdi, priuatur eo propter delictū ſuū, quādoque propter aliquem iuris rigorē. ¶ Primo caſu, ſi quidē quis eſt priuatus propter delictū preteritū, tunc valuit pactū cōſeruāde ſucceſſionis, qꝛ poteſt quis
c remittere cauſas ingratitudinis[c], vt l. fi. de reuo. do. Sed ſi quis vel
3 let facere pactum, vt † ingratitudo futura non obſtaret, nō valet, qꝛ induceret quē ad delinquēdū, ꝛ eſſet cōtra bonos mores, vt de pactis dota. l. cōuenire. ꝛ dixi ſ. l. proxima. ¶ Secundo caſu, quando quis priuatur propter aliquē iuris rigorē, ꝛ tūc aut paciſcēs poſſet ſuper hoc prouidere teſtādo, ꝛ valet pactū, vt d. §. fi. Inſti. de legi. agna. ſuc. Aut non poſſet prouidere teſtādo, ꝛ pactū nō valet. vt x.
4 co. de feu. ſuc. c. j. ¶ † Pro hoc induco ad qōnes de facto, ſtatutū eſt hic, ꝙ filia femina non ſuccedat ab inteſtato extātibus maſculis, ex teſtamēto capit quicqđ ſibi relinquit̃. Ex quo dico, ꝙ ſi tēpore quo dotat̃, ipſa de cōſenſu patris reſeruat ſibi ius ſucceſſionis, ꝙ iſtud
5 pactū valet, vt d. §. fi. de legi. agna. ſucceſ. Sed pone † vt vidi in quibuſdam ciuitatibus, eſt ſtatutū ꝙ mulier nupta extra ciuitatē non ſuccedat ex teſtamēto, neqꝫ ab inteſtato, certe tūc pactū de reſeruā-
6 do iure ſucceſſionis nō valeret, per ea que dicta ſunt ſ. ¶ † Idem poſſumus dicere, in ciuitate Aſſiſij eſt ſtatutum, quod ingrediens monaſteriū non ſuccedat, an valeat pactū factū cum cōſanguineis de reſeruādo iure ſucceſſionis tēpore ingreſſus. Ad iſtam queſtio-
* nem * examinandā oportet prius videre, an valeat ſtatutū [d] ꝙ in-
d grediens monaſteriū non ſuccedat. Videtur ꝙ nō, qꝛ cōtra priuilegia conceſſa clericis, per l. Deo nobis. ſ. de epi. ꝛ cleri. ergo videtur contra libertatem eccleſie, vt in aut. caſſa. eo. ti. Pro hoc videtur in authen. de ſanc. epiſ. §. ſed ꝛ hoc preſenti. ꝛ in authē. niſi. ī. ad Trebell. Sol. Aut ſtatutū diſponit de ingredičte per hec verba, ingrediens monaſteriū, vel ſi quis intraret monaſteriū, ſit priuatus iure ſuccedendi, vel non ſuccedat. Et dico ꝙ ſtatutū valet, nam non diſponit circa clericum, ſed circa laicum, nam laicus eſt ille qui ingreditur monaſterium ꝛ ſic viuens moritur, vt l. qui duos. in prin. de manu teſt. Et huic non obſtat quod dicitur in authen. caſſa. Nec obſtat auth. niſi rogati, quia ibi grauatur ſi monaſteriū ingreditur hic vero lucrum aufertur, non autem in ſibi queſito grauatur. Si vero ſtatutū diſponit de iam ingreſſo per hec verba ſi quis ingreſſus fuerit monaſteriū, tunc non valet ſtatutū, quia nō poteſt clerico auferre ius ſuum, ꝛ eſſet cōtra libertatē eccleſie, vt dicta l. Deo nobis, arg. pro hoc l. ſeruum teſtamento. de manu. teſta. Et hoc dico ſaluo iudicio, ꝛ determinatione canonica, ꝛ Theologorum. Et quod in caſu predicto valeat ſtatutū patet, qꝛ poteſt fieri per pa-
e ctum ſaltem iuramento firmatum[e] vt ſtatim dicā. ¶ Secūdo que-
7 ro vtrum valeat pactū de perdendo iure ſuccedēdi? breuiter † dic, Aut cum pacto eſt admixtū delictū, ꝛ tūc valet pactū ſucceſſionis perdende, vt l. j. §. ſi parens. ff. ſi a parente quis fuerit manumiſ. ſecundū vnā ſolu. Si vero nō eſt admixtū delictum, ꝛ aut ratione ta-
f lis pacti tantum percipit [f] quātum ſibi occaſione ſucceſſionis debetur, ꝛ valet pactum, vt d. l. j. §. ſi parens. ſecundū aliam ſolu. l. cum quo. in fi. ad legē falci. Si vero tantū non percipit, ꝛ tunc de iure ci-
8 uili pactum non valet, vt infra, de colla. l. pactum. de iure † canoni-
g co valet, ſi fuerit iuramento firmatum, vt in cap. quamuis. [g] de pa-
9 ctis. lib. vj. ꝛ ideo hodie eſt conſuetudo † ꝙ filie femine faciant pactum de non ſuccedēdo ꝛ iurant, ꝛ valet iſtud pactum. Et ſi tu dicis, videtur ꝙ iuramētū non habeat confirmare pactum, quod eſt contra bonos mores, vt hac l. ergo ꝛc. vt in c. nō eſt obligatorium. de reg. iur. li. vj. ꝛ videbitis ī. de nup. authen. quod eis. Sol. dico ꝙ iſtud pactum nō eſt cōtra bonos mores. Nec obſtat hec. l. quia loquitur de pacto de ſuccedendo, vel diſponēdo de hereditate poſtquam fuerit ſucceſſum, quod pactū inducit votū captande mortis alterius, ꝛ ſic non valet. Sed queſtio noſtra loquitur de pacto de non ſuccedendo, per quod votum captande mortis nō inducitur,
h imo tollitur, merito iuramento firmatur. ¶ Tertio [h], quero, an
10 valeat pactum de ſuccedendo. breuiter † dico. ꝛ videtur expreſſum quod non, cum ſit cōtra bonos mores. ꝛ ideo non valet. vt ſ. eod. l. pactum. ꝛ l. j. ī. ti. j. l. cum donationi. ff. de verb. obli. l. ſtipulatio hoc modo. ī. de pac. cōuen. l. hereditas. Gloſſ. tamē, que eſt hic, videtur dicere, quod per ſtipulationem hoc poſſit fieri promittēdo tibi omnia bona preſentia poſt mortem. Et vide gl. ſuper verbo accommodauerit. in fi. quā no. ꝛ tene menti. Si igitur promitto tibi quod tu ſis heres meus, vel mihi ſuccedas vel quod te faciam heredem, non valet iſtud pactum, quia contra bonos mores vt dictum eſt.
11 ¶ Sed ſi promitto tibi † omnia bona mea poſt mortē meā valeret? Dicit gloſſ. ꝛ erit donatio cauſa mortis, vel inter viuos. ¶ Et primo examinemus, an ſit donatio cauſa mortis, vel inter viuos? Breuiter dic, quod ſi quidem non eſt facta mentio mortis intelligitur inter viuos, ſi eſt facta mentio mortis intelligitur cauſa mortis, niſi ſit expreſſe dictum, quod ſit inter viuos vel quod re-

uocare nõ liceat,vt ff.de dot.ple.l.Seia.⁊ ff.de do.cau.moꝛ.l.Seia.
in fi.⁊ l.vbi ita donatur. An autem valeat.videtur ꝙ ſic.primo ꝑ l.
quam allegat gl.ſecundo per.l.hereditarium.de bon.aut.iud.poſ.
Tertio probo,per reuocationem ſeu remotionem contrarioꝝ.nã
iſtud pactum non aufert liberam teſtamẽti factionẽ.Potero enim
quencũqꝫ volo inſtituere,ſed ille tenebit illi ſtipulatoꝛi dare.Item
non inducit votũ captãdẽ moꝛtis modo ꝓhibito,qꝛ hoc fit de vo-
lũtate eius,cui ſperatur ſuccedi,vt hac l.Tũ diſtingue.Qñqꝫ iſta
pꝛomiſſio ẽſt donatio cã moꝛtis,⁊ tũnc vꝫ qꝛ põt reuõcari, vt l.nõ
omnis.ff.ſi cer.pe.Itẽ non aufert liberã teſtãdi facultatẽ,qꝛ heres
debet habere falcidiã,vt l.in donationib.ad l.fal.ff.quoꝛũ leg.l.j.§.
i ſi quis ex moꝛtis. Si vero eſſet donatio inter viuos[i],aut dixit do-
no omnia bona mea,⁊ tũc vꝫ,vt no.in gl.⁊ ll.ſ.alle.nec aufert libe-
rã teſtamẽti factionẽ,qꝛ põt ſuperlucrari,⁊ de ſuo lucro facere te-
ſtamentũ.Item de fructib.poterit teſtari.qm̃ iſta verba,omnia bo
k na mea,ad pꝛeſentia[k]tm̃ referũtur,vt l.fi.§.j.ff.de leg.ij.Nec ob.l.he
reditas.j.de pact.conuen.qꝛ ibi fuit facta illa ꝓmiſſio iure teſta-
menti,vt ibi apparet,ꝙ non lꝫ,vt ibi.hoc intellige animo donãdi.
12 ¶Si vero †diceret,omnia bona[l]mea pꝛeſentia,⁊ futura,tunc nõ
l valeret,[m]pꝛimo qꝛ auferret liberã teſtamẽti factionem, per quãdã
m cõſequentiã,cũ non poſſit habere de quo teſtetur.Scdo,qꝛ vr̃ cõ-
tra bonos moꝛes alia occaſione.nam ſicut caſum aduerſamqꝫ foꝛ
tunã liberi hominis expectare,eſt cõtra bonos moꝛes,vt l.inter ſti
pulantẽ.§.ſacrã.de ver.obl.ita ponere hominem in ſtatu,in quo ſit
certũ ꝙ nihil in ꝑpetuũ habere poterit,iſtud eſt cõtra bonos mo-
13 res.¶†Pꝛedicta foꝛte nõ habet locũ,ſi quis donaret eccleſie,nã
cũ quis poſſit perſonã ſuã vouere eccleſie,multo magis bona pꝛe-
ſentia,⁊ futura.arg.eoꝛũ q̃ dixi in aut.ingreſſi.¶Sed ſi aliqs dice
14 ret,†dono hereditatẽ meã,idẽ eſſet dicere,ꝙ dono omnia bona ꝑ-
ſentia,⁊ futura.Nam hereditas eſt nomẽ iuris,⁊ ſemꝑ recipit au-
gmentũ,vt de pet.her.l.itẽ veniũt.§.fructus.Sed quid dices:ſi qs
15 non donaret,ſed vẽderet† oĩa bona ſua pꝛeſentia ⁊ futura:Certe
iſtud valeret,nã remanet pꝛetium de quo põt teſtari,etiam ſi eſſet
deceptus vltra dimidiã iuſti pꝛetij,remanet illud ius petẽdi reſti-
16 tutionẽ in hereditatẽ.¶Quero,eo caſu †quo dixi,dono oĩa bona
mea pꝛeſentia ⁊ futura,ꝙ non vꝫ,vtrum vitietur illa adiectio ⁊ fu
tura tm̃,an vitietur tota donatio:Videtur ꝙ illa adiectio tm̃,vi-
tietur,vt l.ſancimus.j.de donat.¶In contrariũ videtur ꝙ vitiet
totũ quaſi totũ ſit cõtra bonos moꝛes,vt d.l.hereditas.j.de pact.
n conuẽ.nõ determino modo plus.¶Quarto eſt vidẽdũ,vtrum va
leat pactum de hereditate obuentura[n] certo modo diſponenda.
17 Iſta eſt pꝛopꝛia materia huius.l.circa †quã gl.ſignauit plura con
traria.Dicas ſic,Aut fit pactum de hereditate hominis incerti,⁊
vꝫ vt l.iij.§.de illo.ff.pꝛo ſoc.Aut hominis certi,⁊ tunc aut hoc fit
ex neceſſitate.pꝛecedentis cõtractus liciti,⁊ vꝫ,vt l.ſi quis ſeruũꝫ.
de act.emp.Aut non fit ex neceſſitate,⁊ tunc aut hoc venit in quã
dam conſequentiã pꝛecedẽtis cõtractus,⁊ tũc idem,ꝙ vꝫ,vt l.ij.§.
illud.de her.ven.aut hoc fit per ſe pꝛincipaliter,⁊ tunc aut hoc pa
ctum continet liberationem eius cui fit,⁊ valet fauoꝛe liberatio-
nis,vt l.⁊ heredi.§.filia.ff.eod.Aut continet aliã diſpoſitionẽ circa
res hereditarias,⁊ tunc hꝫ locum.l.noſtra vt diſtinguam[9],aut fit
ignoꝛãte eo,de cuius bonis agitur ⁊ non vꝫ.Aut eo ſciente,⁊ tũc
aut perſeuerat in voluntate ⁊ valet,aut non ⁊ non valet, vt hac l.
18 Et modo habetis pleniſſime hãc materiã.¶Vltimo quero[o] vtrũ
o hereditas †eius,cui ſucceſſurus ſum ab inteſtato dicatur mihi de
p beri ſpe.[p]Hic vr̃ eſſe caſus,ꝙ ſic in pꝛin.ibi ſpes aliene ⁊c.In con-
trarium videtur,⁊ hec eſt veritas.de li.leg.l.poſt emancipationẽ.
§.j.⁊ ibi eſt tex.In contrariũ pꝛobo,illud dicitur nobis deberi ſpe,
ꝙ non dependet ex mera voluntate alicuius,ſed ex aliquo futuro
euẽtu,vt l.ij.de ſtatu lib.ſed ſi hereditas ab inteſta.ſit obuentura
ex mera voluntate defuncti,qꝛ poteſt teſtari,⁊ alium inſtruere,nõ
dicitur mihi eſſe ſpes,hoc apparet ex alio,qꝛ de eo ꝙ ſibi compe-
tit ſpe,homo poteſt diſponere,ſicut de eo quod competit re,vt j.
de don.l.ſpẽ,⁊ s.eo.l.j.⁊ ibi dixi.Sed de iſta hereditate,ſeu ſpe non
poteſt diſponi,ergo ⁊c.¶Nõ ob.hec lex que dicit ſpes,qꝛ iſta eſt
quedam ſpes non iuridica,ſed quedam ſpes hominis vana,⁊ non
attendenda,quod tene menti perpetuo ⁊c.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶De queſtione,circa materiã huius legis an valea[t]
iſtud pactum factum inter ignoꝛantes,vide ſingulariter ꝑ Alexã.
in l.ſi quis mihi bona.§.ſed vtrũ.ff.de acqui.here.⁊ de materia an
⁊ quãdo valeat pactũ de futura ſucceſſione,vide Alex.cõſi.xxviij.
in iij.vo.Itẽ cautela ad validandũ pactũ de futura hereditate vi-
uẽtis,vide Cepo.cautela.clxxiij.tu ſcis.q loquitur in filia renũciã
te.Itẽ an valeat pactum aliquod ꝙ femina nõ ſuccedat,vide late
Bar.cõſi.lxxij.⁊ in alia queſtione per eũ diſputata cõſ.cl.Itẽ pꝛo
ſingulari limitatione ⁊ declaratione,vide Bald.in c.j.circa mediũ
qui ſucce.teneã.⁊ an tale pactum de hereditate viuentis firmetur
iuramento,vide Bal.in c.moꝛibus.ſi de feu,fue.contro.

b AND.BARB. ¶Extra gl.Raph.limitat niſi ſit,ipſo iure pꝛiua
tus qꝛ tunc nõ valeret pactũ,qꝛ hereditas tunc daretur pacto con
tra.l.hereditas.j.de pa.conuen.Sed videtur dicendum ꝙ non, qꝛ
hoc fit in fauoꝛẽ agnatoꝛum.l.j.§.ſed ſi ſeruus.ff.de ven.inſpi.vide
hic Bal.⁊ vide Io.de Imo.in d.l.ſtipulatio.dom.Pet.in conſi.cij.
c ¶Ingratitudinis. Adde quid operetur dicta clauſula in don.
Bald.conſi.xviij.iij.lib.
* CLAVD.DE SEISS. ¶Ad iſtam queſt.de iſta queſtione vi-
de multas remiſſiones per Alex.conſ.cxxxix.in fi.vol.ij.vbi cõclu-
dit communem eſſe opinionem quod non valeat. Adde felyn.in c.
eccleſia ſancte marie.in j.queſt.vj.queſt.pꝛincip.de conſtit.⁊ Paul.
de caſt.conſil.cccxxxvij.
d ¶Statutũ.adde an valeat tale ſtatutum.Bal.cõſi.ccxvj.in c.mo-
nia.ij.vo.Pau.de caſt.cõſi.cccxxxviij.⁊ que põſui in q.cunctos po-
pu.in q.an ſtatuta laicorum. P.PAV.P. ¶Cõmuniter tenetur
contra Bar.vide Fel.in c.in pꝛeſentia.de pꝛob.⁊ in c.eccleſia ſan-
cte marie.in vj.q.de conſti.Alex.in l.ſtipu.hoc modo.ff.de ver.obli.
e P.PAV.P. ¶Firmatũ.Et ſic vult Bar.valere pactũ de non ſuc-
cedendo factum ſub cõditione ſi intrauerit monaſteriũ.In contra
rium vide Soci.in l.fi.ff.de his que pene nomi.⁊ ibi etiam quid de
ſtatuto.Item in materia quomodo valeat pactũ de non ſucceden-
do,⁊ quid ſi ſuperueniat volũtas eius de cuius hereditate agitur.
f ¶Tantum percipit. Adde quod hic dicit Abb.conſil.cxvj.in ij.
lib.a nemine repꝛobatum inueniſſe.
g ¶Quãuis.Adde pulcherrime de intellectu dicti.c.Pe.de Anc.
cõſi.xxxviij.Pau.de caſt.cõſi.clxvij.Ro.cõſi.cxviij.bal.cõſi.ccclxix.
h ¶Tertio adde Bal.conſil.cxxxiij.iij.lib.Pau.de caſt.conſil.cccix.
Ang.conſi.clxxix. ADDE tu ꝙ immo hic non videtur eſſe ratio,
ſcilicet,ꝙ ſit cõtra bonos moꝛes,qꝛ tunc nõ firmaretur iuramẽto.
c.ij.de pac.li.vj.ſed alia videtur eſſe ratio ⁊ melioꝛ, qꝛ lex loquitur
pꝛohibitiue,cui renunciari non poteſt glo.in rub.C.ne fideiuſ.dot.
den.⁊ Bart.in l.de his.ff.de tranſac.⁊ ibi plene per doc.⁊ expꝛeſſe
dicit Domi.in d.c.ij.de pac.⁊ ſequitur Maria.So.in c.ſi diligenti.
in gl.j.verſi.circa tertium.de fo.compe.
P.PAV.P. ¶An autem tale pactum firmetur iuramento, vide
Bald.in c.moꝛib.ſi de feu.fue.contro.
i POMA. ¶Inter viuos.Aut dicas,dono omnia bona mea.vide
Alex.cõſi.xl.vo.iiij.⁊ cõſi.xij.vol.j.⁊ Ro.cõſil.xxvj.in j.dub.⁊.Ang.
conſil.clxxxix.in j.dub.conſil.xlvij.in ij.du.vo.ij.⁊ Pan.conſil.xlviij.
vo.ij.⁊ Bar.conſi.lxxv.⁊ Barb.conſil.liij.vo.ij.⁊ Rom.conſil.xcv.⁊
conſi.clxxv.⁊ Imo.in rubꝛi.extra de teſt.⁊ Are.conſi.liiij.in ij.rub.
vbi omnino vide ⁊ Are.conſil.xxv.in fi.vol.iij.vbi loquitur in eo
qui donauit omnia pꝛeſentia,⁊ futura aliquo ſibi retento.
k ¶Ad pꝛeſentia. Dicit Pau.de Caſt.hoc eſſe ſingulare verbum,
quod iſta generalitas reſtringatur.⁊ quod hoc ſequuntur quaſi o-
mnes.de quo etiam vide per ipſum Pau.cõſi.lvj.⁊ an donatio cau-
ſa moꝛtis omnium bonoꝛum,pꝛeſentium,⁊ futuroꝛum,cum pacto
quod non poſſit reuocari,⁊ interpoſito iuramento, vt donatio in-
ter viuos,per eun.conſil.cj.⁊ vide etiã Ange.⁊ omnino conſi.ccliiij.
Et an valeat donatio omnium bonoꝛum pꝛeſentium ⁊ futuroꝛum
ſaltem in pꝛeſentibus, vide Ange conſil.cvj.⁊ clxxix.Et quod va-
leat donatio omnium bonoꝛum pꝛeſentium ⁊ futuroꝛum facta ec-
cleſie, ſequitur Abb.conſil.cij.ij.li. ¶Adde circa hoc eundem
Pan.in conſil.xviij.in j.vol.⁊ in ij.vol.conſil.xlviij.⁊ eundem in c.
fin.de ſucceſ.ab inte.in c.ij.de conceſ.pꝛeb.in c.vt pꝛiuilegia.de pꝛi-
uilegijs.Alex.de Imo.in l.ſtipulatio iſta.ff.de verb.obl.⁊ Maria.
So.in tract.obla.libello.x.q.j.
l P.PAV.P. ¶Omnia bona.vide de hoc Ang.late cõſi.clxxvij.in-
ci,viſis pꝛedictis inſtrumentis,vide etiam Do.Fran.conſi.liiij.vbi
etiã dicit ꝙ ſiquis donaret omnia bona mobilia ⁊ immobilia non
venirent iura ⁊ actiones. In contrariũ ꝙ poſſit valere donatio o-
mnium bonoꝛum,pꝛeſentiũm ⁊ futuroꝛum, maxime cum iuramen-
to,vide per Are.in l.Iulianus.in iij.no.ff.de acqui.heredi.Item an
valeat donatio omnium bonoꝛum,⁊ quid ſi ſit vſuſfructus,an ſuf-
ficiat,vide late Decium conſil.xxx. An autem ad pias cauſas va-
leat donatio omnium bonoꝛum pꝛeſentium ⁊ futuroꝛũ,vide Felin.
⁊ Areti.in c.in pꝛeſentia.de pꝛob.⁊ no.Iaſ.hic ⁊ Alex.in l.ſtipula-
tio hoc modo concepta.de verb.obli.Barb.conſil.lix.vol.ij.qui lo-
quitur in obligatione facta eccleſie per aliquem de ſe ⁊ bonis ſuis,
vt etiam loquitur Feli.⁊ alij in dic.capit.in pꝛeſentia,vide Maria.
So.in tract.obliga.in x.lib.queſtione j.
m ¶Obuentura. Adde Pet.de anc.conſil.cccciiij.⁊ Bald.conſil.
lxxxij.ij.lib.
n AND.BARB ¶Vltimo quero,adde Bartol.in l.poſt emanci-
pationem.de liberatione legata.⁊ l.cum dominus.§.j.de pec.leg.⁊
in l.j.s.eo.⁊ in l.qui Rome.§.duo fratres.de verboꝛum obligatio-
nib.Bal.in l.ſpem.C.de dona.
¶Spe.Adde an ſpes ſuccedẽdi poſſit donari,Bal.cõſil.xxviij.ij.
li. ADDE IO.FRAN RVEREN. ¶Quia multi tenent
contra Bar.⁊ Curt.conſil.xiiij.eleganter concoꝛdat opiniones.

ALIA

ALIA LECTVRA.

De queſtione. Pactum interpoſitũ ſuper hereditate viuentis certo modo diſponẽda, licet tollatur poſt mortẽ illius, nõ tamẽ valet, niſi ipſe, de cuius hereditate tractatur, conſenſerit, ⁊ in cõſenſu permãſerit vſque ad mortẽ. hoc dicit. Et diuiditur in quatuor partes. Nam in prima parte ponitur thema, ⁊ queſtio. In ſecunda parte ponitur dubitatio. In tertia parte ponitur deciſio queſtionis. In quarta ⁊ vltima ponitur quedã extenſio. Secũda ibi, faciebat autem. Tertia ibi, ſed nobis. Quarta ibi, iubemus. ¶ Opponi. ⁊ videtur, quod hec lex nullum habeat dubiũ quia ex nudo pacto non oritur actio, vt l. legẽ. s̄. eod. Huius timore dicit glo. quod hic fuit interpoſita ſtipulatio. Item oppo. ⁊ videtur ꝙ nullo modo valeat pactum, poſito quod ille, de cuius hereditate tractatur cõſenſerit. Ratio eſt, q2 tunc pactum valet quando aliquid eſt dandũ, vel faciendum ab vno paciſcẽtium alteri, vt l. j. ⁊ quod ibi no. ff. eod. Huius timore eſt facta glo. que incipit, per ſtipulationẽ ⁊ pone caſum, vt in gloſſ. reprobãdo opi. quorundam. ¶ Item oppo. dicitur hic, quod pactum valet, quia ille cuius eſt hereditas, conſentit contra de l. pactum. s̄. eo. Sol. glo, quod licet ille, de cuius hereditate tractatur, non poſſet paciſci de ſucceſſione ſua, poteſt tamen cõſentire paciſcenti, vt l. ſi. pater. in fi. ff. de manu. vin. Et intrat glo. aliam materiam, de qua vide in c. qui poteſt, extra de reg. iu. lib. vj. ¶ Item oppo. de l. ij. §. illud. ff. de here. vel act. vendi. Sol. vt in glo. ¶ Item opp. de l. ſi quis ſeruum, de act. emp. Sol. vt ibi no. pro quorum declaratione dic, quod quãdoque ille, de cuius hereditate tractatur, facit pactũ de ſucceſſione ſua, quãdoque alij faciunt pactũ de ſucceſſione tertij. Primo caſu, aut aliquis paciſcitur quod ſibi ſuccedatur, vel nõ ſuccedatur, ⁊ iſtud non valet, vt l. pactũ. s̄. eod. Quãdoque non paciſcitur per hunc modum, ſed per modũ ſtipulationis, vt puta bona mea poſt mortẽ meã tibi dono. Iſtud valet, quia ceſſat ratio legis, ⁊ iſtud ſentit gloſ. que incipit, ſed ipſe. circa fi. Secundo caſu principali aduerte, quia aut paciſcuntur de hereditate tertij incerti, ⁊ iſtud valeret, vt l. iij. §. de illo. ff. pro ſo. Aut paciſcũtur de hereditate tertij certi, ⁊ tunc aut cum conſenſu illius tertij certi, aut ſine. Primo caſu valet ſi in cõſenſu perſeuerat, alias non, vt hic. ſi vero ſine conſenſu, non valet, vt hac. l. ¶ Aduerte tamen ad vnum, quandoque hereditas tertij incerti venit ex neceſſitate preambuli contractus, ⁊ tunc tale pactũ valet, vt l. ſi quis ſeruum. de act. emp. Quandoque venit propter quandam conſequẽtiam, ⁊ tunc etiam iſto caſu pactũ valet. Ita debet intelligi. l. ij. §. illud. de here. vel act. vend. licet gloſ. ſoluat hic, ⁊ ibi, quod abũdat maxime. ¶ Querit gloſſ. nunquid hec lex habeat locum in filijs. Videtur quod non, quia filij non captant mortem patris. Tamen gloſſ. determinat in contrarium. Item querit gl. nunquid paciſcentes puniuntur alio modo? Dic quod ſic, eo quod hereditas aufertur eis vt ab indignis. Caſus eſt in l. quidã. §. fi. de do. ⁊ ſigna gloſſ. que incipit, ſed potius. ¶ Item gloſ. querit, vtrum aliquo modo poſſet fieri quod hereditas mea veniet ad te. Glo. que incipit. ſed ipſe dicit quod poteſt fieri per ſtipulationem, quod ſi promittã tibi bona mea poſt mortem meam, valet, ⁊ erit donatio cauſa mor. vel inter viuos. Iſta glo. dicit verum per iura allegata per eam, ⁊ per l. heredi. de bono. auth. iud. poſ. ⁊ vtrũ ſit donatio cauſa mortis, eſt gloſ. in l. que dotis. ſol. matri. Et aduerte ad vnum, quia dicit gloſ. bona mea, ⁊ non dicit, omnia bona mea, refertur ad preſentia tãtum, arg. l. ſi ita. de aur. ⁊ ar. lega. ⁊ eſt caſus in l. fina. §. qui indiuiſam. de leg. ij. Nam ſecũdum gloſſ. ceſſat ratio legis, quia potero inſtituere heredem, ⁊ heres habebit Falcidiam, vt in l. in dona. infra, ad legem Falcidiam. ¶ Querũt hic quidã, quid ſi dico, promitto tibi omnia bona mea preſentia, ⁊ futura, vtrũ valeat ſtipulatio? Et tenẽt quod non. Nam per eam videtur auferri libera teſtandi facultas, ⁊ ideo ſtipulatio nõ valet. vt l. ſtipulatio hoc modo. ff. de verbo. obli. Ratio differentie inter queſtionẽ iſtam, ⁊ queſtionẽ gloſſ. ſit iſta, quia ibi ſimpliciter promittendo omnia bona, refertur ad illa ſola bona ſtipulatio, que ſunt promittẽtis tempore ſtipulationis per ea que no. in l. fina. §. qui indiuiſam. de leg. ij. Sed quando promitto bona etiam futura, tũc nihil remanet de quo teſtari, ⁊ heredem inſtituere poſſet. iſta eorum opi. mihi placet. Ratio patet, cum iſte contractus ſit cauſa mortis donatio, vt s̄. eod. ⁊ in donatione cauſa mortis detrahitur Fal. vt in l. in donationibus. j. ad le. Falc. adhuc eſt de quo teſtari poſſit. ⁊ heredẽ inſtituere, q2 in Falcidia, maxime cũ ipſa lex ipſo iure reſecet legata, vt l. lineam margaritarũ. ff. ad l. fal. Et iſtud puto pro veritate tenẽdũ. Nec ob. l. ſtipulatio hoc modo, q2 ibi venit in ſtipulatione, vt me heredẽ faceret, ꝙ quidẽ non eſt libera teſtãdi facultas, ſecus hic, vt s̄. dixi. ¶ Nam promittẽs alicui bona poſt mortem ſuam, etiam futura, no eſt promittere heredem facere, cum verbũ bona, ad heredẽ, ſeu ad hereditatẽ, non adaptaretur, vt s̄. dixi. ¶ Sed contra hoc opp. de eo quod habetur in l. his verbis. ff. de heredi. inſtitu. ⁊ gloſſ. in §. ſi vero nulla. in authen. de here. ⁊ falcid. Azo in ſumma de heredi. inſtitu. Ad quod dico, ꝙ aut eſt diſpoſitio, in qua quis omnia bona ſua relinquit, dicẽdo, omnia bona mea relinquo, confero omnia bona mea vniuerſaliter ⁊ in illum ſolum ea cõfero, ⁊ tunc dico quod eſt inſtitutio, ⁊ importat hereditatem. Aut illa diſpoſitio non cõfertur vniuerſaliter ad omnia bona ſua, quia ſolum ſub nomine bona, ⁊ in aliam partem hereditatis ſue diſponit ſub nomine hereditatis, tũc diſpoſitio per verbum relinquo bona mea, vel partem bonorũ meorum, non importat inſtitutionem, vt l. ſi quis ſeruũ. cum l. ſeq. de lega. ij. Quod enim dicitur in l. his verbis, ⁊ ſimilibus, obtinet vbi aliqua pars hereditatis relinquitur ſub nomine hereditatis. Nunquid autem debet habere ſolum quartam partem bonorum, eorum que erant teſtantis tempore teſtamenti tantum, an etiam eorũ que erant tempore mortis? Et videbatur quod ſolum eorum que eſſent tempore teſtamenti, arg. l. ſi ita. de aur. ⁊ argen. leg. ⁊ eorum que no. in l. fi. que res pigno. obl. poſſ. ¶ In contrarium eſt veritas. Ratio. quia nomen hereditatis eſt quedam vniuerſitas, ⁊ vniuerſitas ſemper dicitur eadem. licet aliquid creſcat, vel minuatur, ergo ſemper eadem quarta, ſicut dicitur in peculio, quod eſt vniuerſitas, ⁊ tamen creſcit, ⁊ decreſcit, vt in l. peculium. ff. de peculio, ⁊ tamen idem eſt peculium. hic hereditas augetur fructib. vt l. item veniunt. §. cum prediximus. ff. de petitio. hereditatis.

☞ ¶ Non valeret. Aduerte quod omnium bonorũ ſuorum donatio preſentium ⁊ futurorum, nõ valet. Ita bar. hic in hac. l. fi. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obli. quaſi auferat liberã teſtandi facultatem. Sed Domi. Alexan. alle. Bar. tenere cõtrarium in l. queſitum. §. pe. ff. de legat. j. Tu dic, Bart. format diuerſas queſtiones, quia in hac l. fi. ⁊ in d. l. ſtipulatio. format queſtionẽ de qua. s̄. in d. §. pe. format queſtionem quando donãs vtitur verbo, hereditatem meam dono ⁊c. quaſi erret in hoc nomine appellatiuo hereditatis, que non dicitur eſſe viuentis, vt in iuribus prealle. ⁊ ſic concludit valere, non obſtante illo errore, quaſi ſint cõformia verba, dicere omnia bona, ⁊ dicere hereditatẽ. Vel dic ⁊ ſecũdo, quod in d. §. pe. recitat opin. Vel vltimo ſolu. ſecundum Domi. Alexan. Aut intellexit de hereditate ſcilicet, ſecũdum bona. que tunc preſentialiter habebat, ⁊ valet, ⁊ procedat ſecũda opi. Aut voluit donãs referre ad omnem hereditatẽ, hoc eſt, ad omnia bona preſentia, ⁊ futura, ⁊ tunc non valet, ⁊ procedat j. opi. eſt ſubtilis ſolutio, ſed tutior prima. Adde ad ea que habentur ad Angel. ⁊ Pau. de caſt. in l. penales. in princ. ff. ad l. Fal. ad Pau. in l. licet. C. de pact.

De tranſactionibus. Rubrica IIII.

¶ Continua hanc rubricam, vt in gloſſ. vel vt s̄. de pactis. vbi continuaui omnes rubricas vſque ad fi. huius libri, ⁊c.

LEX I.

1 ☞ Plures tutores vel curatores, etiam quando adminiſtratio eſt diuiſa, quomodo, ⁊ qualiter teneantur. ⁊ nu. 4. ⁊ 7. ⁊ 13.

8 Ceſſionis beneficium quando habeat locum inter plures tutores, ⁊ nume. 17.

10 Beneficium vtilis actionis. quando habeat locum inter plures tutores, ⁊ nu. 18.

Neque Pactio. Hic eſt titulus ſubtilis, difficilis, ⁊ vtilis magis, quã aliquis de toto Codice, ⁊ hec lex eſt difficilis. Et primo loquitur in genere. Secundo in ſpecie. Secunda ibi, cum igitur Breuiter h. d. Tranſactio facta cum vno vel plurib. obligatis, ad alios non porrigitur. h. d. hec lex difficilis in tex. ⁊ gl. ¶. Op. ⁊ videtur ꝙ contineat ſuperfluitatẽ in eo ꝙ dicit neqꝫ pactio, neqꝫ trãſactio cõtra. §. quib. s̄. in prima conſt. Sol. Dicit gloſſ. ꝙ hic loquitur de pactione gratuita. ⁊ de tranſactione non gratuita. ¶ Secundo oppo. ff. de tut. ⁊ ra. diſt. l. ſi ex duob. Sol. Ibi prodeſt alijs, vi ſolutionis, nõ vi tranſactionis. Non ſunt plura contraria in glo. tamen quia tex. iſte dicit, ꝙ aliũ cõuenire non prohibetur, nec dicit inquantũ, ideo eſt facta tota iſta gloſ. vt videamus inquãtum, alius, cum quo non eſt tranſactũ, poſſit conueniri. Pro cuius declaratione multa ſunt
1 videnda. ¶ † Ad cuius euidẽtiam eſt ſciendũ primo, qualiter plures tutores, ⁊ curatores teneantur. Nũ. aut adminiſtratio eſt diuiſa a teſtatore, vel a iudice. aut non. Primo caſu, quilibet tenetur [a]
a pro parte ſua. Fallit in caſib. qui ponuntur in l. ij. j. de di. tut. Si vero non eſt facta diuiſio a teſtatore, vel iudice, tunc omnes tenentur inſolidum, vt l. j. §. nunc tractemus. de tut. ⁊ ra. diſt. Modo ad
2 propoſitũ in illis caſib. † in quib. quilibet tenetur pro parte, trãſactio facta cũ vno, non porrigitur ad alios. Ita loquitur hic, dũ dicit text. in his que ſeparatim, ⁊c. In illis vero caſib. in quib. tenetur inſolidũ, remanet magnum dubium. Illud ergo diſcutiamus vnde omnia que infra dicam intelligas diuiſione nõ facta a teſtatore, vel a iudice. Et pro huius declaratione licet inſolidũ teneãtur, videndum
3 eſt qualiter poſſint cõueniri. Et hic aduerte, † debetis ſcire ꝙ